

רבן שר ישראל

גיליון מיוחד לזכרו של מרן פוסק הדור הגאון רבי עובדיה יוסף זצוק"ל

זיהוי בנס

ינון פלח

ותורתו, לא היו הם זוקפים את גוֹם ולא היו שבים למסורת אבותיהם בגאווה.

מאות אלפי המלווים, צעדו בדומיה ובבכי חרישי. הם באו לבכות אך גם להודות. להודות למי שהחזיר עטרה ליושנה. לבכות על שהוסרה העטרה, הורם הנזר.

--- בא השמש בצהרים

מאות האלפים שהגיעו לשיבת פורת יוסף בערכו של יום שני, חשו שאכן שקעה השמש בצהרים. זה לא רק החושך הפיזי שירד על ירושלים. חשכה רוחנית ירדה על הדור. הפוסק, מורה ההוראה, מורה הדרך שעל פסיקותיו נשענים מאות אלפי יהודים בארץ ובעולם, איננו.

הוא, שהיה נאה דורש ונאה מקיים, קיים בעצמו את "והגית בו יומם ולילה". שקידתו בתורה הייתה מן המפורסמות. בכל רגע נתון היה ראשו שקוע בלימוד תורה. את כל כוחו ומרצו השקיע כדי לגדול בתורה.

בהלווייתו זכה מרן הגר"ע יוסף למה שקיווה לו כל חייו: להנחיל לציבוריות הישראלית שאין דבר חשוב יותר מלימוד תורה. היא חיינו. היא מהותנו. היא תמצית דמנו. 850 אלף המלווים שתועדו ע"י כל מצלמת

850 אלף איש.

זה לא רק המספר. זו לא רק כמות המלווים. נחיל האדם ששטף את ירושלים בצהרי ובערב של יום שני, הוכיח דבר אחד: מרן הגר"ע יוסף זצוק"ל לא היה מנהיג של קהילה אחת, של ציבור אחד, של מגזר אחד. הוא היה רבן של ישראל. צעדתי יחד עם מאות האלפים. נחיל האדם שמילא והשחיר את רחובותיה של ירושלים, לא נראה בישראל מיום הקמת המדינה.

ברקע, מגגות הבניינים נשמעו ההספדים הרמים. כזה אחר זה ביכו גדולי ישראל את האבדה הגדולה. האבדה הציבורית של הדור. האבדה האישית של כל יחיד ויחיד.

--- אבל יחיד עשי לך

מאות האלפים שצעדו אחר מיטתו במשך שעות ארוכות, חבים לו את חייהם הרוחניים. הוא, שבמשך כל חייו הקדיש את כל עיתותיו ללימוד תורה ולהרבצת תורה, היה עבור דור שלם מגדלור רוחני, שאלמלא הוא

זע הארזן

הדוברים שידעו להסביר לציבור הישראלי מי היה הרב עובדיה יוסף. בודדים היו גם אלו שהבינו אותם.

בעיניים חילוניות, כמעט בלתי ניתן להסביר מה היה מרן הגר"ע יוסף זצ"ל לדור האחרון.

אולי ראינו רק צד אחד במרן הגר"ע יוסף? שאלה עיתונאית בכירה. איך יכול להיות תהתה שהציבור שהלך אחר מיטתו ראה ברב עובדיה יוסף מנהיג רוחני משכמו ומעלה ואילו הציבור החילוני ראה בו ההיפך הגמור.

פתאום, בבת אחת, הלמה בהם התודעה שאולי הם, בכירה של התקשורת הישראלית, מייצגים רק את מיעוט העם. הם, ששולטים בכותרות היום והמחר, ניחנו בדפוס חשיבה זהה לזה שיושב לצידו. הם חושבים אותו דבר. מדברים אותה שפה. אולי אפילו חולקים אג'נדה זהה. לדידם, אם כולם בסביבה הקרובה שלהם חולקים את אותה השקפת עולם, כנראה שזו דעת הרוב.

ביום שני בערב, גם הם נאלצו להודות: הגר"ע יוסף זכה לכבוד שאיש לפניו לא זכה לו. זה היה אולי לצנינים בעיניהם. אבל מסתבר שלפעמים, גם מלאך רע נאלץ בעל כורחו לענות אמון. אמון יהא שמה רבא.

תקשורת אפשרית, אמרו בנוכחותם דבר אחד: באנו לחלוק כבוד לגדול בתורה. אף אישיות אחרת, בכל תחום שהוא, עשיר ככל שיהיה, פופולארי ככל שיהיה, מצליח ככל שיהיה, לא זכה ולא יזכה לכבוד דומה. כי זהו כבוד התורה. כבוד חכמים ינחלו.

...

התקשורת הישראלית, זו שרגילה לבחון רבנים לפי משקלם הסגולי הפוליטי, נדהמה מהשטף האנושי שהגיע להשתתף בהלווייתו של מנהיג רוחני, שמאות אנשים נשמעים להוראותיו ופסיקותיו. התקשורת הכללית, שהעבירה את מסע ההלוויה ההמוני בשידורים חיים, התייחסה בעיקר אל הכמות האנושית. במונחי "ההלוויה הגדולה בישראל", או אירוע שירושלים לא ראתה כמותו. המספרים עניינו אותם. כמה כבישים נסגרו. כמה שוטרים נפרשו. כמה מלווים השתתפו. אף אחד מהדוברים לא ידע להסביר מה הבדל בין "יחווה דעת" ל"יביע אומר". אף אחד מהם לא עיין בתורתו ולא הגה בספריו בצורה עיונית. חלקם אולי ידעו לצטט כותרות מפסקיו. כמה משפטים מדרשות מוצאי השבת, אך עיסוק רציני בהגותו התורנית כמעט ולא שמענו. בודדים היו

צילום: משה גולדשטיין

ש"ס ופוסק

מסע ההלוויה צילום: משה גולדשטיין

רוסיה שרבים מהם עלו בגפם לישראל, הוא לא רק הסכים לברכם אלא ביקש לרדת לבית המדרש ולשאת בפניהם דרשה. ואיזו דרשה זו הייתה. לא דקה או שתיים של ברכה לצאת ידי חובה, אלא למעלה מרבע שעה של שיחה מוסרית אקטואלית וקולעת לנפש הנערים הרכים. כשמרן סיפר להם על הצפרדעים במצרים שהשליכו עצמם לאש התנורים, הוא חיקה באוזניהם את קרקורי הצפרדעים, כששח להם על טוב גורלם שזכו להסתופף במקום תורה, הוא העלה בעיני הנערים הקשוחים למראה, דמעות של התרגשות. כזה היה האיש, לא החזיק טובה לעצמו, לא חס על רום מעמדו. תורה היא וללמדה צריך, לכל שומע, בכל רמה.

גם התקשורת שבמשך שנים אנו מתגוללים על עוינותה, על התנכרותה, על זלזולה, הרכינה ראש ברגע האמת. ביום פטירתו, לא הייתה זו תקשורת עוינת, אלא תקשורת הוגנת. גם כאן, אי אפשר להצביע על מנהיג רוחני בלעדיו, שפטירתו זקן ושבע ימים, תקבע את סדר יומה של מדינה שלמה.

לא קם בישראל כמרן הגר"ע עוד. אף מנהיג רוחני זולתו, לא יכול לפרוט על מיתרי הלב של שומעיו החילוניים. אין עוד פוסק הלכה דוגמתו, שמוחל על כבודו ומתאים את רמת שיחותיו לנפש שומעיו. אף סמכות רוחנית מלבדו, לא מסוגלת להניע לקלפי, קדנציה אחר קדנציה, מצביעים גלויי ראש שחשים – רק בזכותו – מחוברים. היהדות החרדית איבדה את המנהיג האחרון שהצליח לחבר אותה להמונים. בלעדיו, אנחנו מנותקים.

לכל אחד משמונה מאות אלף המלווים, לכל אחד ממאות האישים והפרשנים המספידים, לכל אחד ממיליוני המאזינים והצופים – היה את המרן האישי שלו, את 'הרב עובדיה' אליו נחשף, במישרין או בעקיפין, בעשורים האחרונים. הציבור הישראלי שהכיר את מרן ממדורי המשפטים שהוצאו מהקשרם, השתאה לנוכח העושר הבלתי נדלה של יצירה הלכתית פורייה, שנגלה לו רק לאחר הפטירה. שמונה מאות אלף איש שהלכו אחר מיטתו – הפכו את השיח הציבורי לכזה שחושף כל פן נסתר באישיותו. מה חבל שבחייו, המוני ישראלים נחשפו רק למימרות הפיקנטיות מדרשותיו.

הפרשנים הרבו לדבר על 'כח דהתירא', אבל דומה שהתכונה הזאת, היא חלק בלתי נפרד מ'כח הפסק'. כי בראש ובראשונה, מרן היה פוסק. חותך בסכין חדה כתער. מכריע ומבצע. בפן ההלכתי הכרעותיו המהפכניות אינן צריכות ראייה, אבל גם השפעתו על הפוליטיקה ניכרה במשקפי ההכרעה. בין מח ללב, בין רצוי למצוי. הדחת דרעי, המלכת ישי ולאחרונה – הפיכת הגלגל. החבירה לרבין וההימנעות באוסלו. ההליכה עם שרון על חשבוננו של נתניהו. ש"ס תחת הנהגתו, לא ישובה על הגדר רגל פה רגל ש"ס, אלא חתרה למגע, הובילה להכרעה.

ראש-הממשלה נתניהו הזכיר בחיבה את הצ'אפחות שקיבל, וביכר להתעלם מהסטריות. כשנתניהו מעד, מרן ייסרו בשוטים וכינהו 'עז עיוורת', לברק הוא הדביק את הכינוי 'שועל עיוור'. כששרון חבר לאויבי עולם התורה, הוא לא חסך גם ממנו את שבט לשונו. ערב ההינתקות, איחל לו 'באנה בראש', בנבואה שהגשימה את עצמה. לא תמיד ערבו האמירות הללו לאוזני הישראלים, אך הן העידו כי מרן הגר"ע יוסף, כדין העומד על משמרתו, לעולם לא ייתן לאיש אשראי בלתי מוגבל. הוא בחן כל אירוע לגופו, כל אדם לפעולתו.

השילוב של פסיקה ללא חת עם רצון בלתי נלאה להפיץ מעיינותיו חוצה – הפך את מרן לגדול שאין דוגמתו. גדלות בתורה וכושר שיפוט והכרעה, באים בדרך כלל עם מורמות מעם. אצל מרן הגר"ע זצ"ל, ההפך קרה. האיש שהפליא את גאוני ירושלים בעודו נער, ידע להנמיך את קומתו ולסלול מסילות לליכום ולמוחם של פשוטי העם. פשטותו, הייתה לחלק בלתי נפרד מגאונותו. פשטות גאונית.

אם לכל אחד מהמלווים היה את המרן שלו, אני רוצה לספר, ברשותכם, על המרן האישי שלי. את 'המרן שלי' הכרתי בתקופה הקשה שלאחר השריפה בכרמל. ש"ס ומנהיגה הפוליטי הותקפו. מצבו הבריאותי של הגר"ע ידע ימים טובים יותר, ובתוך העשן שאפף את הכל, מצאתי עצמי מבקש בשמם של עשרות נערים להיפגש עם מרן.

מדובר היה בחניכים יוצאי מדינות חבר העמים שקבעו את מקום לימודיהם בכפר סטריין, למרגלות הכרמל. הם עברו טראומה לא פשוטה כשנקלעו למאכולת האש וחולצו ברגע האחרון, ובמסגרת סיור-מנוחת-הנפש שערכו להם המורים בירושלים, הועלה הרעיון להכניסם להתברך אצל מרן.

הפנייה הועברה כשמראש הובהר כי מפאת חולשתו, הסיכויים שמרן יענה לה, קלושים. אבל ההיפך קרה. כשמרן הגר"ע יוסף שמע שמדובר בנערים יוצאי

”

ואיזו דרשה זו הייתה. לא דקה או שתיים של ברכה לצאת ידי חובה, אלא למעלה מרבע שעה של שיחה מוסרית אקטואלית וקולעת לנפש הנערים הרכים. כשמרן סיפר להם על הצפרדעים במצרים שהשליכו עצמם לאש התנורים, הוא חיקה באוזניהם את קרקורי הצפרדעים, כששח להם על טוב גורלם שזכו להסתופף במקום תורה, הוא העלה בעיני הנערים הקשוחים למראה, דמעות של התרגשות. כזה היה האיש, לא החזיק טובה לעצמו, לא חס על רום מעמדו. תורה היא וללמדה צריך, לכל שומע, בכל רמה

הרה"ג שלמה בן שמעון

חד גבירא

חת מיסודות ההלכה למרות שהיה צעיר לימים ופרטי הלכות אלו כבר עשרות בשנים היו מפיצים בציבור. אחד מתפקידיו היה היותו ראב"ד של ת"א. באחד מבתי הדין בת"א היה גדול אחד מפורסם שהיה בבית דינו תיק מסובך שנמשך הרבה זמן ולא מצאו פתרון. בקשו מרבנו שיקח תיק זה לעיונו ובענוונותו הרבה לא רצה לפגוע באב"ד זה שהיה אחד מהאבדי"ם הגדולים וכך עשה רבנו נכנס ודיבר עם האב"ד על כמה נושאים אחרים ותוך כדי דיבור אמר לו האב"ד על תיק זה שיש אצלו ועדיין לא מצא לו פתרון. או אז רבנו זיע"א אמר לו כי יש בתשובת הרשב"א ותשובת הרא"ש לפיהם אפשר להתיר תיק זה וכך האב"ד הנ"ל התיר לפי פסק רבנו.

וכך נהג רבנו עם כל ענוונותו הגדולה בכל הזדמנות. בכל מה שנגע להלכה עמד כצור חלמיש ולא חשש מפני הרבנים המחמירים שסברו כי רבנו טועה וידע שיהיה לו מלחמה קשה עם אותם הרבנים או החוגים שמה שהם מורים אין לסור ממנו.

זכותו הגדולה של רבנו שבזכותו הודפסו מאות ספרים בענייני הלכה. רובם תלמידי רבנו וגם אותם שאינם תלמידי רבנו מעינים בספריו ההרריים שחיבר בנו ומהם מזכירים את מקור הדברים ומהם שמקורם בספרי רבנו והיום כולם יודעים כי רבנו הוא הפוסק היחידי וכל קצוות תבל יביאו אל יוסף וכל אשר יאמר להם כן עושים.

זכותו של רבנו זיע"א תעמוד לנו שנלך בדרכו ולא ניכשל בהלכה ובהוראה אמן.

לא נוכל לכתוב בשורות אלו על רבנו הגדול זיע"א על גדלותו בתורה ועל הוראותיו שזיכה את דורנו בעמקות נפלאה על כל דבר. לא קל היה לרבנו לשבת עוד בצעירותו עם גדולי הדור ולהוכיח להם את צדקתו בכל דבר ודבר הן בענייני הציבור והן בענייני הלכה. אחד המעשים הנפלאים שסיפר לנו רבנו תוך כדי מסירת שיעור בשיבת תורה והוראה בת"א שהיה מטריח עצמו פעמים בשבוע למסור שיעור קבוע שם בפני האברכים שכולם היום דיינים וראשי ישיבות. וכך סיפר, כי ביושבו על מדין בפתח תקווה בעודו צעיר לימים ושם ישב אב בית דין הגאון רבי שלמה קרלין זצ"ל ואמר רבנו סברא מחודשת מספריו של בעמח"ס "גט פשוט" שהיה הראשון לציון בירושלים לפני יותר משלש מאות שנה וחיבר כמה ספרים שהיום כולם ידועים כספרי יסוד בסוגיות הש"ס, ואז לא הכיר את הספר גט פשוט ואמר שהוא לא מקבל את דבריו, ורבנו שתק ולא יכל להתוכח עימו. לאחר כמה ימים הביא רבנו נושא אחד שהאריך בזה הרב פני יהושע בתחילת מסכת כתובות בעניין ספק ספיקא ושם הרב פני יהושע הביא דברי הרב 'גט פשוט' וכתב עליו שהוא דן לפני הרב ושם הראה זאת להרש"ק זצ"ל, אז הבין מיד את גדלותו של הרב גט פשוט והחל לסמוך על דבריו והבין גם כן את גדלותו של רבנו והחל לסמוך על דבריו.

עמד רבנו זיע"א על משמר ההלכה ביסודותיו וכך מצא הרבה דברים שהשתרשו בציבור מתוך חוסר הלכה. כך קרה שבהיותו רבה של ת"א עמד כצור על מה שהיו רגילים להדפיס לפני חג הפסח הלכות בציבור שהם רק חומרא ואין להם יסוד, ולא זע ולא

הרה"ג רבי מכלוף פחימה

כולו תורה

כשם שבשמים מכריזים על ר"מ ואמרים היתה בר"מ ובתורתו כך היא כוחה של תורה שתכריז בעולם כולו היתה במרן ובתורתו. תורת אמת הייתה בליבו.

אין זה הספד זוהי עדות נאמנה לפעולותיו הגדולות עוד בימי העמידה על אהבת התורה אשר הוא בעצמו קיים את הבכל לבבך, כמו שכתוב בתנחומא פרשה כ"ח שאיך אודה ה' בכל ליבו אלא במי שעוסק בתורה יומם ולילה וזה מרן קיים בעצמו. ועוד יותר מזה להאזיב את התורה על הבריות אשר לפי טעמו הטוב שבתורה.

עדות נאמנה על כך: כשהגעתי לפני 45 שנה לשיבת אור התורה, רוב התלמידים הגיעו מאזור ירושלים שאז מרן הרביץ תורה אצל בעלי בתים הסוחרים והיה מכניס בהם אהבת תורה כל מי ששמע לקחו, היה שולח את בנו ללמוד תורה. והגיעו אלינו תלמידים בהערכתם הרבה לגדלותו קודם שידעו גדולתה של התורה. כיום ב"ה רובם ככולם רבנים וראשי ישיבות ובעלי מוסדות והכל היה מעשה ידיו מתוך צניעות שאז עדיין לא היה רב ראשי והכל עשה במסירות וחביבות והעמיד תלמידי חכמים לרוב מתוך אהבתו לתורה. אני ראיתי כמה קירב כל תלמיד ישיבה. זה מראה על פנימיות נפשו שכולה תורה.

אין לי להאריך בדברים שאחרים יודעים אותם ונדמה לי שמרן שידע צרות דורנו זה וזה היה הכאב מכל אצלו, הלך לעולמו כדי להביא בכח את המשיח ויגיד לו: הנה הכנתי לך דור אשר מבקש דעת תורה ודעת אלוקים, שיבוא לגמור את כל העבודה כן יה"ר במהרה בימינו אמן.

מתוך הספד שנשא הגר"מ פחימה בפני אברכי הכולל תורה וחסד

הרב משה שפיר

מיליון איש אינם טועים

לא תימנע יהדות יהודי. ומהמחצית המזרחית לא יישלל כבודו ותפארתו היהודי וערכיו המינימאליים. לא תהיה הדרת מדירים למי שאינו ממדורת השבט.

הוא כתב ספרים עצומים בהלכה והגות, הבהיר והעמיד את האמת על תילה בכל שדה אפשרי ונכון, הוא כיתר רגליו מבית כנסת לבית מדרש מעיר לעיר וממדינה למדינה, ללא כל תמורה או טובת הנאה עד כי דבר המלך ודתו הגיע לכל היהודים. כל מי אשר לו מעט שכל בקדקודו אישר והבין את האמת אשר עליה להיעשות. תנועת ש"ס הייתה רק חלק מזרועו הכבירה בה חולל מרן זצ"ל את הכל וגם הצליח. בקולו הבלתי נלאה הוא עורר את העם למעמד הנורא, פעם ביבבה ופעם בתרועה גדולה, עד כי ענו הכל יחדיו נעשה ונשמע. כאיש אחד בלב אחד. יום ליום יביע אומר ולילה לילה יחוה דעת, בכל הארץ קוים ובקצה הארץ מיליהם.

בפעליו הרבים העניק מרן זצ"ל אושר וכבוד יהודי נכון ליהודים מכל צבעי הכיפות, השחורות והלבנות, אלו השקופות ואלו שצצות רק בקידוש. לכן כולם היו לידו אוהבים ומחבקים ורק גדלים בהיקפיהם. כי כולם סמוכים ובטוחים על שולחנו ואחוזים אחריו בתורה הקדושה באמונה וברוחניות המאחדת, וזה מה שעושה את הכל. על שולחנו של האבא הגדול זצ"ל הייתה גם דרך ארץ הדדית לכולם הצועדים יחדיו בסך בדרך העולה. ואת כל זאת חלילה ואבדנו. על כן לשנמצי לומר זהו תפקידנו בעת הזאת, לשמר את הדרך היהודית הנכונה והמאחדת לכלל שבטי ישראל והאמת והשלום אהבו.

והמוכר לכל המצוי בתחום, אולם הזוועות של אותם ימים חרטו את צלקותיהן בלבבות בני עדות המזרח לכל גוניהם ורישומם האלמותי ניצב ועד, עד היום הזה. כחלק מהמחטפים והחטיפות הללו, התרחשה לה עוולה נוספת. הממסד באותם ימים הבין (מה שהיום הוא מתקשה להבין) כי ללא דת לא תהיה להם מדינה יהודית ואף לא ישראלית ברת קיימא, לכן בעל כרחם השכילו ליצוק את ההלכה היהודית ותובנותיה לאושיות מוסדות המדינה, ולו באופן חלקי. דא עקא שהכל בכל מכל כל, כמו בשאר, היה חד צדדי ומשתייך לאותה קבוצה מתנשאת כובשת ומתנכרת. הכל תוכנן והדיר עד ההלכה הפרטנית ביותר, מהלכות הכשרות עד דיני הנישואין, באופן המדיר למעלה ממחצית העם, האוכלוסייה הספרדית המתגבשת והתמימה באותם ימים. המשרות הרבניות והממשלתיות במשרד הדתות, הפכו לזרוע מבצעת של מחיקת ההלכה הספרדית מההווה המתגבש במדינה המתרקמת. בושה אפילו להזכיר זאת.

אולם היה איש אחד שראה והבין את הכל. אז הוא היה צעיר ועול ימים אולם בעינו החדה ראה למרחוק והבין את כל ההיקף.

היה זה מרן רשכבה"ג הגאון האדיר רבנו עובדיה יוסף זצוק"ל.

כבר אז כשאחיו הלכו להילחם כתף מול כתף בהגנה עם מקימי המדינה מול הכובשים הבריטים. הוא כבר הבין מי יהיה יורה בחבריו בתוך הטנק ומיהו יהיה כאן הכובש האמיתי. הוא הכין את עצמו כראוי ואז הניף את ידו הגדולה ויצא למלחמה הנכונה והממוקדת על גורל ועתיד העם היהודי. שהמדינה תהיה יהודית. שמהיהודים

כמעט מיליון איש הלכו אחר מיטתו של מרן זצ"ל. עוד רבים אחרים נותרו מאחור וליבם כל עימם. הוא היה בירושלים עם הרבבות הרבות, צועד בסך. הם לא תכננו את זה יום קודם, גם לא סיכמו ביניהם שום דבר. זה קרה להכל יחדיו, כאילו שלובים וכרוכים היו זה בזה. כולם היו אחר מיטתו של גדול הדור זצ"ל. של אבא להמונים.

כדי להבין אפס קצות מה שאיחד והיה לברית התיכון בינות למלוות הרבים ולהכיל את ההיקף והעוצמה המגבשת עלינו להפליג אחורה הרבה שנים עם קום המדינה ולפניה, עדי התחוללות גלי העלייה הנרחבים. אולי זה לא טרנדי להזכיר זאת כעת, אולם שומה עלינו לזכור ולהכיר טובה בעז"ה, חשוב שהדברים יאמרו בעוז אל נכון.

באותן שנים קרה וקבוצות כח אליטיסטיות ניצלו רגע של חולשה וניכסו לעצמם מדינה שלימה. כולל קרקעות יקרות, כספי ציבור משרות ומעמדות ומה לא. לא זו בלבד אלא שהללו אף התעמרו במחצית העם השנייה והשתמשו בהם כרצונם. זה החל בעליה התימנית שכספה נשלל וילדיה נחטפו עם כבודה ודתה שנעלמו בכפייה דתית מצמררת. אחר כך הגיעו המרוקאים והתוניסאים שניטעו בפניות הנגב והגליל לפי הצורך, במקום עצים ופרחים. שלא לדבר על עבדות עבד לטובת הקיבוצים או בשר תותחים, תפקידים בהם זכו מן ההפקר. גם בעדות אחרות ויכלו לספר בוודאי סיפורים דומים ומצמררים.

תאי המשפחה וכבודה נהרסו בהליך מחושב ואסטרטגי, מול בתי הסוהר המתמלאים וההשכלה הנמנעת בכח, כמו התקשורת המשתלטת. לא כאן המקום להאריך על הידוע

שר התורה גליון מיוחד לזכרו של

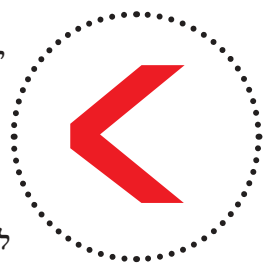

התמונה באדיבות מלכות וקסברגר

עלה ארץ מבבל

סיפורים בלעדיים מימי הבראשית של מרן הגר"ע יוסף זצוק"ל, בבגדד, קהיר, פתח תקווה, תל אביב וירושלים של היישוב הישן מעידים כיצד צומח ענק שבענקים ■ כשהגאון רבי יעקב בצלאל ז'ולטי ביקש מחבריו גדולי ירושלים: "נחכה לעילוי הצעיר מפורת יוסף" ■ כשאביו ביקש שיקדיש כמה שעות לצרכי החנות המשפחתית הציע הגאון הגדול רבי עזרא עטיה: "אני אחליף אותו כאן בחנות. ביטול תורה שלו חמור משלי" ■ כשהרב מבריסק קיבל את ספרו של האברך הצעיר ויצא מגדרו בהתפעלות: "כל כך הרבה בקיאות ועיון וכולן נכתבו על ידי אברך צעיר?" ■ מסירות הנפש להרבצת תורה: כשהיה בן תשע הוציא לאור את חיבורו הראשון במסכת מפוארת של ספרי הלכה שהפכו לפאר ההוראה בארון הספרים היהודי ■ את חיבורו המקיף הראשון מימן הנער רבי עובדיה, מחיסכון חצאי הגרוש של הנסיעות בחברת המקשר ■ וגם: מדוע קרע מרן הגר"ע יוסף קריעה בהלווייתו של הרב משה פרוש ז"ל?

/// יוסי הכט

י"ב בתשרי התרפ"א, בגדד. בן בכור נולד לחכם יעקב וזוגתו גורג'יה, אחרי יבואו לעולם עוד שבעה בנים ובנות. היו אלו הימים טובים ליהדות בגדד אחרי תקופה קשה של פרעות. ב-1917 שלוש שנים לפני לידתו טבחו מוסלמים מקומיים ביהודי העיר. שבעה עשר מנכבדי הקהילה היהודית בבגדד הוצאו להורג וגופותיהם הושלכו לנהר החידקל. בין הנרצחים על קידוש ה', היה גם הרב עבדאללה, סבו של הרך הנולד עובדיה יוסף, שנרצח בדקירות סכין בשוק הבגדדי.

הרך שנולד זה עתה בא לתקופה אחרת לגמרי, תקופת שלטון המנדט הבריטי שהחזיק בעיראק עד לשנת 1932. ימי שלטונם של הבריטים בעיראק הפכו את חייהם של יהודי לרגועים יחסית. בשנת הולדתו של הרך עובדיה, התגוררו בעיראק 87,000 יהודים, 50,000 מתוכם בבגדד.

התינוק עובדיה, שנולד בתקופה שבין יום הכיפורים לסוכות, נקרא על-שם סבו הרב עובדיה (עבדאללה) שנהרג על קידוש ה'. שמו של הסב היה שילוב של שניים מגדולי גולת בבל, הרב עבדאללה סומך, מייסד בית מדרש לרבנים 'בית זילכה' ומחבר ה'זבחי צדק', ותלמידו, הרב יוסף חיים, בעל ה'בן איש חי'.

על הגדה המזרחית של נהר החידקל, סמוך לבית הכנסת הגדול 'צלאל' אל כביירי' נולד בנם הבכור של חכם יעקב וגורג'יה. הואיל ובאותם ימים לא היה מקובל להשתמש בשם משפחה ועד לעליית המשפחה לארץ ישראל לימים כונה עובדיה יוסף בן יעקב. אביו הרב יעקב, התפרסם כבעל נשמה גבוהה וקול ערב, הוא ידע לשמח חתן וכלה כפי שידע לספור להולכים. "חכם יעקב גלי", הוא כונה, על שם מזמור 'גלי גלי זיו הודך' שהיה שגור על שפתיו

ומושר בחן.

האקלים הנוח יחסית שעטף את התינוק עובדיה עם לידתו הלך והשתנה. הבריטים אומנם שלטו במדינה אך רוחות סגריר החלו לנשב מכיוונו של מחוז אחר תחת שלטון המנדט, ארץ ישראל. התסיסה הערבית הלאומית צברה תאוצה ככל שההתיישבות בישראל הלכה וקרמה עור וגידים. הבריטים שוב לא התייחסו ליהודים באותה רוח טובה והמקומיים ניצלו זאת כדי להפוך את חיי היהודים לפחות ופחות נוחים.

מי שיכל להרשות לעצמו, מכר את ביתו ומטלטליו בחצי דמיהם ועלה לארץ ישראל. משפחתו של הרב עובדיה, עשתה זאת בשנת 1924. את מעונה בבגדד החליפה דירת חדר קטנה בדמי מפתח בשכונת בית ישראל בירושלים. כדי לפרנס את בני ביתו החל חכם יעקב לנהל חנוך מכולת קטנה בקרן הרחוב של שכונת בית ישראל, סמוך למאה שערים. גם בשבתו בחנות, ולמרות המצב הכלכלי הקשה, החיוך לא מש מפניו ושפתיו הוסיפו ללחוש פרקי תהילים ומזמורים.

בן ארבע היה עובדיה הקטן כשטולטל בדרכים והגיע לירושלים. הוא נשלח לתלמוד תורה "בני ציון", שמנהלו היה לא אחר מאשר משה פרוש, אביו של הרב מנחם פרוש ז"ל וסבו של ח"כ מאיר פרוש. לימים, בעת פטירתו של הרב משה פרוש, יקרע מרן הגר"ע יוסף קריעה ויאמר: "את ראשית חכמתי קניתי אצל ר' משה".

כפעם הראשונה שהילד עובדיה נטל בידי גמרא, הוא היה בגיל שש. "מרגע שאחזו ידיו בדפי הגמרא אי אפשר היה להפרידה ממנו", סיפר אביו לימים. גדלותו ניכרה כבר אז, בקטנותו. הוא לא התעניין במשכבות ילדים, לא שם ליבו למשחקים ולחופשות. את עתותיו הקדיש לדפי הספר. לאחר תום הלימודים היה יושב בחדרו ולומד, עיניו בדפים המצהיבים מיושן. כשהגיעה שעת לילה הוליכו אותו רגליו לבית המדרש.

מרן הגר"ע יוסף עם אביו בילדותו

פתאום צץ הילד הזה שישב בצד ושאל 'כבוד הרב אני יכול לענות?', כדי לא להעליב אותו הוא אפשר לו להשיב והילד הצעיר לא רק שענה נכונה אלא אף הרחיב וביאר את כל הסוגיה. כשהתחילו לדבר איתו נדהמו כולם כשהבינו שהוא בקיא במסכתות שלמות על בוריין

הוא הניח את הגמרא על המדף בין המצרכים השונים, ועיניו משו ממנה רק כשנכנס לקוח לחנות וניסה את מזלו בפניות חוזרות ונשנות, עד שהנער עובדיה שם את ליבו לנוכחותו.

כמה מילדי השכונה למדו לנצל את הפרצה ונהגו להיכנס לחנות וליטול ממתק או שניים בהיסח דעתו של השומר, הנער עובדיה, שראשו ורובו היו בין דפי הגמרא. לימים, בהיותו רב ראשי לישראל, ביקר הראשון לציון מרן הגר"ע יוסף באחד מבתי הכלא ופגש שם את שווד כספות הבנקים, יצחק דרורי, שזכה לכינוי "המוח", לאחר שבמבצע נועז פרץ את כספות בנק הפועלים בירושלים.

"אני חייב לבקש ממך סליחה. כי את השווד הראשון שלי ביצעתי בחנות של אביך. אני זוכר איך ישבת ולמדת ואנו הילדים נכנסנו ו'סחבנו' סוכריות וממתקים", שח דרורי לראש"צ שביקרו – וכמובן שמרן בדרכו הלבבית מיהר למחול לו ולבוא עמו בדברי כיבושין של החזרה למוטב.

מעל לחנות המכולת הקטנה, שכנה מתיבתא ובתוכה בית מדרש. עיניו של הנער עובדיה היו מצטעפות בדמעות כשאוזניו שמעו את קול התורה הנשמע מבעד לחלונות שבמקומה אשר מעל לחנות. על דבר סיועו לאביו בחנות המשפחתית לא סיפר הנער עובדיה לחברותא, ראש הישיבה חכם עזרא עטיה זצ"ל. תכף כשסיים את מכסת השעות שאביו ביקש שישנה בחנות הוא מיהר לישבה.

חלפה תקופה וחכם רבי עזרא עטיה הבחין כי החברותא לא פוקד את הישיבה בשעות הבוקר. כשהחל לברר נודע לו כי את השעות הללו הוא עושה בחנות המשפחתית. ראש הישיבה נדהם ומיהר לפקוד את המכולת של האב יעקב, כשהוא מפציר באב לוותר על עזרת הבן במכולת.

"מה אעשה והפרנסה לא מצויה", השיב הרב לראש הישיבה, "אולי מוטב שלא יהיה עובדיה תלמיד חכם. יש רעב בחוץ. מוטב שיעזור לי בניהול החנות ואלך בינתיים לקושש עוד פרנסה". ראש הישיבה הגאון הגדול רבי עזרא עטיה זצ"ל

הפציר באב שישנה את דעתו: "לא מדובר בעוד תלמיד בישיבה", הוא הסביר והציע

הגר"ע כשאינו פוסק להתפלפל עמו בדברי תורה.

עסקת חליפין

נשוב ונחזור במנהרת הזמן לשנות הבראשית: שנתיים נוספות של שקידה לילות כימים בין דפי הגמרא חלפו, ובגיל 12 נשלח הילד עובדיה ליישיבת 'פורת יוסף' בעיר העתיקה בירושלים. חבריו לכיתה, שלימים התפרסמו כרבנים רמי מעלה, היו דוד שלוש, יוסף עדס, ציון לוי, ברוך בן-חיים. גם הם הכירו בכך שהתלמיד עובדיה, בנו של החנווני ירא השמים שעלה מבגדד, הוא תופעה מיוחדת במינה, שילוב של עליו ושקדן שמעמיק יותר מחבריו ומתפלפל בדברי תורה כשווה מול שווים עם רבותיו. זכרונו המיוחד הפך לשם דבר. הוא נודע כמי ש'מצלם' בעיניו כל מילה שהוא קורא ו'מאחסן' אותה במוחו, בצורה שאינה ניתנת למחיקה.

עד מהרה הוא מצא לו את החברותא המתאים, ראש הישיבה הגאון הגדול רבי עזרא עטיה זצ"ל, עליו אמר מרן בעל החזון איש זצ"ל "סברתו כסברת הראשונים". שמו של התלמיד עובדיה הלך לפניו והגיע עד למכולת שניהל אביו חכם יעקב. שמחתו הגדולה בהצלחת בנו, לא מנעה ממנו לפנות ולבקש מהנער עובדיה, שחגג בר מצווה, לסייע לו בבקרים בניהול החנות, מה שנתפס אצלו כחלק ממחויבות טבעית של בן לאביו.

"אני רוצה ללמוד תורה", אמר הנער עובדיה לאביו בדמעות, אבל לרגע לא חלפה במוחו המחשבה להפנות כתף קרה לבקשת אביו. מי שביקשה מהאב להניח לילד והתנדבה לסייע במקומו לכל הנדרש הייתה האם גורג'יה שהבחינה והכירה באוצר שמצוי בביתה.

בגיל 16, אחרי שהאב חכם יעקב שב ויבקש ממנו לסייע ולו בכמה שעות בפרנסת הבית, החל הנער עובדיה להעביר כמה שעות בכל יום בחנות המשפחתית. היות והפרנסה לא הייתה מצויה בשפע, התאפשר לו, גם ביושבו בחנות בשעות הבוקר, להקדיש את מרבית זמנו לעיסוק בתורה.

לימים סיפר אחיו נעים על התנהגותו של אחיו הבכור בעודו צעיר לימים: "הוא לא הסתפק במסגרת הלימודים והיה מתנגב כל לילה ללמוד בבית המדרש עם חברותא. כשהייתי קם בבוקר, הוא היה בא לישון במיטה שלי. בשיעורים הוא היה נרדם, והרב שלו היה צובט אותו ביד כדי להעיר אותו.

"היד שלו נעשתה כחולה לגמרי עד שאמא שמה לב לזה. כשהגיע אבא הביתה היא הראתה לו את היד של אחי עובדיה, ואבא לחץ עליו ואילץ אותו לספר מה קרה. הוא התרגז ממה ששמע, הלך ליישיבה וגער כרב. הרב בתגובה ביקש ממנו לעזוב את המקום ביחד עם הבן עובדיה. כשאבא יצא עם אחי עובדיה מהישיבה, ראה אותם על המדרגות המקובל האלוקי רבי אפרים כהן זצ"ל, ראש המקובלים בירושלים. כששמע מה קרה, נכנס בסערה ליישיבה ואמר: 'הילד הזה ילמד פה. הוא ילך ויבוא ויעשה מה שהוא רוצה. כל מה שהוא עושה קדוש, קדוש, קדוש. אותי אתם יכולים לסלק מהישיבה? גם אותו לא'".

'גדול' מקטנות

גדלותו של מרן הגר"ע זצ"ל ניכרה בו מקטנות: "עוד כשהיה קטן הוא דיבר על זה שהוא יהיה מנהיג רוחני בעם ישראל", סיפר האח נעים, "הוא הרי כמעט לא דיבר, רק למד ולמד, אבל כולנו, המשפחה והחברים מסביב, ידענו על השאיפה הזאת שלו והתייחסנו אליו כך כבר בגיל ההוא.

בגיל תשע הפתיע את רבותיו והגיש להם את חיבורו הראשון – הערות וביאורים על הספר 'ראשית חכמה'. בהקדמה כתב: "בהיות שהייתי בן תשע שנים השמעתי לרב הגאון הגדול מעוז ומגדול כבוד קדושת שם תפארתו ר' שלמה עבו שליט"א ולרב הגאון ר' עמרם בלוי את המשניות של מסכת שבת, פסחים, אבות, סוכה, מכות, וגם גמרא מסכת בבא מציעא פרק שניים או חזין בטלית, ופרק אלו מציאות והמפקיד והזהב – בעל פה, לכן נתנו לי הספר הזה במתנה כדי ללמוד בו ואנוכי הדל העירוני כאשר השיגה ידי".

בכל מקום אליו הגיע הילד הצעיר, הוא הדעים והפליא את שומעיו: "אני זוכר", סיפר האח נעים, "שכשהיה בן עשר, אבא לקח אותו לבגדד במסגרת נסיעתו לשם מדי שנה, כדי להביא סידורים וספרי קודש שנמכרו שם בזול. כשהגיעו לבגדד, אבא הכניס אותו לאולם בית המדרש של הישיבה במקום, בבית המדרש המפורסם 'מדרש בית זילכה' בו למדו גאוני וצדיקי העיר, ואמר לו 'שב תלמד וחכה לי שאחזור'.

"תוך כדי שהוא ישב שם, ראש הישיבה, הגאון רבי סלמן חוגי עבודי, שאל שאלה ואיש מהתלמידים לא ידע להשיב. פתאום צץ הילד הזה שישב בצד ושאל 'כבוד הרב אני יכול לענות?', כדי לא להעליב אותו הוא אפשר לו להשיב והילד הצעיר לא רק שענה נכונה אלא אף הרחיב וביאר את כל הסוגיה. כשהתחילו לדבר איתו נדהמו כולם כשהבינו שהוא בקיא במסכתות שלמות על בוריין. כשאבא חזר לבית המדרש כדי לקחת את הילד עובדיה אמר לו ראש הישיבה, רבי סלמן חוגי עבודי: 'חכם יעקב, הבן הזה יאיר עיני ישראל בתורה. תיזהר שלא תכניס אותו לשום עבודה, הוא צריך רק לשבת וללמוד תורה'".

לימים, כשהיודי בגדד נמלטו מעיראק ועלו לישראל בחוסר כל, עלה בראשם רבי סלמן חוגי עבודי וחכמי ירושלים התכנסו לכבודו עם הגעתו לירושלים. באותו מעמד השתתף גם מרן הגר"ע יוסף שהתפלפל עם רבי סלמן בדברי תורה והלכה וכשסיים אמר לו: "אני הוא אותו נער שהיה בבית המדרש שלך בבגדד בגיל עשר".

רבי סלמן נפעם וקרא: "ידעתי, ידעתי, כעת אני רואה את מה שניבאתי". סופו של הסיפור הנפלא בהתארחותו של רבי סלמן ומשפחתו בבית משפחת יוסף במשך שמונה חודשים. עקב גלי העלייה ששטפו את ישראל לא מצאה משפחתו של רבי סלמן מקום מקלט תכף עם עלייתה, ורבי סלמן עשה את חודשיו הראשונים בבית מרן

‘עסקת חליפין’, ‘אינך מבין עד כמה בנך תלמיד חכם עצום. עד כמה כל רגע שלא יישב וילמד הוא השחתת זמן יקר. הוא יהיה גדול הדור של הדור הבא. הנח לו ללמוד. אם צריך, אני אחליף אותו כאן בחנות. ביטול תורה שלו חמור משלי’.

חכם יעקב שמע כיצד מדבר ראש הישיבה על בנו ודמעות עלו בעיניו. ‘ממילא כבר הבנתי שסוחר גדול לא ייצא ממנו’, הוא אמר כשעיניו דומעות מהתרגשות וכת צחוק על שפתיו. הוא נענה לבקשת ראש הישיבה ומני אז, כשבנו בכורו נקרא לתורה היה אביו קם לכבודו: ‘לא לכבוד בני אני קם, אלא לכבוד התורה’, אמר לשכניו המופתעים לספסל בית הכנסת.

הקדיש עתותיו ומעותיו

כששב התלמיד עובדיה לספסלי הישיבה עטף אותו ראש הישיבה בעבותות של אהבה, שמר עליו כאחרון מהדור. כשהגיע לישיבה הגאון הרב אליעזר סילבר זצ"ל, יו"ר אגודת הרבנים בארה"ב שסייע רבות להעמקת קשרי הישיבה עם תורמים מעבר לים, מסר הרב סילבר שיעור בפני בני הישיבה. כשהסתיים השיעור, קרא אליו ראש הישיבה הגאון רבי עזרא עטיה את הבחור עובדיה. ‘האם יש לך הערה על השיעור שמסר הרב סילבר?’ שאל ראש הישיבה את תלמידו. הבחור הצעיר הרכין אש ולחש הערה הנוגעת לתוספות במסכת מנחות, שדבריו סותרים את היסוד עליו נבנה השיעור. הגר"א סילבר שמע, הרהר בקושיה במשך ודקות והכריע: ‘התלמיד רבי עובדיה צודק. דבריי נסתרים מדברי התוספות’.

לימים, בהתייחסות נדירה, דיבר מרן הגר"ע באחת מדרשותיו, על אותה תקופה, בהיותו תלמיד צעיר לימים בישיבת פורת יוסף: ‘כשהייתי בן 15 למדתי בישיבת פורת יוסף. זו הייתה הישיבה היחידה בעולם הספרדי. כמה היו בישיבה הזאת? 70 תלמידים. לא יותר. ישיבת פוניבז' הייתה באותו הזמן עם 500 תלמידים... אצלנו לא היה לראשי הישיבה כסף לשלם שכר למורים. הישיבה עמדה על תרומות ששלח לנו נדבן יהודי שהיו לו בתים בהודו. את הפירות של השכירות של הבתים שלו בהודו היה שולח לנו, והיה הגזבר של הישיבה הרב בן דיין הולך כל חודש לבנק אנגלו-פלשתינה ולוקח את הכסף לשלם שכר למורים. יותר לא היה’.

מתוך חיי דחק אלו, לא רק במשפחתו הקרובה אלא גם בסביבת לימודיו צמח גאון הגאונים. ביושבו בישיבה, והוא בן 17, הוציא לאור את חיבורו השני (הראשון כזכור, יצא תחת ידיו כבר בגיל 9!), קונטרס קטן, שכתב בכתב ידו המסודר והמסוגנן. בעידודו של המשגיח הגאון הצדיק רבי אהרון לופז גויס קצת כסף מגדיבים ומאה עותקים הודפסו.

מסכת כתיבה מהמפוארות בדורות האחרונים החלה כבר בגיל צעיר ולמעשה לא נפסקה היות וגם בשנת פטירתו שקד על השלמת חיבורו האדיר רב השנים והתוכן. אחר כך, בא החיבור הראשון בסדרת ‘ביע אומר’ שעסק במסכת הוריות. כשסיים לחברו, חילק עותקים בין חכמי ירושלים. כשקראו נשבו בקסמו של הצעיר בעל המוח הגדול והשפה המיוחדת.

כיצד התגלגל לידי מעט הכסף שאפשר לו להוציא את הספר, זהו סיפור בפני עצמו: ‘אבא נתן לו כל יום שני חצאי גרוש של המנדט כדי לנסוע באוטובוס של חברת ‘המקשר’, סיפר האח נעים על מקורותיו הכספיים של הנער עובדיה להוצאת ספריו, ‘אבל הוא לא נסע באוטובוס אלא הלך ברגל כדי לחסוך את הכסף. יום אחד קרסה האצטבה שהיתה על הארון ועל הרצפה בבית התפורז אלפי מטבעות של חצי גרוש. אבא כעס, אבל אחי עובדיה אמר לו שהוא העדיף ללכת ברגל ולחסוך את הכסף. אבא לקח את המטבעות ונתן לו במקום זה כסף להוצאת הספר הראשון שלו’.

תוך כדי לימודיו בישיבה, הוסמך לרבנות על-ידי הרב הספרדי הראשי בן ציון מאיר חי עוזיאל והחל למסור שיעורים ברחבי ירושלים. שמו של העילוי המיוחד, בעל השפה הקולחת והפנים המאירות

מרן הגר"ע יוסף בילדותו

מרן הגר"ע יוסף בצעירותו

‘לא מדובר בעוד תלמיד בישיבה’, הוא הסביר והציע ‘עסקת חליפין’, ‘אינך מבין עד כמה בנך תלמיד חכם עצום. עד כמה כל רגע שלא יישב וילמד הוא השחתת זמן יקר. הוא יהיה גדול הדור של הדור הבא. הנח לו ללמוד. אם צריך, אני אחליף אותו כאן בחנות. ביטול תורה שלו חמור משלי’.

לכל, הפך לשם דבר בירושלים של מעלה.

חופה ביום עוצר

ביום בו החל להרביץ תורה לרבים חש הנער עובדיה כי זהו ייעודו – לא לשמור את תורתו לעצמו אלא להגדיל תורה ולהאדירה. את שיעורו הממוסד הראשון הוא החל למסור לאחר שהגאון רבי יעקב דוויד זצ"ל, שהיה מוסר שיעור תורה מדי יום ביומו בשכונת בית ישראל, שם עינו על הנער המחכים את רבותיו, רבי עובדיה, וביקש ממנו שיחליפו במסירת השיעור.

תחילה התנגד בן הישיבה לבקשה והשיב בצניעות כי יש רבנים ותלמידי חכמים זקנים ממנו, אולם רבי יעקב, בטביעות עין של תלמיד חכם המכיר במרגלית נדירה, לא נאות לוותר עד שהנער רבי עובדיה החל למסור את השיעור במקומו. לימים, כשיהפוך לגדול מרביצי התורה בישראל, יכיר מרן טובה לרבי יעקב ‘אילצו’ להתחיל במסירת התורה כבר בימי נעורו.

בהיותו בן 18, נשלח על-ידי ראשי ישיבת פורת יוסף למסור שיעור יומי בהלכה בבית הכנסת של יוצאי פרס בשכונת בית ישראל. השיעורים הללו שהחלו במניין שומעים, הפכו חיש מהר לשיעורים רבי משתתפים, כשתלמידי חכמים, לצד המון העם מסתופפים ומביטים בהשתאות בעלם הצעיר שבקיא בכל מכמני התורה.

בגיל 23, כשחבריו לספסל הלימודים הולכים ומפנים את מקומם ובאים בברית השידוכים, התלמיד ששמו הלך לפניו, הרב עובדיה יוסף, דחה מעליו את כל ההצעות הרבות שהובאו לו. את הפונים אליו הוא דחה בתנועת יד מבטלת והעדיף לעסוק בלימודו עד שהועלתה לפניו ההצעה לבוא בברית הנישואין עם הנערה מרגלית. היא ראתה אותו עוסק בדברי תורה ונשבתה בקסמה של תורה. מרגלית, הייתה בתו חכם פטאל, דמשקאי ממוצא חלאבי, מראשי הקהילה הסורית בירושלים ובעליו של החדר הספרדי (הכותאב) בנחלאות. ‘אני אוהב את התורה יותר מכל, לשם כך נוצרתי’, היא סיפרה לימים על המשפט שאמר לה ארוסה הצעיר. באחד מטיולי השבת שלהם לאחר האירוסין, כשפסעו בשכונת הבוכרים ועבר ליד בית הכנסת הפתיע אותה חתנה, ‘תעלי לעזרת הנשים ואני אתן פה שיעור’, אמר לה. כשראתה את שומעי לקחו, מכל הגילים ומכל קצוות האוכלוסייה יושבים ושותים את דבריו בצמא, הבינה כי לכך נועדה.

בר' בניסן התש"ד, באו הרב עובדיה והרבנית מרגלית לבית פטאל בברית הנישואין. אלו היו עיצומם של ימי המאבק נגד המנדט הבריטי בישראל. ביום החתונה הוטל עוצר על ירושלים והחתונה, לפיכך, הוקדמה לשעה 2:00 בצהריים והתקיימה באולם בית הספר שפיצר ברחוב ירמיהו, סמוך לביתם של בני הזוג השמחים.

כל גדולי רבני ירושלים התייצבו ובאו: הראשון לציון שהסמיך את הרב יוסף בעודו בחור לרבנות, הגאון רבי בן ציון מאיר חי עוזיאל זצ"ל ולצידו הרב האשכנזי הראשי לישראל הגאון רבי יצחק אייזיק הלוי הרצוג זצ"ל, רבה הראשי של ירושלים הגאון רבי צבי פסח פרנק זצ"ל, וכל ראשי ורבני ישיבת ‘פורת יוסף’.

הכיבוד כלל צלחת סוכריות וכוס יין. תמונה אחת הנציחה את האירוע ובסיום, מיהרו הכל לעשות את דרכם לבתיהם כדי שלא להיוותר ברחוב בשעת העוצר. ביתם הראשון של בני הזוג יוסף בשכונת בית ישראל, אליו הגיעו היישר מהחתונה, היה מעין ‘בית ציבורי’. שירותים ומקלחת בחצר הפנימית שירתו את כל דיירי הבניין, אבל בתוך הבית הייתה ערמת הספרים שהלכה והתגבהה.

בימים היה חכם עובדיה יושב ועוסק בתורה, ובלילות העלה את הגיגיו וחיידושו על גבי הכתב. במחברות שהלכו והצטברו ולימים יהפכו לחיבור המקיף והנודע ‘ביע אומר’. החברותא עוד מגיל הנערות, הגאון רבי עזרא עטיה, עמד על גביו ואמר לו ‘גדל’. עוד לא מלאו לו עשרים וארבע, וכבר מונה לחבר בית הדין לעדה הספרדית שבראשו עמד חכם עטיה.

בבית הדין הזה, ניכרו תכונותיו המיוחדות כפוסק הלכה, בתקיפות, בקיאות ועיוניות שהדהימו את חבריו, גדולי וזקני ירושלים.

גאולת מצרים

1947, שנה לפני פרוץ מלחמת העצמאות ואל הראשון לציון לארץ ישראל, הגאון רבי בן ציון מאיר חי עוזיאל פונה הרב אהרון שוויקה, סוחר מקומי ותלמיד חכם, שחרד לגורלה של הקהילה היהודית בקהיר.

קרוב ל-100,000 איש מנתה הקהילה שהתערתה בחיי המסחר והקהילה המצרית, אך תחת שלטון המלך פארוק נטמעה באוכלוסייה המצרית. מצבה הרוחני של הקהילה היה בכי רע, רב הקהילה חונן את אדמת ישראל והקהילה, מהוותיקות שבקהילות גולת ישראל, נותרה ללא

שבת משוש לבנו

יחד עם כל בני ישראל אנו
אבלים על פטירתו של מרן

פוסק הדור

רבי

עובדיה יוסף

זצוק"ל

שהאיר את העולם בתורתו

המקום ינחם אתכם בתוך
שאר אבלי ציון וירושלים

עו"ד רמי גרינברג

תנועת הליכוד פ"ת

בייבחרו ארזלים את המצוקים ונשיבה ארוך ה'
יחד עם כל בית ישראל, חברי מועצת רבני אירופה ורבני הקהילות ברחבי אירופה
אבלים, כואבים ומבכים מרה את פטירתו של מאור התורה וההלכה

הראשון לציון הגאון הגדול

מרן רבי **עובדיה יוסף** זצוק"ל
"נשיא מועצת חכמי התורה"

ושולחים את תנחומינו לבניו

הגאון רבי **אברהם יוסף** שליט"א

הרב הראשי לחולון וחבר מועצת הרה"ר לישראל

הראשון לציון הגאון רבי **יצחק יוסף** שליט"א

הרב הראשי הספרדי לישראל ונשיא ביה"ד הגדול

הגאון רבי **דוד יוסף** שליט"א

רבה של הר נוף וראש בית המדרש "יחווה דעת"

הגאון רבי **משה יוסף** שליט"א

ראש בד"ץ בית יוסף ומכון מאור ישראל

ולכל המשפחה הרוממה

בנחמת ציון ובבנין ירושלים תנחמו ולא תוסיפו לדאבה עוד.

חברי נשיאות ומועצת רבני אירופה

הנהלה וצוות העובדים

נפלה עטרת ראשנו

לרב משה יוסף שליט"א וב"ב
ולכל המשפחה האבלה

אתכם באבלכם הגדול

בפטירת אביכם -

אבינו, מנהיג ופוסק יחיד בדורו

מרן **הרב עובדיה יוסף** זצוק"ל

מן השמיים תנחמו

אלי אסקוזידו- ראש מ.א. נחל שורק
העובדים והתושבים

מועצה אזורית נחל שורק
מחלקת החינוך

ארגון זק"א חסד של אמת

נפלה עטרת ראשנו, יתומים היינו ואין אב

ארגון זק"א, רבניו, מפקדיו, ואלפי מתנדביו
על כל יחידותיהם בארץ ובעולם
אבלים ומזועזעים מסילוקו של הקברניט,
המאור הגדול פאר ופוסק הדור

מרן רבי

עובדיה יוסף

זי"ע

הראשל"צ ונשיא מועצת חכמי התורה

אשר ליווה את הארגון מאז היווסדו ועד היום האחרון,
הדריך והכווין הלכתית ומעשית ועודד את המתנדבים בזמנים
וברגעים הקשים

ארגון זק"א מביע את תנחומיו יחד עם כל בית ישראל

לכל בני המשפחה יבדלח"א

הרב יעקב רוז'ה - יו"ר ועד רבני זק"א

מאיר גורביץ - נשיא

הרב אבידור נבנצאל - נשיא ועד רבני זק"א

יהודה משי זהב - יו"ר

מפקדי המחוזות והמתנדבים

בשנת תשכ"ח, נבחר לכהן כרבה הראשי של העיר תל אביב, והתיישב על כיסאו של הגרי"מ טולדנו. כאשר תלמידיו בירושלים פנו בלב שבור אל החכם רבי עזרא עטיה ותינו את צערם על עזיבתו של רבם את העיר, השיב להם חכם עטיה בפקחות של חכם העדיף מנביא: "לא ירחק היום והוא ישוב לירושלים"

השניים עודדו אותי מאוד להמשיך בכתיבה זו של הוראה הלכה למעשה."

מלאכת כתיבת הספרים והמשא-ומתן עם כל גדולי ירושלים עברו על משפחת יוסף בנעימים כשפאר המשפחה חוזר לסביבתו הטבעית בירושלים. ב-1956 לאחר לחצים מצד הראש"ל, שב הגר"ע למשרת דיין בבית הדין הרבני בפתח תקווה, הפעם עם כל המשפחה. משפחת יוסף עזבה את ירושלים לטובת דירה בת שלושה חדרי שינה ברחוב אורלב בפתח תקווה.

שנתיים אחרי, בקיץ 1958, הועבר הגר"ע מפתח תקווה לבית הדין בירושלים. תוך תקופה קצרה קרה המובן מאליה והוא מונה לאב בית הדין הרבני בעיר. בשנת תשכ"ה, התמנה לחבר בית הדין הרבני הגדול, כאשר מי שהובילו את המהלך היו הגאונים מרנן רבי יעקב בצלאל זולטי זצ"ל שהכיר את מרן הגר"ע יוסף עוד משבתם על ספסל בית המדרש 'בני ציון', ודיין בית הדין הרבני הגדול מרן הגר"ש אלישיב זצ"ל.

בשנת תשכ"ח, נבחר לכהן כרבה הראשי של העיר תל אביב, והתיישב על כיסאו של הגרי"מ טולדנו. כאשר תלמידיו בירושלים פנו בלב שבור אל החכם רבי עזרא עטיה ותינו את צערם על עזיבתו של רבם את העיר, השיב להם חכם עטיה בפקחות של חכם העדיף מנביא: "לא ירחק היום והוא ישוב לירושלים".

זה אכן קרה, ובמהרה. הנבואה של חכם עטיה התגשמה ותוך שנים ספורות, בחודש חשוון התשל"ג, נבחר מרן לכהונת ה'ראשון לציון' ושב אל עיר מחמדו ירושלים. מכאן ואילך החל פרק חייו המוכר יותר של הענק שבענקים שנשלך השבוע והותיר דור יתום. אבל דווקא ימי הבראשית הבלתי מוכרים מעידים כיצד צומח גדול ממשפחה דלה, והופך למאורם של כל בני ישראל.

(תודות ליוסי אליטוב וצבי אלזש על העמדת קטעים ייחודיים מהביוגרפיה פרי עטם 'בן פורת יוסף', לרשות 'קו עיתונות').

ייעסוק בתורה בחברם. בבית המדרש 'בני ציון' שבראשו עמד רבה של ירושלים הגאון רבי צפי פסח פרנק זצ"ל, ישבו והגו בתורה כל מאורי ירושלים, וביניהם, מרן הגר"ש איערבאך זצ"ל, הגר"י פישר זצ"ל, הגר"ש רוזובסקי זצ"ל, הגר"ש שברדון זצ"ל, הגר"י זולטי זצ"ל ועוד רבים וטובים מסלחה ושמנה של ירושלים של מעלה. תוך שבועות ספורים מהגעתו, הפך העילוי הצעיר לליבו של בית המדרש: "נמתין לרב עובדיה שיגיע משיבת פורת יוסף", נהג הרב זולטי לומר לגאונים שישבו לצידו על ספסל בית המדרש.

ב-1950 החליט הרב הראשי לישראל הגרי"א הרצוג לצרף דיינים ספרדיים למערכת בתי הדין הרבניים. עד אז היו מרבית הרבנים אשכנזים ושמו של הגאון הצעיר שהלך לפניו הפך אותו למועמד הטבעי.

באביב 1951, הוא מונה לדיין בבית הדין הרבני בפתח תקווה. במשך שנתיים הוא נסע לפתח תקווה בימי ראשון, לן בה במשך ימי השבוע ושב אל משפחתו ביום חמישי בערב. ביושבו בדין, נהרו אליו סוגיות כבדות משקל, שהתעוררו עקב גלי העלייה האדירים ששטפו את המדינה. גדלותו בקיאותו וגאונותו באו לידי ביטוי בפסקיו, כשכל כולו צלל לתוך הסוגיות ההלכתיות, בהן העמיק לילות כימים.

אחרי שנתיים, הוא החליט שאינו יכול להותיר כך את רעייתו וילדיו במשך שבוע בלעדיו והוא החליט לוותר על משרת הרבנות בפתח תקווה ושב לירושלים כשהוא שוקע בעולמו ההלכתי ובכתיבת ספריו.

ב-1954, הוציא את ספרו הראשון בסדרת 'ביע אומר' על המקום שכבש הספר בקרב גדולי ירושלים סיפר לימים מרן הגר"ע יוסף בשיחה נדירה: "יום אחד, כשהלכתי ברחוב, אני רואה את הגאון מבריסק הולך מולי. תכף הלכתי וכיבדתי אותו בספרי החדש. אומנם הוא לא הכיר אותי ואני לא הכרתי אותו, מלבד זאת שכולנו ידענו על גדלותו. לאחר כמה ימים סרתי לביתו של הגאון מטשעבין, מגדולי רבני ירושלים, שעמו הייתי בקשרי ידידות, כדי להביא לו את ספרי, ואז הוא אמר לי כי הרב מבריסק ביקר אצלו אתמול וסיפר לו על ספר חדש שהעניק לו אברך ספרדי בשם עובדי יוסף. לדברי הגאון מטשעבין, הרב מבריסק כל כך התפעל ואמר 'כל כך הרבה בקיאות ועיון וכולן נכתבו על ידי אברך צעיר?'. מובן שדברי

רועה. הראש"ל צ' סבר כי רק אדם אחד, רב צעיר ירושלמי, יכול לשקם את ההריסות ולהחזיר את הקהילה לימי תפארתה.

ברכת שיצאה מלוד, הגיע חכם עובדיה לקהיר. הוא לא היסס ונענה בחיוב על אף הסיכונים הכרוכים בכך, למען שיקומה של הקהילה היהודית הגדולה במצרים. החכם מירושלים שידע ערבית על בוריה, התחבב על השלטונות והפך למוציא ומביא. במיוחד חבבו המלך פארוק ולימים סיפר מרן הגר"ע יוסף לילדיו, כיצד היה ניצב לצד המלך, מושיט לו את מתנת הקהילה ומשפיע למען צאן מרעיתו.

אחת מהבעיות הגדולות שנצבה לפתחו נגעה להתערבותם של יהודי מצרים בקרב האוכלוסייה המקומית. לילות כימים ישב, כשהוא מחפש, תר וחוקר אחר פתרונות שיאפשרו לשמר את השורשים היהודיים. לימים ייוודע בפסקיו שהתירו את עגונות מלחמת יום הכיפורים. דומה שהזרעים ההלכתיים של אהבה אין קץ לכל יהודי באשר הוא, נכרו כבר בימי הבראשית במצרים.

אלא שימי מלחמת העצמאות והקרבות המרים שהתחוללו בירושלים מכורתו, השפיעו על מצבו של רב הקהילה היהודית בבירת האויבת הגדולה מצרים. לשונאים אלו הצטרפו אנשים שהוצאתה של הקהילה מהמצר הרוחני לרווחה, הייתה לצנינים בעיניהם. כשהחכם מירושלים הבהיר כי ידקדק על קוצו של יו"ד ולא יאפשר למכור לבני הקהילה מצות שהם בגדר חמץ, הוא קומם עליו כמה מראשי הקהילה שהתרגלו לחיות ללא כל גדרים הלכתיים ולהחזיק בבני קהילתם כעריצים בנתינים.

אותם אנשי דלא מעלי ניסו לטפול על הרב הצעיר והכריזמטי מירושלים עלילות שווא. באחד המקרים אף שכר אחד מאנשי המקום רוצח שכיר כדי שיתנפל על הרב בצאתו מבית הכנסת בליל שבת, אולם בדרך נס עכבו המתפללים את הרב בבית הכנסת. כשיצא מתפלל אחר שדמה בקומתו ובמראהו לחכם רבי עובדיה, התנפל עליו הרוצח השכיר ושבך בפניו חומצה קטלנית. בדרך נס ניצלו חייו אולם מרן הגר"ע יוסף הבין כי שונאיו יעשו הכל כדי לעצור את המהפכה הרוחנית.

בהקדמה לספרו 'ביע אומר' כתב מרן הגר"ע על מאורעות אותם ימים: "והנה בהיות בגולה, משרת בקודש במצרים, סבלתי מרוות מאנשי השלטון אשר חיפשו עלי עלילות ברשע להתעולל, בזמן מלחמת השחרור בשנת התש"ח. סבבני, כתרוני ויותר מהם סבלתי ממושעי ישראל ובמיוחד מאת ראש השוחטים אשר האכילני לענה וראש ואף ועד הקהילה שהיה מורכב מאנשים חופשיים אשר אין יראת השם נגד עיניהם נוספו על צרינו".

באחד מלילות תש"ח בעיצומה של המלחמה, פרצו סוכני המודיעין המצרי לביתו של הגר"ע יוסף, הם הצביעו על הסוכה וסימנו אותה כמבנה שנועד לאותת למטוסי האויב הישראלי. למחרת הובא הרב עובדיה בפני שופט מצרי שפסק: "עליך להרוס את המתקן בתוך שבוע", הגר"ע יוסף חיך ולא התווכח. לימים יספר בחיך, איך ניסה המודיעין המצרי להפוך אותו לסוכן ישראלי, אך למרות כל התלאות גברה עליו שוועת בני הקהילה להוסיף ולהנהיגם ברמה.

גם בתום הלחימה הוא נשאר במצרים, קשוב וועד למצוקת וצרכי הקהילה, עד שהשהות הפכה לבלתי נסבלת ולליבו חלחל חשש כבד מפני הבאות. בלב כבד, כשדמעות בעיניו, נפרד מרן הגר"ע יוסף מבני הקהילה וחזר לירושלים.

ארי עלה מקהיר

דרכו של הארי ששב מקהיר לראשות עולם הדיינות בישראל הייתה המסלול הטבעי ביותר עבור החכם הצעיר שהדהים את כל שומעיו וקוראי ספריו. מששב לארץ, נתמנה מיד לרב בוחן ומורה הוראה בישיבת פורת יוסף. במקביל להרבצת התורה בישיבת פורת יוסף, ביקשו בני החבורה בבית במדרש 'בני ציון' שיסור אצלם

הרה"ג ישראל מאיר לאו

רבם של כל ישראל

צילום: ראובן זר

תשל"ט, הגיע הרב ונשא דברים, כפי שעשה בחודש שבט תשל"א, בהכתרתי כרב אזורי בצפון תל-אביב - והוא אז רבה של העיר, וכפי שזכיתי בבית-הכנסת הגדול בירושלים, בתשנ"ג, לברכתו בהכתרתי כרב ראשי לישראל, יחד עם עמיתי הגר"א בקשי דורון שליט"א.

לפני כשלושה חודשים, בבחירות האחרונות לרבנות הראשית, התאמץ והתהדק הקשר בינינו, כאשר זכינו לראות עולמנו בחייו ולברך את בנינו שעלו על כיסאותינו כרבנים ראשיים, הגר"י יוסף שליט"א והגר"ד לאו שליט"א.

אני יכול לציין מפיו, כי בערב הבחירות שלי, לפני 21 שנים, היו מתמודדים אחרים שניסו להשפיע - לפחות טלפונית - על הרב כי יתמוך בהם, ולא בי. הוא סיפר לי שאפילו הרבנית מרגלית ע"ה, כשהיא ידעה במה ובמי מדובר, לא העבירה את הטלפון אליו, ואמרה להם: "חבל על זמנכם, ויקר מאד זמנו של הרב שיושב ולומד ואסור לי לבטל מלימוד-תורה. הוא ממילא לא יבטל את תמיכתו לרבה של תל אביב לכהונה הרמה".

בקושי רב פילסתי את דרכי בהלוויה עצומת המימדים, להגיע ביחד עם בני, הרב הראשי, אל המרפסת בשיבת 'פורת יוסף', משם נשאתי דברי הספד בהלוויה. הבטתי בפניהם של ההמונים שגדשו את הרחובות, שחלקם אף סייע לנו למצוא את דרכנו ולהגיע ליעד.

זה היה מסע ארוך למדי, שאיפשר לי להביט בפניהם של חלק מההמונים. חשבתי בלבי: אם לא הרב עובדיה יוסף, האם אנשים אלה היו ככיפה לראשיהם ובציציות בבגדיהם, מתרפקים באהבה ובהערצה על דמותו של הרב? הרי הוא באישיותו, בתורתו, ובדרשותיו סלל את דרכם לעולמה של תורה ולהיכלן של מצוותיה.

אפשר היה למצוא אותם באצטדיון טדי או בכל אצטדיון אחר, אם לא האיש שהקים עולה של תורה בדורנו ושיקם את תורתה של יהדות ספרד בהחזרת עטרה ליושנה, דרך חיים שהוציאה אותו מן המגזר הספרדי בלבד והפכה אותו להיות מה שהיה: רבם של כל ישראל.

באייר תשכ"ח נבחר מרן הרב עובדיה יוסף זצ"ל לרב ראשי של תל אביב יפו. חמש שנים הוא שירת בכהונה זו, ועד יומו האחרון אמר כי הייתה זו התקופה המאושרת ביותר בחייו.

הייתי אז רב צעיר בבית הכנסת תפארת-צבי בתל אביב, בטרם התמניתי לרב השכונה. למן היום הראשון היה ביתו בשדרות רוטשילד 96 בתל אביב, בית בו התקבלתי בזרועות פתוחות, ונוצר בינינו קשר שקשה מאד להסבירו.

גם הרבנית מרגלית ע"ה, ראתה בי כמו בן שהגיע בלי הורים לרבנות בגיל צעיר, ואמרה לי לא פעם כי בניה חייבים ללמוד דוגמא, שאפשר להתחיל לבנות אישיות גם בתנאים קשים.

גם הקשר עם חותני, הרב יצחק ידידיה פרנקל זצ"ל, שהיה אז רב שכונות הדרום ואהוב מאד על הרב עובדיה יוסף זצ"ל, הגביר את הקשר האמין שנוצר בינינו - ונמשך למעלה מ-45 שנים.

אין פלא כי בחול המועד סוכות, כאשר נכנסתי לבית החולים הדסה עין-כרם לחדרו של הרב זצ"ל והתייחדתי דקות אחדות עם הרב, שהיה כבר מונשם ומורדם, לא יכולתי לעצור בעד דמעותיי, כי זו פעם ראשונה שראיתי כה סובל, כה מיוסר, ובעצם חסר אונים.

בתשל"ט, הגשתי מועמדות לרבנות הראשית של נתניה. בשעה 11 בלילה, אני מקבל טלפון מהרב, שכינה אז כרב ראשי לישראל. הוא מבקש ממני לשלוח לו בדחיפות את רשימת 30 חברי הגוף הבוחר, ומספרי הטלפון של כל אחד מהם. "אני אקח יומיים מזמני ואשהה במלון גלי צאנו בנתניה, ושם אזמין את כל 30 החברים, בלי הבדל עדה ומפלגה, ואסביר להם כי מכל 16 המועמדים - חייבים לבחור בך לתפקיד". התרגשתי מהמחווה, כי ידעתי עד כמה כל שעה מזמנו לא תסולא בפז, כי לא היה עוד שקדן ומתמיד כמוהו.

הודיתי לו, והבטחתי כי בעז"ה אבחר לתפקיד גם בלי להטריח אותו, ומבלי לגזול מזמנו היקר.

בהכתרה שלי כרב של נתניה, באותה שנה, באלול

הרה"ג שלמה משה עמאר

"מרן - ה'בית- יוסף' שחזר לדורנו"

אנחנו נמצאים כעת קודם הלווייתו של מרן רבי עובדיה יוסף זכר-צדיק-וקדוש-לברכה, ואיננו מבינים עדיין את היקף האובדן. השריפה הזו - לא הייתה כמותה. קשה היום הזה כמו יום שנחרב בית-המקדש.

זה האיש שהקים עולה של תורה, נתן עידוד לכל יהודי וחיוק גם תלמידי-חכמים גדולים וצעירים כדי שיוכלו לפסוק בעוז ובתעצומות; נתן עידוד לבעלי-בתים שיקבעו עיתים לתורה ודאג לחנך גם את צעירי הצאן ולהביאם לשיבות הקדושות.

אני מכיר משפחות שלמות בירושלים שיש להן בנים, נכדים ואפילו נינים בישיבות - וכל זה בזכות הרב עובדיה יוסף. הוא חיזק את לימוד התורה בדורנו, ומורשתו ממשיכה הלאה. זה כוח אדיר.

היה גדול בהלכה, בעיון, בפסיקה, במוסר; גדול בקדושה, גדול בהנהגה. בכל תחום - אין לנו דוגמתו.

תמיד מצטייר לי כאילו מרן ה'בית-יוסף', רבי יוסף קארו, חזר לדורנו בדמותו של הרב עובדיה יוסף כדי לחזק את כוחו, כיוון שהרב נלחם ליישב את פסקיו ולהפיץ את תורתו.

כמה נבהלתי כשדיברתי איתו בלימוד. כאילו הרשב"א הגיע הנה. הוא לא היה שייך לדור. מה שאנשים מתייגעים כדי להבין בעומק במשך שעות וימים, הוא הבין בקלות. משמיים שלחו את הנשמה הקדושה הזו אלינו. ועכשיו למי נשען? מי יורה דעה? יתומים היינו ואין אב.

מי יכול להנהיג אותנו? נשארנו יתומים לגמרי! צריכים להתפלל ולבקש שהרב יעמוד בפני כסא כבודו יתברך ולא ישקוט ולא ינוח עד שיוציא גזירה ברורה שהמשיח יבוא במהרה בימינו ממש, כדי להושיע אותנו רוחנית וגשמית.

קוא סיפר לי שאפילו הרבנית מרגלית ע"ה, כשהיא ידעה במה ובמי מדובר, לא העבירה את הטלפון אליו, ואמרה להם: "חבל על זמנכם, ויקר מאד זמנו של הרב שיושב ולומד ואסור לי לבטל מלימוד-תורה. הוא ממילא לא יבטל את תמיכתו לרבה של תל אביב לכהונה הרמה

הרה"ג שלמה מחפוד

מי יפענח צפונותיו

קומי וספדי תורה, וקשרי נהי וקניה. לבשי כמו שחורה, יללי כמו אלמנה. על זקן יושב בישיבה, נובע כחמה ובינה. זעקי זעקה גדולה ומרה, אוי אנה פנה.

עתה שפיהו נאלם, מי יגלה לנו כל נעלם.

מי יפענח צפונותיו, ומי ידקדק אמריך, אוי.

מי יפרש כל סתומה, ויאירה כאור החמה, אוי.

סוכבי על ישיבותיו, וחזורי על מדרשייך.

איה קושר דלתיך, ואיה מגלה סתריך.

איה פוקד חומותיו, ואיה פותח שעריך.

הנני העני ממצע, נרעש ונפחד לבוא לדבר על מרן, שמא לא אקונן מספיק ואגרום לחיסרון ולא ליתרון, ובכל זאת ברצוני לציין מעלה אחת מיוחדת במינה שהייתה קיימת אצלו, שרק יחידי סגולה ספורים אם בכלל, יכולים להגיע לדרגה שכזו.

הייתה לו את היכולת להרגיש את כאבו של האחר באופן מושלם. הוא היה מצליח לשכנע את עצמו כאילו הוא עצמו נמצא באותה צרה. ורק לאחר שחש את אותה מצוקה, היה משיא עצה נבונה.

ובידי הוא עובדה. הימים היו ימי טרום ל"ג בעומר במירון. באותה תקופה הייתי עולה עם צוות גדול של שובי"ם ומנקרים, כדי להציל את שוכני האוהלים מאכילת נבלות וטריפות וחלבים. שנה אחת החליטו פקידי המלכות למנוע מאיתנו מלהגיע בתואנות שונות ומשונות.

המשטרה הודיעה לי שיש בזה עבירה פלילית, ובמידה ואפרוש אחריותי, אהיה צפוי למאסר.

הייתי אובד עצות. כי מצד אחד הימנעות משמעותה: סיוע באכילת מאכלות אסורות לעם ישראל. ומצד שני, מאסר ומחבוש יגרום לחילול ה' גדול ונורא.

בצר לי, נכנסתי אל הקודש פנימה לבקש ממרן עצה ותושיה. ותשובתו שנאמרה בנחרצות ובתקיפות, נתנה לי את ההרגשה כאילו הוא בעצמו נמצא באותה צרה. כאילו הוא בעצמו נוכח במירון ומפקח על השחיטה בחלוק מלוכלך בדם וחליפתו בידו. כאילו הוא זה שנעצר על ידי השוטרים ומובל לבית המחבוש.

הוא נתן לי לחוש שאני, זה הוא. הוא אחז את כפות ידי והיה מכה אותם באגרופיו. וכה היו מילותיו: אל תשמע לאף אדם, ותלך בשליחותי. ואם יתפשו אותך תגיד להם שאני שלחתי אותך. ולא נחה דעתו עד שהוסיף משפט שחקוק בליבי כיום האתמול: "תבטיח לי שתלך, ואני מבטיחך שאם תיאסר אבוא ואשב במחיצתך".

אוי מי יתן לנו תמורתו, ניילל פה אחד ונבכה על פטירתו.

מי יאיר אורו של עולם, ומי ימלא ישיבתו.

הצדיק אבד, ומי יתן לנו חליפתו. נקונן ביגון ונצווה, על אובדנו של צדיק כתמר יפרח.

הכותב הוא רב שכונת נווה אחיעזר ושיכון ו' וראש בד"צ יורה דעה

בצר לי, נכנסתי אל הקודש פנימה לבקש ממרן עצה ותושיה. ותשובתו שנאמרה בנחרצות ובתקיפות, נתנה לי את ההרגשה כאילו הוא בעצמו נוכח במירון ומפקח על השחיטה בחלוק מלוכלך בדם וחליפתו בידו

הרה"ג מאיר מאזוז

נבה נר ישראל

מספרים: בשעה שנפטר רש"י ז"ל (כ"ט בתמוז ד' תתס"ב – לפני 909 שנים) היה נכדו רבנו תם כבן חמש שנים, שמע צעקות ובכיות בבית. שאל הילד: למה בוכים? ענו לו: לפי שכבה נר ישראל. אמר: מה הבעיה? כבה הנר – אני אדליקנו מחדש! בפטירת מרן נר ישראל הגר"ע יוסף זצ"ל – אין לנו מי שידליק את הנר מחדש. מי יכול ליכנס לנעליו? לא הניח אחריו כמותו, ומי יודע אם יקום כמותו?

הרב אשר "מתים ברוחו החיה, הוציא דבש ממר ואש ממים" (מתוך קינה על ר' יוסף בן מיגש, תלמידו הגדול של הרי"ף). הבקיות בכל חדרי תורה ראשונים ואחרונים, אשכנזים וספרדים. החריפות וההבנה הישרה שאינה יודעת עקמימות, הסגנון הבהיר והצלול בכתב ובעל-פה, הפסיקה וההכרעה הברורה שאינה מותירה ספיקות, הכוח לפסוק בשאלות חמורות מאוד של עגונות וממזרות שבאו לפניו מרחבי תבל, ואת הכול עשה במידת החסד ובמידת הרחמים בשיטת "כחא דהיתרא עדיף" (לא סתם "היתרא עדיף", אלא כחא דהיתרא, עם מקורות נאמנים).

ועם זה, הירידה להמוני העם בשיעורי הלויין במוצאי שבת, הלכות ואגדות וסיפורים המשובבים את הנפש.

עליו המליצו "סטירת זקנים – בניין". נותן סטירה של חיבה ועוד סטירה, ועל כל סטירה מורידים במחיר לעסקנים 100 אלף דולר (מעשה שהיה).

לפני שנים ביקשוני לברך אישה אחת שנכנס לדיכאון אחרי לידה רח"ל, ותרופות וביקורים אצל רופאים ופסיכיאטרים לא עזרו לה. אמרתי להם: יש לה בעיר לוויין במוצ"ש? אמרו כן, ויש מקום גם לנשים. אמרתי להם: שתלך במוצאי שבת לשמוע שיעורים של מרן. זה היה כשבועיים לפני פורים. אחרי פורים שמעתי שנתרפאה לגמרי ב"ה.

פעם ראשונה ששמעתי את מרן היה במוצ"ש ט' באייר ה'תשל"ב, בביהכ"ס 'משהד' בבני-ברק. חזרתי הביתה בשעה 1 אחר חצות. שאלתני אשתי נ"ע לפרש האיחור, אמרתי לה: חבל שהרב לא נתן דרשה בבית-הקברות, כי אז המתים היו קמים לתחייה...

על מרן אפשר לקרוא הפסוק שאמר יוסף הצדיק "כי למחיה שלחני אלוקים לפניכם". למחיה עולה 93 כמניין שנותיו של מרן, שהחיה את עם ישראל, ובפרט את יהדות ספרד ונסך בהם עזו ותעצומות.

תהי נשמתו צרורה בצרור החיים, וזכותו תגן עלינו ועל כל ישראל, אמן.

הרב אשר "מתים ברוחו החיה, הוציא דבש ממר ואש ממים" הבקיות בכל חדרי תורה ראשונים ואחרונים, אשכנזים וספרדים. הישרה שאינה יודעת עקמימות, הסגנון הבהיר והצלול בכתב ובעל-פה, הפסיקה וההכרעה הברורה שאינה מותירה ספיקות

שר התורה

גיליון מיוחד לזכרו של

מחנך הדור

כיצד הצליח מרן זצוק"ל לשכנע את השר יצחק נבון להכיר ברשת מעיין החינוך התורני על אף סירובו העיקש? מה השיב מרן זצוק"ל לראש העיר ירושלם טדי קולק שלא הבין את הלהיטות של מרן לפתוח עוד ועוד תלמודי תורה? ומה הבטיח מרן זצ"ל לשר האוצר בייגה שוחט בתמורה לתמיכה במעיין החינוך התורני? ■ סיפור הקמתה של רשת "מעיין החינוך התורני" ושאר מוסדות החינוך הוא סיפורו של מרן הגר"ע יוסף זצוק"ל שכיתת רגליו יחד עם חבריו מרן הגאון רבי יהודה צדקה זצ"ל ומרן הגאון רבי בן ציון אבא שאול זצ"ל

/// מלי אברהם

באדיבות מלכות וקסברגר

מנהיג ואב

וכך, המוני משפחות שעד אז שלחו באופן טבעי את ילדיהם לממלכת דת המקומי, ואפילו הממלכתי הסמוך, החליטו לשולחם לבית הספר שעליו המליץ הרב עובדיה. אולי זה משום שמרן הרב עובדיה יוסף זצוק"ל, היה בעל "כשרון מיוחד במינו לרדת אל העם ולרכוש את לבבו מדרשותיו העממיות ולהעלותו על פסי אמונה ודעת". מי ש"לא פוסק מלהרביץ תורה ברבים יומם וליל, שבת וחג, יחיד במסירותו ובדאגתו להחזיר עטרת תורה וגדולתה לבני עדות המזרח". וכשם שידע לפלס דרך לליבם של כל רבדי העם, יורד ממגדל השן ההלכתי ופורט את ההלכה בגאונותו העצומה והנוראה הופך אותה לברורה ופשוטה, לפרטי פרטים, כך גם ידע לפלס דרך לליבם של ילדי ישראל. אהבה עזה וחמימות מיוחדת רחש מרן לילדי ישראל הטהורים. בכל הזדמנות כמו ביקור בתלמודי תורה - היה גוחן ומלטף ראשים. כשהגיעו אליו ילדים יתומים לברכה, היה משתתף איתם בחיי היומיום, ולעיתים מגיר דמעות של ממש. אין תימה, אפוא, כי מצבם הרוחני של ילדים בישראל ש"כמעט ולא יודעים מהי יהדות, לא יודעים 'שמע ישראל', כפי שאמר לפני שנה בכאב רב לשר החינוך כשביקש להוסיף תכנים יהודיים במוסדות החינוך, נגע עד עומק ליבו. מתוך דאגה זו, הקים בשנת תשמ"ו (1986) את רשת מעיין החינוך התורני, שהיווה בעצם ספינת הדגל של תנועת ש"ס, והיה אחת הסיבות והמטרות המרכזיות לשמה הוקמה תנועת ש"ס: להעמיק את הערכים היהודיים ולהעניק חינוך שורשי וערכי לילדי ישראל.

"צא להציל תשב"ר"

מי שבא בבתייהם של גדולי ישראל, יודע עד כמה נעצב ליבם בראותם ילדי ישראל אשר אינם מתחנכים ע"פ מסורת ישראל. השתלשלות האירועים שקדמה להקמתה וביצורה של הרשת, סופרו לנו ע"י באי ביתם של מרנן זצוק"ל ויבלח"א. היה זה בשנת תשמ"ה, כשנה לאחר הקמתה של תנועת ש"ס שהוקמה כדי להחזיר עטרה ליושנה. באחד הימים, פנה מרן ראש ישיבת פורת יוסף אל הרה"ג ראובן דנגור, אחד מן האברכים בכולל "פורת יוסף" ופקד עליו: "ראובן, סגור את הגמרא וצא להציל תשב"ר לחינוך תורני, עת לעשות לה".

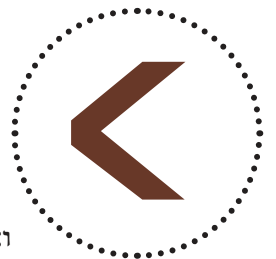
כדי לעודדו במלאכת הקודש הוסיף מרן הגר"י צדקה: "הדור שלנו זקוק להרבה 'טלאים' ו'גדיים' חדשים, שיצמחו בסופם 'תיישים'. אנו חייבים להקים בארץ ישראל דור חדש של יודעי תורה. כדאי לך להיות שותף להקב"ה במעשה

בראשית. זכור, אין העולם מתקיים אלא בזכות הבל פיהם של תשב"ר!". השמועה על התארגנות לקראת הקמת רשת חינוך תורנית לבני עדות המזרח עשתה לה כנפיים. בזה אחר זה הגיעו בקשות מתושבי הפריפריה אשר ביקשו שגם בעירם יוקמו בתי ספר תורניים. הקושי הראשוני היה בגיוס כספים לשם הקמת המוסדות הראשונים. היה זה מרן הגר"י צדקה זצ"ל, אשר שמע כי באותם ימים מבקר בארץ ישראל הנגיד רבי שאול קצין יחד עם משפחתו. הוא ביקש להיפגש עימם, ואחרי שהסביר את נחיצות הקמתה של הרשת, תרם הנגיד על אתר סכום ראשוני בסך מאה אלף דולרים. סכום ראשוני זה איפשר את הקמתם של עשרת תלמודי התורה הראשונים שהוקמו בקרית שמונה, ירושלים, חולון ומקומות נוספים.

על אף מצב בריאותו הרופף, ראה עצמו מרן הגר"י צדקה זצ"ל אחראי על חינוכם של ילדי הרשת שזה עתה נוסדה, ואף הציע כי יצא לגולה על מנת לגייס כספים אצל נדיבי עם לטובת המוסדות שזה עתה הוקמו. בעצה אחת עם מרן הגר"י צדקה זצ"ל, הוחלט כי למשימה זו יצאו משולחים אשר יש להם ניסיון במלאכת איסוף הכספים. זמן קצר לאחר הקמתה של הרשת, ועל אף שלא זכתה לתקצוב ממשלתי או עירוני, מנתה הרשת כמאה גני ילדים ובתי ספר עם למעלה מארבעה עשר אלף תלמידים שקיבלו חינוך תורני. על החשיבות שראו רבותינו גדולי ישראל בביצורה של רשת החינוך, ניתן ללמוד מהעובדות הבאות. מרן הגר"י יוסף, שכבר אז שיעורו הקבוע בבית הכנסת "היזודים" היה לשם דבר, חרג ממנהגו ובסיום השיעור במוצש"ק הורה על הקמת מגבית וכל אחד ממשתתפי השיעור התבקש לחתום על הוראת קבע על סך 200 שקלים. על אף שהיה זה שינוי גדול ממנהגו של מרן, הדבר העיד יותר מכל על החשיבות שהעניק מרן למוסדות החינוך שזה עתה הוקמו.

בד בבד, אף ראש הישיבה, מרן רבי יהודה צדקה זצ"ל, קיים מגבית בקרב אברכי הכולל של ישיבת "פורת יוסף" ואף הוא ביקש שכל אחד מהאברכים יחתום על הוראת קבע על 200 שקלים, על אף שהמלגה החודשית של כל אברך עמדה באותם ימים על 400 שקלים בלבד. גם מרן הגר"י צדקה זצ"ל דיבר על חשיבות המגבית לטובת רשת מעיין החינוך התורני, ואף הוא קרא למשתתפי השיעור להיחלץ חודשים לטובת רשת החינוך, בצינו כי הדבר יקרב את הגאולה ע"י לימודם הטהור של תינוקות של בית רבן שלא חטאו.

מעבר לכך, אף הציע מרן הגר"י צדקה לנסוע לחו"ל, כדי להידפק על דלתות נדיבי עם בגולה לטובת רשת החינוך, אולם למגינת לב כל בית ישראל, באותו שבוע לקה מרן זצ"ל באירוע מוחי והתוכנית לא יצאה אל הפועל.

שנת תשמ"ו. איפה שלא היית, לאיזה זרם שלא השתייכת, יכולת להרגיש את זה. ולו את ילדה בת עשר. זה היה מהפך גדול שמתבטא בדברים קטנים: החל מחזורי התפילות הערוכים מחדש, באופן מאיר עיניים, בהיר ועם כל ההלכות המצורפות, וכלה במועדוניות החינוכיות שנפתחו אחרי צהריים ואליהן נהרו ילדות השכונה מכל גוני הקשת המגזרית. היה גם התלמוד תורה החדש, והקלטות האלו שהופצו בבחירות עם התמונה שלו, מתנוססת בגאון, והסיסמא עטרה ליושנה מחדירה סוג של זהות והשתייכות.

היה מצב.

אבל מה שחשוב באמת היה, שהמצב הזה חצה את השכונות החרדיות והתרחב גם הלאה משם, לשכונות הפועלים והדחק, מקום בו ילדים התרוצצו ברחובות גלויי ראש ועלובי ידע.

בתי ספר של מעיין החינוך התורני נפתחו בכל מקום.

לאט לאט. בזרם דקיק אך מתמיד, יכולת להבחין, איך עוד ועוד ראשים מתכסים להם בכיפות צבעוניות, ואיך באורח פלא ממש, הראש אשר מתחתם, נמלא תורה ודעת. שכן, כמות הנרשמים לבתי הספר התורניים של מעיין החינוך, או כפי שכונתה אז: "אל המעיין", הייתה בלתי נתפסת מבחינת אחוזים.

השר נבון, נרגש כולו, התיישב על אחת מכיסאות הכיתה והאזין בקשב רב לתלמידים. במהלך הביקור לא יכל נבון להסתיר את התרגשותו. שירת הילדים החזירה אותו באחת לשורשים בבית אבא. הוא אף הזיל דמעות של התרגשות, ובתום הביקור, לאחר שהבין על איזו מערכת חינוך מדובר, הבטיח לשרי ש"ס: "אתן לכם את כל האישורים הדרושים

התשובה הניצחת לטדי קולק

הקשיים ליוו את "מעין החינוך התורני", החל מהיום הראשון. בכל שלב שבו ביקשה הרשת להתפתח בשל הביקוש הרב לעוד ועוד תלמודי תורה, התעוררו קשיים חדשים. הן מבחינה כספית והן מבחינת התקנים והאישורים הביורוקרטיים בממשלה וברשויות המקומיות.

בעיריית ירושלים של אותם ימים, שלט ראש העיר טדי קולק, שליטה ללא עוררין על מועצת העיר. מרן שליט"א שנפגש לשם כך עם ראש העיר טדי קולק, הפציר בפניו שהעירייה תקצה כמה מבנים לטובת תלמודי התורה של מעין החינוך התורני. קולק לא הבין את הלהיטות של מרן לפתוח עוד ועוד תלמודי תורה. "מה אתה כל כך נלהב להכניס עוד תלמיד ועוד תלמיד?", שאל טדי קולק את מרן בפגישתם. "אתה מכניס מאות תלמידים לת"ת, מה יצא לך מכל אלה, וכי כולם יהיו רבנים? היכן הם יכהנו כרבני ערים, וכי יש בארץ חמש מאות ערים?"

מרן זצ"ל השיב לראש העיר כי "רבנותינו אומרים אלף נכנסים למקרא – מאה מהם זוכים להיכנס לתלמוד, שידעם היטב את התלמוד בעל פה. מתוך המאה יוצאים עשרה לומדים פוסקים. מתוך העשרה שלומדים פסוקים, רק אחד יוצא מורה הוראות בישראל. לפי החשבון, אם יהיו רק חמש מאות תלמידים, יצא רק חצי חכם וחצי מורה הוראות בישראל".

ראש העיר חיך למשמע תשובתו של מרן ועל אתר נענה לבקשתו והקצה כמה מבנים לטובת תלמודי התורה של מעין החינוך התורני.

"תגיד לשוחט שבשמים יודו לו"

בשנת תשנ"ב, באחד מערבי הקיץ זימן מרן את שר האוצר דאז בייגה שוחט, כדי לדבר על ליבו שמשרד האוצר יסייע לרשת החינוך שבאותה

לאחר שהתאושש מהאירוע מוחי אמר מרן הגרב"צ לתלמידיו: דעו לכם כי הסיטרא אחרא מנע ממני לנסוע לחו"ל, אך דווקא בשל כך כל אחד יראה עצמו מחויב לעבוד ביתר שאת עבור הקמתה וביצורה של רשת החינוך.

בשנת תשמ"ז, כאשר מוסדות החינוך שכבר הוקמו התקשו לממן את ההוצאות הרבות, ומה גם שרבים התדפקו על שערי מוסדות החינוך של הרשת, הוחלט על אסיפה מיוחדת של גדולי ומאורי יהדות ספרד.

ביום כ"ב סיון תשמ"ז, התאספו ראשי הישיבה הגר"י צדקה זצ"ל, הגרב"צ אבא שאול ובראשם מרן הגר"ע יוסף זצ"ל. האסיפה התקיימה בביתו של ראש הישיבה הגר"י צדקה זצ"ל.

בעצה אחת הוחלט, כי הגיעה העת להקים רשת רשמית ומוכרת הנתמכת ע"י הרשויות. למעשה, מאותו יום הוקמה הלכה למעשה "מעין החינוך התורני" – ממלכת החינוך הרוחנית של מורשת יהדות ספרד.

על מגילת היסוד של הרשת חתמו הגאונים ראשי הישיבה הגר"י צדקה והגרב"צ אבא שאול זצ"ל ובראשם מרן הגר"ע יוסף זצ"ל.

כשהשר נבון נזכר בבית אבא

לאחר המאמצים העילאיים שהשקיעו גדולי ישראל בייסודה של רשת "מעין החינוך התורני", ולאחר שחתמו על מגילת היסוד, הוחלט לגייס את תמיכתו של שר החינוך דאז יצחק נבון.

מרן הגר"ע יוסף הזמין את השר נבון לביתו והרעיף עליו תשבחות. השר לא ידע את לשם מה הכבוד לו הוא זוכה. בהמשך השיחה הפציר מרן זצ"ל בשר שיאשר פתיחת רשת חינוך חדשה עבור הנוער מבני עדות המזרח.

תגובתו של שר החינוך הצליחה להפתיע את הנוכחים בחדר כשאמר: "בשום אופן אינני יכול לאשר זאת. מעבר לעובדה שמדובר במהלך לא בריא למערכות החינוך של המדינה, החברים במפלגת העבודה לא יאשרו לי זאת".

מרן הפציר בשר נבון ואמר לו: "השכר שלך יהיה גדול מאד. אתה כבר נמצא בסוף דרכך הפוליטית, ובעולם הבא תקבל שכר גדול". אלא שהשר נבון לא השתכנע ויצא את ביתו של מרן מבלי להתחייב לאשר את הקמתה של רשת החינוך החדשה.

מרן זצוק"ל, שחינוכם של ילדי ישראל עומד בראש מעייניו, לא אמר נואש. הוא ביקש משרי ש"ס שיקחו את השר נבון לסיור בתלמוד תורה ספרדי ובכך יהיה יותר קל לשכנעו.

שרי ש"ס עשו כמצוותו של מרן והזמינו את השר נבון לסיור בתלמוד תורה "יקירי ירושלים". ביום הביקור, הגיע נבון כשהוא חבוש כיפה שחורה גדולה לראשו. הוא נכנס לאחת הכיתות. משלב זה הכל עבד לפי התכנית. שרי ש"ס שידעו אודות חיבתו של נבון לפיוטים מזרחיים, שמע את ילדי הכיתה אומרים את "שיר השירים" במנגינה הספרדית שהייתה מוכרת לו עוד מבית אבא.

השר נבון, נרגש כולו, התיישב על אחת מכיסאות הכיתה והאזין בקשב רב לתלמידים. במהלך הביקור לא יכל נבון להסתיר את התרגשותו. שירת הילדים החזירה אותו באחת לשורשים בבית אבא. הוא אף הזיל דמעות של התרגשות, ובתום הביקור, לאחר שהבין על איזו מערכת חינוך מדובר, הבטיח לשרי ש"ס: "אתן לכם את כל האישורים הדרושים".

לאחר אישורו של שר החינוך יצחק נבון, עברה המשקולת לפתחו של שר האוצר דאז משה ניסים. תחילה התעלם השר ניסים מפנייתו של שר החינוך, אולם לאחר שנפגש השר ניסים, שהיה בנו של הראשון לציון הגאון רבי יצחק ניסים זצ"ל, עם מרן הגר"ע יוסף זצ"ל, נאות השר ניסים לאשר את הבקשה. וכך הוכרה רשת "מעין החינוך התורני" על ידי הממשלה.

שנה סבלה מקשיים כלכליים, בשל הגידול במספר המוסדות והתלמידים.

מרן, שלא חש בטוב באותם ימים, דיבר בלחש והסביר לשר האוצר, את מצוקת הילדים הלומדים בקראוונים רעועים בתנאים קשים.

קדם לביקורו של שר האוצר, דיון ציבורי באשר לדרישתה של תנועת ש"ס ממשרד האוצר, 280 כיתות לימוד בשל המצוקה הנוראה ששררה באותם ימים. פקידי האוצר סירבו. שר האוצר בייגה שוחט הודיע כי לא יסכים לדרישות ש"ס, אולם הוא מוכן לדבר על מספר כיתות נמוך יותר. לשם כך הזמינו מרן הגר"ע יוסף לביתו במיוחד. על אף מצבו הרפואי ולמרות שלא חש בטוב, התעקש מרן לקיים את השיחה.

בשלב מסוים, בעיצומה של השיחה, עצם לרגע מרן את עיניו, ראשו נשטט הצדה והוא זעק זעקת כאב מנהמת ליבו. השר אריה דרעי שנכח בפגישה, זינק ממקומו כדי לבדוק את הרב, אולם מרן לא הגיב.

על אתר הזעיק דרעי את נהגו והחליט להטיס את מרן לבית החולים הדסה. השר שוחט שנקלע למהומה, עזר לדרעי לשאת את מרן מהבית אל הרכב, ובמקביל עידכן דרעי את הנהלת בית החולים על בואו של מרן.

השר שוחט מיהר אף הוא אל בית החולים. רק לאחר דקות ארוכות מאז שהגיעו לבית החולים, שבה הכרתו של מרן, לחרדתם של בני המשפחה ושל כל בית ישראל.

התכונה במחלקה הייתה גדולה. המאבטחים הכריזו על האזור בו אושפז מרן כשטח סטרילי. באותן דקות גורליות ויקרות, פנה השר שוחט אל דרעי ושאל: "אריה, שמת לב שהרב איבד את ההכרה רגעים ספורים אחרי תחילת השיחה? אם הוא התמוטט לנו כך מול העיניים, סימן שכמה ימים הוא לא מרגיש טוב. אני רק אומר שאם במצב כזה הוא מזמין אותי לדבר על הכיתות, מגיע שאמלא את בקשתו. אני חושש שהדאגה שלו למצב הילדים עוד תחריף את מצבו, תעשה

לי טובה תיכנס פנימה ותעדכן אותו שהסכמתי לאשר את כל הכיתות שביקש. דרעי רץ פנימה ובישר למרן ששר האוצר, הממתין בחוץ, אישר את כל הכיתות. על פניו של מרן עלה לראשונה הערב חיוך קל. "תמסור לשוחט שבשמים יודו לו על כך", אמר מרן לדרעי. ואם זו אינה מסירות נפש לחינוך ילדי ישראל....

כשמרן נסע לחו"ל לגייס כספים

כאשר נקלעה רשת "מעייין החינוך התורני" לקשיים, החליט מרן הגאון רבי עובדיה יוסף זצ"ל, על אף מצבו הבריאותי, לצאת לחוץ לארץ, על מנת לגייס כספים מאילי ההון. ההחלטה לצאת לחו"ל נבעה מתוך הכרה שאי אפשר לעולם לסמוך אך ורק על תקציבי המדינה, ומן הראוי להקים "קרן חירום", בראשה עומד בנו של מרן, הגאון רבי משה יוסף שליט"א. מלווה בבנו, יו"ר קרן החירום, יצא מרן זצוק"ל ללונדון לטובת דינר יוקרתי, אליו הוזמנו כל אצולת הממון היהודית של לונדון. שלוש מאות עשירי לונדון היהודית הגיעו לדינר יוקרתי במיוחד במלון "גרובנור האוס". מרן זצ"ל נשא דברים בפני משתתפי הדינר ודיבר מנהמת ליבו אודות חינוכם של ילדי ישראל במדינת ישראל, שאלמלא רשת מעייין החינוך התורני, מאות אלפי ילדים היו מתחנכים במוסדות החינוך הכללי, מבלי לדעת על יהדותם ועל מורשתם מאומה. לאחר שחיים את לבבות השומעים, הבטיח

מחנך הדור

לא אחת את הזכות הגדולה שנפלה בחלקם של מלמדי תינוקות. כאשר הגיע לפניו אחד המלמדים, עודדו מרן זצ"ל במלאכת הקודש ואמר: "כדאי לך להיות שותף להקדוש ברוך הוא במעשה בראשית. זכור, אין העולם מתקיים אלא בזכות הבל פיהם של תינוקות של בית רבן".

"חילון ילדים לא יודעים שמע ישראל"

את דאגתו לחינוך ילדי ישראל הביע מרן הגר"ע זיע"א בכל הזדמנות. לא אחת תינה בפני נציגי ש"ס אודות מצבם הרוחני של ילדי ישראל שאינם זוכים לקבל חינוך תורני. "לצערנו, מאות אלפים מילדי ישראל עדיין אינם מתחנכים על פי רוח התורה, ואפילו פסוק 'שמע ישראל' אינם יודעים, השם ירחם", אמר באחת מדרשותיו. מרן זצ"ל אף הוסיף ואמר כי "רשת החינוך של ש"ס 'מעייין החינוך התורני',

מאז ומתמיד, התעניין רבנו בנעשה בין כותלי הרשת". סיפר הרה"ג ר' משה מאיה שליט"א, חבר מועצת חכמי התורה. כל בית ספר חדש שנפתח, היווה עבורו טל חיים. כל ילד יהודי שיתחנך על פי מסורת אבות גרם לו שמחה עצומה". "יעידו מנהלי הרשת, כמה שעות מקדיש מרן למען רשת החינוך

הוקמה כדי לתת מענה לבעיה זו וכי על כן אנו משתדלים בכל כוחנו לרשום עוד ועוד ילדים לבתי ספר תורניים, המקנים תורה ויראת שמים, לקרבם אל צור מחצבתם". באותה דרשה אף אמר מרן כי על ההורים להשגיח על ילדיהם ולהדריכם כדי שיגדלו "על פי ערכי התורה". כי ילד שגדל ללא השגחה ב"דרכים עקלקלות" – "שוב יהיה קשה מאוד ליישרו ולהחזירו למוטב". בהקשר זה, כאשר ביקר במעונו אחד משרי החינוך, ביקש ממנו מרן להגביר את שיעורי מורשת ישראל בבתי הספר, בפרט לקראת הימים הנוראים. "ילדים בישראל כמעט ולא יודעים מהי יהדות, לא יודעים 'שמע ישראל'", אמר מרן הגר"ע יוסף בכאב. מרן אף הציע לשר החינוך להסתייע ברבני הערים, שיגיעו למסור שיעורים בבתי הספר.

כולם היו תלמידיו

כיום מערכת מעייין החינוך התורני כוללת בתוכה כ-700 מוסדות חינוך מאילת שבדרום ועד קרית שמונה שבצפון. קרוב ל-4000 מורים נמנים עם סגל ההוראה. עשרות אלפי תלמידים מגיעים בכל יום בשמחה לבתי הספר וקונים תורה ודעת. אבל זה התחיל מהרבה פחות. מתי מעט ילדים בכיתות קטנות, שגדלו שנה בשנה בהתמדה. אז הכפילו ושילשו את כמותם. אט אט, עקב בצד אגודל, הוקמו שורה של

מוסדות חינוך שכללו בתי ספר במסגרת המוכר שאינו רשמי, תלמודי תורה המשויכים למוסדות הפטור, ורשת של גני ילדים. מלבד קליטתם של עשרות אלפי תלמידים, מכל רחבי הארץ, נערך רשת החינוך לקליטתם של מאות מחנכים ועובדי הוראה, אשר נבחרו בקפידה, בהתאם לאמות המידה שנקבעו ע"י מרנן ורבנן גדולי ישראל העומדים בנשיאות הרשת. רשת "מעייין החינוך התורני", כהוראת גדולי ישראל, פותחת את שעריה לכל שכבות האוכלוסייה, ושמה דגש על לימודי תורת ישראל, חינוך לערכים ואהבת ישראל, ובד בבד לימודים כלליים ברמה גבוהה במגוון רחב של מקצועות הכוללים מדעים, אנגלית, מחשבים וטכנולוגיה. זמן קצר לאחר הקמתה של תנועת ש"ס, נועדו יחדיו מרנן ורבנן הגאונים רבי יהודה צדקה זצוק"ל, הרה"ג חכם בן ציון אבא שאול זצוק"ל, ומרן פוסק הדור רבי עובדיה יוסף זצוק"ל. היה זה צו השעה. רבבות ילדים, מבתים ששמרו על מסורת אבות עוד בהיותם בארצות מוצאם, התקשו למצוא מסגרת חינוכית המתאימה לרוח ישראל סבא, על פי המסורת המפוארת של בני עדות המזרח. "מאז ומתמיד, התעניין רבנו בנעשה בין כותלי הרשת". סיפר הרה"ג ר' משה מאיה שליט"א, חבר מועצת חכמי התורה. כל בית ספר חדש שנפתח, היווה עבורו טל חיים. כל ילד יהודי שיתחנך על פי מסורת אבות גרם לו שמחה עצומה". "יעידו מנהלי הרשת, כמה שעות מקדיש מרן למען רשת החינוך. את המפעל האדיר הזה, שמציין כעת חצי יובל להקמתו, חובה על כולנו להמשיך ביתר שאת וביתר עוז. רבנו מרן הגר"ע יוסף, הקדיש לשם כך את כוחו ומרצו. עודד להקים ולפתוח עוד ועוד תלמודי תורה. מוסד למוסד הצטרף. כיתה ועוד כיתה. תלמיד ועוד תלמיד. כך החלה, הלכה למעשה, החזרת עטרת יהדות ספרד ליושנה. "זכיתי לאמונו של מרן, לנהל את המפעל החינוכי הגדול ביותר שקם לעם היהודי בדור האחרון", סיפר הרב יואב בן צור, שהיה מנכ"ל הרשת בשנים האחרונות. "זכיתי להיכנס פעמים רבות למעונו. בכל פעם הוא קיבלנו במאור פנים מיוחד ובכל פעם הדגיש באוזנו עד כמה חשובה עבודתנו על מנת שהרשת תמשיך לצמוח ולהתפתח. כל ילד שמצטרף, כל כיתה שמתווספת, כל בית ספר חדש שנוסד, הסב למרן קורת רוח מרובה, כאילו הייתה זו הכיתה הראשונה. מרן נשא על שכמו את עול הרשת במלוא מובן המילה. כשהרשת התמודדה עם קשיים כלכליים, הצטער עד למאד וביטא את חששו שמא בגלל חוסר יכולת כלכלית עשויים ילדים בערי השדה שלא לקבל חינוך תורני. רבינו הורה להדגיש עבור כל מחנך ומורה, עבור כל מחנכת ומורה, כל תלמיד הוא עולם ומלואו. כל תלמיד ותלמידה זקוקים ליד מכוונת, לעיתים באופן פרטני. את המהפכה הזו ייסד מרן לפני חצי יובל שנים כאשר זעק מנהמת ליבו על כך שמאות אלפי ילדים אינם זוכים לקבל חינוך תורני. זכינו שמאות אלפים זכו בזכות מעייין החינוך התורני להתחנך ברוח ישראל סבא. אך זעקתו של מרן עודנה מהדהדת, על אותם מאות אלפי ילדים, שטרם זכו לטעום את טעם תורה ובכל בוקר צועדים לבית ספר מבלי שיש להם מושג על יהדותם ומבלי לומר שמע ישראל. אין לנו אלא להודות על העבר ולהתפלל על העתיד, שעכשיו למרות הסתלקותו של מרן, המהפכה הזו שמתקיימת בכל יום ויום באורח ניסי ובסייעתא דשמיא, תימשך במלא עוזה ותמשיך להצמיח פירות לתפארת עם ישראל, כפי שהורה לנו". ■

מרן כי מי שיתרום בערב זה מעל מאתיים אלף דולרים, הוא מבטיח לבוא ולברכו באופן אישי. בסיומו של הדינר, נרשמה בקופת הקרן כמה מיליוני דולרים, ואכן רבים ממשותפי הדינר, זכו שמרן הגיע לברכם באופן אישי. עם השנים, נאספו סכומי כסף נוספים לטובת קרן החירום, וכספים אלו הועברו לשורה ארוכה של מוסדות הרשת, וכספים אלו היוו קרש הצלה לעשרות מוסדות חינוך שמרן ממש מסר את נפשו למען הצלתם.

"שנוזה להרחיב גבולנו בתלמידים"

הדאגה הגדולה של מרן זיע"א לחינוכם של ילדי ישראל, באה לידי ביטוי גם בדברים שכתב בהקדמה לחיבורו התורני הגדול שו"ת יביע אומר. בהקדמה לחלק י' כתב מרן זצ"ל: "הפעם אודה את ה' על כל הטובות אשר גמלני... ותחזינה עינינו את רשת החינוך התורני אשר יסדנו בעמל רב והם תלמודי תורה לתינוקות של בית רבן, פורח ומשגשג, ולהרחיב גבולנו בתלמידים שילכו מחיל אל חיל ויתעלו במעלות התורה והיראה לגאון ולתפארת, ויהיו למורי הוראות בישראל. ונזכה להמשיך עוד ביתר שאת בבריות טובה, להחזיר עטרה ליושנה".

גם ראש ישיבת פורת יוסף מרן הגאון רבי יהודה צדקה זצ"ל, שהיה מחותמי מגילת היסוד של רשת מעייין החינוך התורני יחד עם מרן רבי בן ציון אבא שאול זצ"ל ומרן הגר"ע יוסף זצ"ל, הזכיר

בחי ובמו

שמעון הצ
היה משירי כנסת
הוא היה אונ
על שלשה דברים הע
על התורה ועל ה
ועל גמילות חס

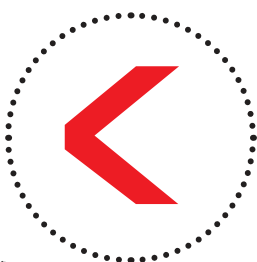

רבי נעים עובדיה ז"ל בקבר שמעון הצדיק (התמונה באדיבות חנכר יונתן יוסף)

יהם תם

שבועיים ימים לפני פטירתו של מרן הגר"ע יוסף זצוק"ל, בראשית חג הסוכות, נפטר בשיבה טובה אחיו, הרב נעים עובדיה ז"ל ■ בתקופה האחרונה, העניק אחיו של מרן ראיון מיוחד לכתב 'קו עיתונות', בו שיתף אותו בסיפורים מרתקים על אחיו הגדול מימי ילדותו ובחרותו, והרחיב על החיבה העזה שרחשו לבחור עובדיה יוסף הצעיר גדולי ירושלים של אז ■ וגם: הנס הגדול והלא-ידוע שאירע בירושלים של פעם, עת "במקרה" איחר הגר"ע יוסף את שיעורו, הפעם בה "שכח" הרב לסיים מהצלחת ש"נעלמה" לפתע מעיניו ומה עבר על בני המשפחה ביום חתונתו של מרן?

/// חנוני בליין

ולמרות זאת בשיעור הוא היה מלא ועמוס. כולם הקשיבו בעמידה, ואפילו החלונות שפתחנו מראש בבית-הכנסת, התמלאו אט אט. הרב התחיל בדרשה המאלפת, ואחר מכן הוא בעצמו התפלל ערבית לפני העמוד. במקום היה שקט מוחלט, ואפילו שקולו היה נמוך, כולם שמעו אותו ונהנו, בזכות השקט ששרר. כשסיים את השיעור והתפילה, נפנה ללכת, ואני הלכתי אתו ללוות אותו מעט לביתו. לאחר כמה דקות הוא אמר לי ללכת הביתה. הרב יעקב יוסף זצ"ל, בנו הבכור, הלך הביתה בכדי לקדש לשאר האחים והאחיות, אבל אחי הרב - לא הלך הביתה. הוע ידע שאנשים עוד מחכים לו ב'פורת יוסף'.

"הרב בנימין גר"י, היה זה שפתח את השיעור לפני שחכם עובדיה הגיע. הוא אמר לציבור שחכם עובדיה יאחר, ובינתיים הוא יתחיל עם השיעור. אחי הרב הגיע לשיעור באיחור של קצת יותר מחצי שעה. שתבין: הוא עדיין לא סעד באותו ליל שבת, ואף עוד לא קידש. אפילו שזה היה ליל שבת אותו נהוג לעשות עם המשפחה - הוא החליט ללכת ישר לשיעור. הוא הגיע, ודרש להם את הדרשה שלו, והשומעים נהנו.

"ואז זה קרה: בשעה 10 ועשרים התמוטטה ונפלה הקומה השלישית של 'פורת יוסף', ברעש נורא. מסביב לישיבה נזרעו גושי בטון, ברזלים וקורות גדולות. אבל הכול נפל מסביב לבניין, כשכל האנשים - עדיין בפנים. איזה נס זה! אילו השיעור היה מתחיל בזמן הרגיל כמו בכל שבת, והשומעים היו יוצאים ב-10 ועשרים, היה קורה אסון גדול של עשרות ואולי מאות הרוגים. אבל למעשה התרחש נס גדול: בגלל שהוא בדיוק באותה שבת איחר לבוא לישיבה לתת את השיעור שלו, כולם היו עדיין בפנים, וכך לא היה אפילו פצוע או הרוג אחד. את הרב, אגב, חילצו מאחד החלונות שנשברו. שמו מזרנים על ההריסות, ולקחו אותו משם צעד אחר צעד, עד שהעבירו אותו למקום מבטחים.

"משתתפי השיעור ליוו את הרב לביתו בשירים, תשבחות וריקודים לאורך כל הדרך. ואז הרב סוף-סוף קידש בביתו ואכל, כשכולם עמדו בחוץ, כי הלא אי-אפשר להכניס את כל מאות האנשים לבפנים... ביום ראשון באתי לרב לברך אותו על הנס הגדול שהיה, והוא אמר לי: 'תגיד לי אחי, אתה כבר 4 שנים מנהל את בית-הכנסת, ומעולם לא הזמנת אותי לבוא ולדרוש אצלכם - מה פתאום

שיחה מרתקת במיוחד קיימנו בתקופה האחרונה, עם אחיו של מרן הגר"ע יוסף זצ"ל, הרב נעים עובדיה ז"ל, שנפטר אך לפני כשבועיים. ר' נעים היה קרוב מאד אל

אחיו הגדול, ובכל עת שהיה נכנס למרן - היה מעלה חיוך על פניו. בשיחה, נזכר נעים בקורות ימי אחיו הגדול, וההערצה שזכה לה מרן הגר"ע, גם לפני עשרות רבות בשנים.

נעים היה צעיר מאחיו הגדול, מרן הגר"ע זצ"ל, בכשנה וחצי. בתור אחיו הצעיר, הוא צבר עם הגר"ע שעות מרובות שחקקו בליבו חוויות אין ספור, מהן לא שכח אף אחת, ובכוח זיכרונו המיוחד שעדיין הלך איתו בגילו המופלג, ישב וסיפר לנו ממה שראה וחווה לצד אחיו.

את השיחה, החל נעים בסיפור ישן ומרתק במיוחד. "לפני למעלה מ-50 שנה, באתי יום אחד לחכם עובדיה, אחי הגדול, וביקשתי ממנו שיבוא למסור שיעור בשבת בבית-הכנסת שלנו, אותו ניהלתי שנים רבות. זה היה אז אחרי 4 שנים שעסקתי בניהול בית-הכנסת. ביקשתי ממנו שיבוא, למרות שידעתי שהוא בעצם לא יכול לבוא, משום שהוא מוסר בכל ליל שבת שיעור מיוחד בחדר האוכל ב'פורת יוסף', לשם היו באים מאות אנשים לשמוע את דרשתו. ניגשתי אליו בבקשה הזו באחד מימי הקיץ, אז הזמן בלילה הוא מצומצם. הנוהג בירושלים אז היה שלאחר שהיו יוצאים המתפללים מבית-הכנסת, היו באים לשיעור של חכם עובדיה, אחרי אכילה חטופה בבית של ליל-שבת. השיעור היה מתחיל בשעה 8 בערב, ומסתיים ב-10, ולעיתים מאוחר יותר. אחרי השיעור אמרו קדיש עם ניגון, לאחר מכן ניתן עוד זמן לשאלות ותשובות עם הרב, ואז היו מתפזרים, בערך ב-10 ועשרים.

"בגלל זה הייתי בטוח שאחי הרב לא יוכל לבוא ולמסור שיעור גם בבית-הכנסת שלנו. כשבאתי אליו וביקשתי ממנו שיבוא, הוא הפתיע אותי כשאמר לי רק: 'טוב, אני אבוא'. 3 מילים בלבד. התפלאתי, תמהתי ושמחתי. בבית הכנסת שלנו, 'אחדות ישראל' שברוממה, התפללנו מנחה וקבלת שבת מוקדם, והוצאנו מבעוד יום את השולחנות והספסלים מבית-הכנסת. המקום היה די גדול,

באת השבוע להזמין אותי, ועוד כשאתה יודע שאני לא יכול לבוא? ... איך אמרתי לך? טוב, אני אבוא, 3 המילים הללו. משמים מגלגלים זכות על-ידי זכאי, וזכינו אתה ואני שלא יהיה אסון כליל שבת לאנשים שבאים לשמוע דברי תורה".

חברותא באישון לילה

נעים עצר מעט משטף זיכרונותיו, והמשיך: "היה חזן ראשי בבית כנסת 'אוהל רחל' שברחוב דוד ילין בירושלים, בשם חכם עבדי מחלב, שהיה גם נותן שיעור בבית הכנסת 'עזרא הסופר' ברחוב הטורים. הוא סיפר לי דבר נפלא, לפני כ-60 או 70 שנה. חכם עבדי עלה מעיראק, כמו משפחתנו, שעלינו אף אנחנו מעיראק (רק אחרי זה הגיע הגר"ע יוסף לכהן במצרים כרב). יום אחד הוא ניגש ואומר לי 'בא ואספר לך דבר מופלא'. ואז הוא סיפר לי דבר מרתק:

"כשעלינו לארץ, אני הייתי בן 3, וחכם עובדיה בן 5. פעם, כשגדל חכם עובדיה, והיה בן 10-11, אבי היה צריך לנסוע לעיראק. לקח אותו אז אבי לשיבה אחת בירושלים, ואמר לו: 'בני, מעכשיו אתה יושב כאן, ואתה לא יוצא החוצה. הנה האוכל שהבאנו לך, הנה חדר האוכל, ואתה תשב כאן בשיבה ותלמד. יש כאן מלא ספרים, אז קח לך ספר ותלמד'. חכם עבדי המשיך לספר לי: נשאלה אז שאלה בבית המדרש לפני האברכים, שהיו כולם בני 30-40. הרב השואל היה אדם גדול וגאון, ואף אחד לא ידע לענות על השאלה. חכם עובדיה, למד אז בכלל מתוך ספרים אחרים, ופתאום הוא אמר (בערבית עיראקית כמובן, שהייתה השפה שלנו) 'כבוד הרב, אני יכול לענות?'. הרב הסתכל וראה ילד קטן, ואמר לו 'טוב, תענה בני'. אמר לו עובדיה הקטן את התשובה, שהיא כך וכך, ויש

פפ

חכם עובדיה היה הולך לבית-הכנסת ללמוד, אך מאחר שכל הלילה לא ישן, הוא היה מתנמנם קצת במהלך היום. הרב שלו קרא לו אליו: 'עובדיה, שב על ידי', והוא בא לשבת על ידו. בכל פעם שהוא היה מתנמנם, הרב היה צובט אותו בידו. הרב אמנם היה צדיק וקדוש, אבל הוא לא ידע את הסוד שחכם עובדיה היה לומד כל הלילה, וכל הזמן הוא צבט אותו, להעירו. יום אחד אמי ראתה על ידו של בנה הבכור, סימנים של דם שנצרך ביד. כל היר הייתה מלאה בסימנים כחולים. אמי אמרה לעצמה: 'עובדיה לא משחק בגולות, ולא במשחקים אחרים. לא מעניינים אותו

חברים, ויש לו רק חבר אחד - ברוך מזרחי, אז איך זה קרה?'. היא קראה לאבי, והם שאלו אותו מי עשה לו את זה, אך הוא לא רצה להגיד בשום אופן. בסוף אבי איים עליו לומר, ואז הוא סיפר שלפעמים הוא לא מרגיש בטוב והוא נרדם קצת. ואז הרב צובט אותו. אמר לו אבי 'בוא איתי מיד לשיבה'. באותו יום לקח אותו אבי איתו ביחד, לאחר שסגר את חנות המכולת שברשותו. הוא הגיע לשיבה, וצעק בקול גדול על הרב על כך שהוא צובט את בנו.

"בא המשגיח, חכם יהודה חדר, ואמר לו: 'קח את בנך מכאן, ולכו מפה'. אבי אז היה בדילמה: מצד אחד הוא נתן תקיעת כף כי לא יכניס אותו לעבודה, ומצד שני, חשב, 'אני הרי צריך אותו בחנות שיעזור לי'. כשיצאו שניהם מהשיבה, בא למולם הרב אפרים כהן, ראש המקובלים של העיראקים. הם עולים את המדרגות של 'פורת יוסף', והוא יורד. הרב כהן שאל: 'חכם יעקב, מה אתה עושה כאן?', ואבי הסביר כי גירשו את הבן שלו מהשיבה. הרב כהן לא האמין, ומיד ירד למטה ואמר להם לבוא איתו. הוא פנה לרב חדר ואמר לו: 'הילד הזה, ילמד או לא ילמד, יבוא או לא יבוא, יישן או לא יישן - אתה יכול לגרש אותי

מחייבים ויש מקילים, והתפתח ביניהם ויכוח גדול. אחי עובדיה הביא גם את כל ההשלכות מאותה השאלה לדברים האחרים. הרב התפלא, ושאל אותו: 'מאיפה אתה, בני, יודע את כל זה?'. "חכם עובדיה, אחי, היה ממש כמו מעין המתגבר, ובלי גמגומים והיסוסים ענה לו: 'יש לי חברותא בכל יום בבית הכנסת, ושם למדתי את זה'. לחכם עובדיה אכן הייתה אז קביעות לחברותא, בבית הכנסת 'באר-שבע' בשכונת בית-ישראל, מעל המקווה. עובדיה סיפר לרב שהוא וחברו, שלימים נהיה רב ראשי בצפון אמריקה, חכם ברוך חיים מזרחי, לומדים חברותא. הוא סיפר לרבו שהם מתגנבים מידי יום לבית הכנסת על מנת ללמוד בשקט, ושם הם לומדים כל הלילה. גם בתקופה שלאחר מכן הם היו ממשיכים ללמוד מידי לילה, כשרק לאחר הלילה היה עובדיה מגיע ל'פורת יוסף'. כאשר חזר אבי מהנסיעה, הרב שלו ב'פורת יוסף' השביע את אבי שייתן לו תקיעת כף שהילד הזה יישב וילמד, ויאיר את עיני ישראל בתורה. 'דע לך', אמר הרב לאבי, 'שאסור להכניס אותו לשום עבודה, אלא רק לתורה', ואבי ע"ה התחייב לכך.

"אך זה לא נגמר: חכם עובדיה היה הולך לבית-

רבי נעים עובדיה ז"ל עם אחיו מרן הגר"ע יוסף זצ"ל

מהשיבה, ואותו לא'. הוא היה אדם גדול, ואכן כך הצליח לגרום להישארותו של אחי ב'פורת יוסף' ובעולם התורה".

כשאנחנו נמשכים לדבר על ימי העבר, נזכר נעים עוד: "עובדיה הקטן, הוא בזמנו זה שפתח את החנות של אבי בבוקר, עד שבא אבי מבית-הכנסת, ואז חכם עובדיה היה הולך ישר לשיבה. בתקופה ההיא, קודם שהייתה לנו דירה מספקת, גרנו בדירת חדר אחד שהייתה מחולקת לשלושה קטנטנים, שבאחד מהם הייתה באר מים קטנה. יום אחד אמי שמעה רעש בבית ונבהלה. היא נכנסה לחדר האמצעי, וראתה אותו מלא במטבעות של חצי גרוש, ממש אלפים ורבות. ומה התברר? אבי היה נותן לעובדיה מידי יום שני חצאי גרוש, אחד לנסיעה הלוך לשיבה, ואחד לנסיעה חזור. אך עובדיה אחי לא היה משתמש בכסף, אלא מטמין את זה בתוך המגירה הגדולה שהייתה מותקנת מתחת לארון בחדר האמצעי, שם היה נותן בכל יום שני חצאי גרוש. יום אחד, כך התברר, נפלה המגירה הזו עם הכספים, מהכובד, וממנה נפלו כל הכספים הרבים שבתוך. אמי באה וראתה, וצעקה: 'יש מלא כסף בבית!'. אבי נענע בראש והלך, ופתח את החנות כרגיל. עובדיה בא בערב, ואבי אמר לו: 'עובדיה, אנחנו נותנים לך כל יום שני חצאי גרוש, נכון?', עובדיה השיב בחיוב. אמר לו אבי: 'ומה אתה עושה עם זה?', ועובדיה נענה: 'אבא, אי אפשר ללמוד בערב ובבוקר אם נוסעים וחוזרים באוטובוס. אז אני וחברי חכם ברוך, הולכים את הדרך ברגל, ולומדים בדרך - שעה בבוקר, ושעה בערב, שהן שעותיים של לימוד, במקום לשבת סתם כך באוטובוס'. 'ומה עם הכסף שאני נותן לך?', שאל אבא. 'אל תיקח את זה ממני', הפציר עובדיה, 'זה מיועד לספר שאני עומד לחבר בעז"ה'..."

ספר ראשון בגיל 16

נעים המשיך וסיפר לנו: "חכם עובדיה, כאמור, גורש על-ידי המשגיח של השיבה, ואחר כך חזר. כשחזר, הצמידו לו רב אחר, את חכם אליהו לופס שהיה אדם גדול. לאחר זמן מה, כשהגיע עובדיה לגיל 16, אבי לקח ממנו את כל חצאי הגרושים שהיו ברשותו, ונתן לו במקום זה שטרות. בתחילה עובדיה שוב נלחץ שאבי לוקח ממנו את הכסף, ואמר לו - 'אבא, אל תיקח לי, אני הרי רוצה לחבר ספר!'. ואבי השיב לו שהוא לא לוקח לו, אלא הוא ממיר לו את זה לשטרות, כדי להקל עליו.

"כשהוציא לאור חכם עובדיה בגיל 16 את ספרו הראשון, 'חזון עובדיה', רבו, חכם אליהו לופס, רקד כולו עם הספר בידו. זה לא פשוט - ילד מחבר כזה ספר! אחר-כך כמובן כבר חיבר חכם עובדיה עוד ספרים רבים, ואף הוציא מחדש את 'חזון עובדיה' כשהוא עבה יותר, ומהודר יותר".

נעים עובדיה, כמו שאר אחיו ובני משפחתו (לבד מהגר"ע יוסף), היה חבר בכיר בארגון "האצ"ל", שבין השאר פעל בזמנו נגד הבריטים בפעולות נועזות שונות. הפעילות הזו, כמעט ומנעה ממנו ומאחיו להשתתף בחתונתו של מרן הגר"ע. "חכם עובדיה היה כבן 24 בעת שהתחתן. החתונה הייתה בבית-הספר 'שפיצר' בשכונת הבוכרים, בשעה 4 אחר-הצהריים. ב-4 וחצי כבר היינו צריכים לסיים את החתונה, כי בשעה 5 היה 'עוצר', ומדובר עוד בעונת הקיץ, שאז לגמרי שולט עדיין אור היום בחוץ. הבריטים בזמנו היו תופסים בשעת העוצר אנשים שהיו בחצרות הבתים, או אף כאלו שהציצו מהחלונות. ולוקחים אותם למעצר. בלילה שלפני החתונה, היה מתוכנן לנו מבצע זמן רב מראש, כך שלמרות החתונה - לא ביטלתי אותו. נתתי לאחי הצעיר אליהו שני רימוני נפץ, ש-4 שניות אחרי שאתה מוציא מהם את הנצרה - הם מתפוצצים. העמדתי את אחי ברחוב שמואל הנביא, בסמיכות לביתו של הרב דושינסקי, ליד ביתו של חכם בן ציון אבא שאול. בשעת העוצר, היו הבריטים עוברים ברחובות המרכזיים ובהם הרחוב הזה, עם משאיות של הצבא שלהם, ובתוכן שוטרים וחיילים רבים. נגדם תכננו לפעול.

"אליהו התייצב באחת המרפסות של בניין עזוב ברחוב, ומיד כשעברה שם משאית מלאה בחיילים, הוא זרק את הרימונים. הנהג נפל ממנה, כנראה נהרג, והמשאית נסעה עוד קצת, והתגלגלה. מי שלא מת מהרימונים - מת מגלגולי המשאית. המקום היה סמוך למקום מגוריני, 200 מטר ליד ביתנו, כלומר הוא יכול היה להגיע הביתה מהר, אבל הוא פחד לבוא הביתה. אליהו החליט כי הוא בורח לבית הכנסת בו אחינו הרב עובדיה נהג לקרוא בתורה, שהיה לא רחוק. הוא ישן שם בעזרת-הנשים כל הלילה, ואני, שלא הייתי לידו, הייתי מאוד מתוח, אולי תפסו אותו.

"כל הלילה לא יכולתי לישון. רק אחרי זה הוא הסביר לי, שמכיוון שהוא ברח לכיוון השני - הוא ניצל, כי על-זה הבריטים לא חשבו. לבית הוא הצליח בסופו של דבר לחזור, בשעות הבוקר של יום החתונה של חכם עובדיה. בשעות הבוקר, הגיעו לביתנו פתאום שני שוטרים בריטים ששמעו מכיוון הבית קולות וצעקות. גיסו של חכם עובדיה ידע אנגלית רהוטה, וסיפר להם שיש כאן חתן וכלה, ואז הם ישבו איתנו, ליוו את החתונה עצמה, ועוד ליוו אחר כך את החתן והכלה לביתם שהיה קרוב, ואף החזירו את שאר המלווים לביתם. אך כשאחי הרב שמע אחר כך את כל העוללות שעוללנו ביום חתונתו, כעס עלי, ואני קיבלתי עונש מידה כנגד מידה: בחתונה שלי עצמי, היו רבנים וגדולי ישראל, אבל חכם עובדיה היה אז במצרים ולא השתתף בחתונה שלי, מידה כנגד מידה."

שלושה מעצרים במצרים

כששוחחנו על הפעולות הנועזות והמעצרים באותם הימים, נזכר נעים שגם אחיו, חכם עובדיה, נעצר לא פעם. "את חכם עובדיה עצרו במצרים 3 פעמים, ו-3 פעמים שחררו אותו, בפקודת המלך פארוק. הייתה אז למלך צוואה מאבות אבותיו, שציוו לממשיכיהם לאהוב את אנשי הדת היהודית והיהודים כולם, ואכן כך הוא נהג. חכם עובדיה נסע למצרים כשלו שני ילדים - הרב יעקב ועדינה, וחזר כשלו ארבעה ילדים. כשהוא נסע למצרים, כשהוא בן 25 וקצת, היה הרב נחום אפנדי הרב הראשי של מצרים. הרב אפנדי היה המוציא והמביא עם המלכות מטעם היהודים, והיה בן בית בארמון המלוכה. בכל פעם שאסרו את חכם עובדיה, הוא היה הולך אל המלך פארוק לומר לו: 'אסרו את הרב שלנו', ומיד המלך שחרר אותו. בפעם הראשונה עצרו השוטרים את אחי כי חכם עובדיה, לדבריהם, 'הולך עם מגבעת ציונית'. כשבא חכם עובדיה לפני המלך, אמר לו המלך: 'הכובע הזה לא נהוג כאן, בפרט שיש כעת מלחמה בינינו המוסלמים לבין ישראל (היה זה בעיצומה של המלחמה, הרב נסע למצרים

באוגוסט 47', והמלחמות היו ב-48'), והרב אכן התחייב שהוא לא ילך עם הכובע הזה יותר. המלך קרא לאחד משריו, ואמר לו להביא לרב 'תרבוש' אדום, הכי יפה שיש, ואותו הוא נתן לרב. מאז, לבש חכם עובדיה את התרבוש הזה בכל עת שהייתו במצרים.

"בפעם השנייה בה עצרו אותו, הסיבה הייתה שהוא נואם בעברית, בלשון הקודש, ועל-זה אסרו אותו. הרב אפנדי הלך שוב למלך, וסיפר לו מה שקרה. המלך אמר לחכם עובדיה: 'מה הבעיה? אתה עיראקי ואתה יכול לדבר בערבית, אז למה אתה מדבר בעברית?', אמר לו אחי: 'אדוני המלך, נניח שה'מופתי' שלכם יודע צרפתית, הוא ינאם בצרפתית? לא, למרות שזו שפתו. כך אני, אמנם שפתי היא ערבית, אך הגמרא וההלכות כתובות בעברית, בלשון הקודש, ולכן אני מדבר בשפה הזו'. הפעם השלישית שאסרוהו, הייתה בגלל שהם ביקשו ממנו כסף למאמץ המלחמתי, והוא אמר שהם כעת נלחמים עם אחיו היהודים והוא לא מסכים לשלם. כשהוא אמר להם 'שה' יביא שלום לעולם. אמרו לו: 'אבל כעת יש מלחמה, ובה צריך לעזור לנו', ועל זה הוא נענה להם: 'איך

משפחה 'עובדיה' - על שם אחינו הגדול, ראש המשפחה, והוא בחר לשם משפחתו את שמו השני, יוסף. אבל לכולנו יש שני שמות פרטיים." על ר' נעים עובדיה, אתו שוחחנו, מסופר כי באותו יום בו נולדה בתו של הרב עובדיה, הרבנית עדינה, חזר נעים מפעולה נועזת בשירות האצ"ל, ופחד מאוד שמא יתפסו אותו, שכן כבר חיפשו אחריו מיד אחרי הפעולה. הוא חכך בדעתו מה לעשות, ולאן לפנות. רגליו הובילו אותו אל ביתו של אחיו הגדול, רבי עובדיה יוסף. כשהגיע אל הבית, מצא שם את גיסתו הרבנית מרגלית, אשת הרב, כשהיא כורעת ללדת, ובעלה אינו בבית. נעים מיד עטה על עצמו את מלבושי הרב, וכך, כשהוא מחופש לאחיו ירד עם גיסתו למטה, ונסע לבית החולים. במחסומים, כשעצרו אותו הבריטים לבדיקות, הצביע להם נעים על היולדת שהוא מוביל לבית החולים, והם מיד שחררו אותו. כך הוא ניצל מסכנת חיים, שכן חיפשו אחריו לאחר הפעולה הנועזת, וכל זה תוך שהוא מביא גם רווחה לרבנית, שהגיעה על ידו לבית החולים במהירות האפשרית.

"מספר שעות אחרי שלקחתי אותה לבית-החולים, ביום שיש, חזרתי הביתה", סיפר לנו, "אבל גם לאחר מכן אני הייתי צריך לבוא לבית החולים במקום אחי, כי חכם עובדיה היה עסוק בתורה ולא היה לו זמן בשביל זה. אחרי ארבעה ימים בבית החולים נולדה עדינה, ואז אני הייתי גם זה שהחזיר את הרבנית מבית-החולים."

אהבת התורה, השכיחה מהרב עובדיה כל תאוות עולם. "אחי הרב היה נוהג לאכול תוך כדי הלימוד. יום אחד, משכתי את הצלחת המלאה ממנו מבלי שהוא שם לב, ושמתי לו במקומה צלחת ריקה. ומה קרה? הוא פשוט חשב שהוא גמר את מה שהיה בצלחת וחזר ללמוד... בכלל, חכם עובדיה, אחי, מעולם לא היה אכלן, ותמיד

כשהגיע אל הבית, מצא שם את גיסתו הרבנית מרגלית, אשת הרב, כשהיא כורעת ללדת, ובעלה אינו בבית. נעים מיד עטה על עצמו את מלבושי הרב, וכך, כשהוא מחופש לאחיו ירד עם גיסתו למטה, ונסע לבית החולים. במחסומים, כשעצרו אותו הבריטים לבדיקות, הצביע להם נעים על היולדת שהוא מוביל לבית החולים, והם מיד שחררו אותו

אתן להם כסף לנשק? בשביל להילחם עם אחיי?', אבל הם חייבו אותו בכל זאת לתת. לבסוף, הצביע להם על המעיל שלו, ואמר ששם מונח הכסף ואם הם רוצים - שייקחו אותו בעצמם מתוך הכיס. בתגובה הם השיבו לו שהם אינם גנבים, והם רצו שדווקא הוא ייתן להם את הכסף בידי, ומשלא הסכים - הכניסו אותו למעצר. גם אז בא הרב אפנדי לשחררו, והמלך שאל את חכם עובדיה למה לא נתן לחיילים את הכסף. חכם עובדיה הסביר לו שהוא אכן אמר להם שהם יכולים לקחת מכיס המעיל, אך לתת להם בידיים לא רצה, ואז שוחרר."

"התחפשתי לחכם עובדיה"

שמונה אחים היו למרן הרב עובדיה יוסף, שלושה אחים, וחמש אחיות. רובם עדיין חיים עימנו.

איך הגיע שם המשפחה 'יוסף' לשמו של אחיך, מרן הרב עובדיה? שאלנו בשיחתנו עם ר' נעים.

"לאחי הרב יש שני שמות פרטיים, עובדיה ויוסף", ענה לנו. "גם לי יש שני שמות, נעים ומשה. שם המשפחה המקורי שלנו, נבלע לפני עשרות בשנים. אני חושב שזה היה 'טוחן' או משהו דומה, אבל לא השתמשנו בו בשנים האחרונות. אנחנו האחים קראנו לעצמנו בשם

הסתפק במועט, למרות שמצבנו הכלכלי היה יחסית טוב, בזכות המכולת שהייתה ברשותנו." עד לתקופה האחרונה, בה חלו השניים, היו שני האחים - מרן הרב עובדיה ונעים, בקשר טוב. "כשיצאתי מבית החולים בחנוכה לפני כמה שנים, לקח אותי יעקב בני אל אחי הרב עובדיה. באתי אמנם בשביל לראות את אחי, אולם לבואי אליו הייתה סיבה נוספת: לקרוב משפחתו של בני, היו ילדים טובים, אך הייתה להם בעיה בריאותית חמורה. כשהם הגיעו לגיל 17 - הפסיקו לראות בעיניהם. לאותו אדם היו עוד שני ילדים, והוא כבר פחד מה יהיה עליהם כשיגדלו. הרופאים אמרו לו שאין להם תקווה, וכי גם אצלם תתגלה הבעיה הזו, שנבעה מכך שדם ההורים לא התאים אחד לשני. באתי אליו אז, אני ובני, והוא שמח לראות אותנו, ואגב כך בירך אותנו וגם את אותו קרוב של בני שילדיו יחלימו. כשבאתי לשם, נוכחתי לראות שבאתי בערב הכינוס המשפחתי שלהם, כל המשפחה של אחי הרב עובדיה הייתה שם. אני לא ידעתי שכך יהיה אלא רק באתי לבקש ברכה". מיותר לציין שהברכה, ב"ה, פעלה את פעולתה.

חיים מלאים לצד אחיו הגדול, חי ר' נעים עובדיה, ושבועיים ימים לפני שנפטר אחיו, הלך הוא לבית עולמו, לא לפני שהפקיד בידינו את זיכרונותיו הנפלאים מימי שחר נעוריו של מרן הרב עובדיה זצ"ל.

99

אבל יחיד

הגר"ע בהקמת יחידת האופוועים של זק"א לע"נ הרבנית מרגלית ע"ה

משי זהב וילדיו עם מרן הגר"ע יוסף זצ"ל

אין ספור של שאלות הלכתיות ומורכבות בנושאים של 'הצלת חיים' ו'כבוד המת', זיהוי והתרת עגונות, כמו גם שאלות עדינות ורגישות, העלה ארגון זק"א במשך השנים על שולחנו של כ"ק מרן זיע"א. ובעיקר אחרי הפיגועים והאסונות הכבדים בארץ ובעולם.

לפני יציאת משלחת מתנדבי זק"א לאירוע האסון הכבד במקסיקו, בו נהרגו המיליונר משה סבא ובני משפחתו, ביקש כ"ק מרן זיע"א שחברי המשלחת יגיעו אליו. בדרך לשדה התעופה נכנסו חברי המשלחת של מתנדבי זק"א אל הקודש פנימה, כ"ק מרן זיע"א נתן להם את ברכת הדרך. ביקש ממפקד המשלחת להוציא נייר ועט, וכ"ק מרן זיע"א הכתיב לו נקודות והוראות הלכתיות חשובות. כשהוא מבקש להקפיד ולעדכן אותו על כל תהליך הזיהוי עד הקבורה. בקו טלפון פתוח ממכסיקו עדכנו חברי המשלחת את כ"ק מרן זיע"א. עד שמרן זיע"א נתן את ההיתר וההוראה להביאם לקבורה.

כשעלה בראשי הרעיון המהפכני של הקמת 'יחידת אופוועים' להצלה מהירה של ארגון זק"א, וזאת אחרי מקרה טראגי בו פונתה ילדה בת שבע במצב של 'צמח', אחרי שהאמבולנס התממה להגיע, נכנסתי לקבל את ברכתו של כ"ק מרן זיע"א, שהתלהב מאד מהרעיון. ואכן מיד רכשנו חמשה אופוועים ראשונים, ואת טכס השקת היחידה עשינו בביתו של כ"ק מרן זיע"א. מה מאד התרגש כ"ק מרן זיע"א כשבארגון זק"א החליטו לקרוא ליחידה על שמה של נוות ביתו הרבנית מרגלית ע"ה. 'ראויה כבוד הרבנית ע"ה שהצילה כה רבים מנפשות ישראל, שיחידה חשובה של הצלת חיים תיקרא על שמה', אמר מרן זיע"א.

בדברי ברכתו אמר מרן זיע"א: "שאחרי מאה ועשרים יהודי עולה לשמים, ומציגים לו שורה ארוכה של צאצאים וצאצאיות צאצאים, ואומרים לו כל אלו שלך. היהודי מסתכל והוא לא מכיר אותם, ואומר: יש כאן טעות, אלו לא שלי. אומרים לו בשמים: אתה עזרת לארגון זק"א לרכוש 'אופווע' להצלת חיים, בזכותך הצילו חיים, וכל המציל נפש אחת מישראל כאילו קיים עולם מלא, וכל אלו הרי הם שלך כי בזכותך הם קיימים".

אכן, אבל יחיד עשו לכם ארגון זק"א ומתנדביו.

אבל אישי כבד ירד על ארגון זק"א ואלפי מתנדביו ברחבי הארץ והעולם עת התקבלה הבשורה המרה על הסתלקותו של הקברניט כ"ק מרן רבנו עובדיה יוסף זיע"א.

מאז זוכרי את עצמי בארגון זק"א, ממש עם ייסודו בג' תמוז תשמ"ט אחרי הפיגוע הקשה בו נהרגו 16 איש, כשבין עוולה דרדר לתהום את אוטובוס קו 405 בכביש ירושלים – תל אביב, אני זוכר את הקשר המיוחד וההדוק בין ארגון זק"א לכ"ק מרן זיע"א.

כ"ק מרן זיע"א ליווה את ארגון זק"א מאז היווסדו ועד ימיו האחרונים, הדריך והכווין הלכתית ומעשית ועודד את מתנדבי זק"א בזמנים וברגעים הקשים איתם התמודדו המתנדבים.

בתקופה הקשה של הפיגועים נכנסתי לכ"ק מרן זיע"א והצגתי בפניו את הקושי הגדול שיש למתנדבים בהתמודדות עם רצף של פיגועים כה קשים, עם המראות והמחזות הקשות מנשוא. כ"ק מרן זיע"א הרים את ראשו ותוך כדי ליטוף על הלחיים אומר לי: "אני מבקש ממך בהזדמנות הראשונה שאתם מכנסים את המתנדבים, אני רוצה לבוא לדבר, לחזק ולעודד". ואמנם כך היה, בכנס השנתי הארצי של ארגון זק"א המתקיים כל שנה בז' אדר, יום ההילולא של משה רבנו רעיא מהימנא. שהתקיים באותה שנה באולם 'בית ישראל' בירושלים, הגיע כ"ק מרן זיע"א, ישב במשך כל האירוע מתחילתו ועד סופו. כשבמשך שעה ארוכה בירך את מתנדבי זק"א, עודד אותם להמשיך בעבודת הקודש: "אתם החיילים של עם ישראל, אשריכם ואשרי חלקכם, והלוואי ויהי חלקי עמכם". סיים כ"ק מרן זיע"א את דבריו.

גם אחרי הפיגוע הקשה בקו 2 בכ"ב מנחם אב תשס"ג, בו נרצחו 23 אנשים, בהם 7 ילדים, ונפצעו למעלה מ-130. נכנסתי לכ"ק מרן זיע"א לספר לו על מה שאירע ועל העבודה הקשה של מתנדבי זק"א. ביקש כ"ק מרן זיע"א להביא אליו את המתנדבים שטיפלו בפיגוע, כדי לחזקם ולעודדם. ואכן במשך שעה שלימה ישב כ"ק מרן זיע"א בבית מדרשו עם עשרות מתנדבי זק"א, עודד את רוחם חיזקם בדברי אמונה והלכה. ואחר כך ביקש שהמתנדבים ייגשו אליו, כ"ק מרן זיע"א התעכב עם כל מתנדב ומתנדב, תוך כדי טפיחות חיבה על לחיים, שאל לשלומם של המתנדב ברכו ועודדו.

אחרי הפיגוע הקשה בקו 2 בכ"ב מנחם אב תשס"ג, בו נרצחו 23 אנשים, בהם 7 ילדים, ונפצעו למעלה מ-130. נכנסתי לכ"ק מרן זיע"א לספר לו על מה שאירע ועל העבודה הקשה של מתנדבי זק"א. ביקש כ"ק מרן זיע"א להביא אליו את המתנדבים שטיפלו בפיגוע, כדי לחזקם ולעודדם. ואכן במשך שעה שלימה ישב כ"ק מרן זיע"א בבית מדרשו עם עשרות מתנדבי זק"א, עודד את רוחם חיזקם בדברי אמונה והלכה

שלמה רוזנשטיין

הרה"ג יצחק דוד גרוסמן

מרן זצ"ל וילדי בית הספר התורני

עמל התורה

מרן הגאון רבי עובדיה יוסף זצוק"ל איננו. ברוך דיין האמת.

הוא היה גאון עולם שכל התורה היתה מונחת בזכרונו. בכל פעם כשנכנס אדם אליו, פגש אותו עם הספרים, עם התורה שהייתה משוש ליבו. הוא אצר במוחו הגדול אלפי ספרים בעל פה. זכורני, עת הייתי נכנס לפניו, תדיר הייתי מחכה בסבלנות דקה ושתיים, עד שמרן הגר"ע יוסף זצוק"ל ירים את ראשו מן הספרים שהיו חדות חיו.

הוא הכיר את ספרייתו העצומה בת למעלה מעשרים אלף הספרים, וידע כל ספר היכן מקומו. הוא ניחן בזיכרון מופלא על אנושי והוא השקיע זאת בתורה.

לפני שנים ארוכות נסעתי עמו לסאן פאלו בברזיל למען הקמת ישיבה עבור בני תורה. טסנו טיסה לילית ארוכה לברזיל ובעוד כל יושבי המטוס נמים על יצועם, מרן הגר"ע יושב ולומד. ניסיתי להציע לו לסדר את המושב כדי שיוכל לנוח מעט, אבל הוא פטר אותי ואמר לי שהוא באמצע לימוד מסוים.

משהגענו למחוז חפצנו ולמקום אכסנייתנו, שיערתי לעצמי שעתה לאחר טיסה ארוכה ומתישה כזו בוודאי יפנה הגר"ע יוסף לנוח מעט מעמל הדרך. אך הוא, ממרומי שנותיו, הלך 'לנוח' עם ספריו. כזה היה כל ימי חיו.

זה מחד, ומאידך ירד מן ההר אל העם. הוא וויתר על תורה שלו, על יגיעה עצמית שלו, על שעות יקרות של חידושי תורה שלו - עבור העם שבשדות, פשוטי העם. הוא נדר ממקום למקום, היה הולך לקטמונים, לבוכרים, לקריית מנחם, לשכונת בית ישראל. היה הולך ממקום למקום כדי ללמד תורה.

הוא לימד את בעלי הבתים, בעלי המלאכה. הוא ישב בשוק מחנה יהודה ולימד תורה את המון העם. כך היה בירושלים וכך בתל אביב ובצפון ובכל רחבי העולם.

הוא נשא את משא הדור על כתפיו מסוף העולם ועד סופו. מאות ואלפי תלמידים שנישאו ליהודיות כשרות, הם בזכותו. הוא העניק במסירות נפש את כל חייו עבור עם ישראל.

הוא הרים את כבוד התורה והחזיר עטרה ליושנה. הוא היה סמל ודוגמא, אות ומופת ליהודי תלמיד חכם, איש האשכולות, איש עשייה ורבן של כל בני הגולה.

זכיתי שאבדלח"ט וקירבני כאב לבן, הוא ליווה אותי בכל תחנות חיי ובכל הפעילות שלי כאב מסור, אוהב ודואג. הוא הגיע אינספור פעמים למגדל העמק בכל עת מצוא, למן היום בו הוכתרתי כרב העיר, יום חנוכת המוסדות וארועים כלליים ושמחות פרטיות שלי. מראשית דרכי היה לי לאב רוחני, רבי ומורי. אמר לי לא פעם: אני אוהב ומחבב אותך כמו בן שלי.

הייתי אצל מרן בחדרו ביומו האחרון בעודו בחיים, נשקתי את ידו, זו הייתה יד חמה של אדם חי. דמעות ניגרו מעיניי: אבינו, רוענו, הישאר עמנו, עם ישראל זקוק למרן. אך משמיים נגזרה הגזירה, ורוכב בערבות שש ושמח בבוא אליו נפש נקי וצדיק.

דורות לא היה אדם שכזה משכמו ומעלה. הוא יחסר הרבה לעולם התורה ולעולם היהודי בכל התפוצות. יהי זכרו הגדול ברוך.

הייתה השיחה עם ילדי התורני, הוא הושיבם לידו, את ידו הקדושה הניח על כתפיהם ובנחת ובישוב הדעת היה מדבר על ליבם "תלך ללמוד תורה, זה הכי טוב" משך דקות ארוכות הוא חיבקם בחיבוק אוהב.

והם הלכו לישיבה, הלכו ללמוד תורה והקימו בתים לתפארת, בני תורה המפארים את היכלי הכוללים והישיבות.

זכורני שאחד הילדים שאל את מרן את השאלה שהביא עימו מביתו, "אם אלך לישיבה לא תהיה לי פרנסה אחר כך", מרן זצ"ל ישב והסביר לו ארוכות מה היא הדרך שאותה יעשה לאחר לימודיו בישיבה, ומדוע הישיבה היא בית היוצר הרוחני אך גם בית היוצר לבניית אישיות האדם, כרבע שעה הקדיש לשאלתו התמימה של הילד.

לאחר שנה הלכתי לבקר את אותו תלמיד שהמשיך את לימודיו באחת הישיבות הקטנות בהר נוף, "אני רוצה שתיקח אותי שוב לרב עובדיה" - הוא אמר לי, "אני רוצה לבקש מחילה, איך עלה בדעתי לשאול כזו שאלה את מרן וגזלתי מזמנו רבע שעה והרי עכשיו אני מבין וכולי חי את העובדה ששאלה זו אינה במקומה והיא מגוחכת.

את אש אהבת התורה הוא החדיר בליבותיהם של ילדי התורני, זו הייתה מאת נפשו אלו הדורות שהקים, אלו תלמידיו ובניו, אלו משפחות של תורה, בני תורה, אברכים וקובעי עיתים לתורה אשר חבים לו את היותם יושבים בהיכלה של תורה.

הכותב הוא חבר מועצת העיר ירושלים

זה היה קורה מדי שנה, בחודש אדר, זכיתי לקבל את פני מרן זצ"ל בבואו להשתתף במסיבת סיום מסכת מגילה של תלמידי כיתות ח' בבית הספר התורני שם כיהנתי כמנהל חינוכי. זו הייתה טירחה גדול עבורו, אבל למדתי ממנו והפנמתי זאת כל העת שילד מבית הספר התורני שיעשה את דרכו בסיומה של כיתה ח' לשייבה קטנה, זו משאת חיו, זה היה הדבר החשוב ביותר בעיניו, המשך הדורות, הנחלת המורשת, בני ישיבות.

סבי ז"ל הרב דב רוזנשטיין שהיה מנהל בית הספר רזילי בבני ברק למעלה משלושים שנה, סיפר לי פעם, על ביקור פתע בבית הספר של מרן הרב שך זצ"ל, "הוא פשוט הופיע אצלי במשרד עם הרב יחזקאל אסחייק ולא ידעתי את נפשי מה רוצה ראש הישיבה? "באתי הכניס לבית הספר ילד שחשוב לי שילמד בחינוך העצמאי - אמר לו ראש הישיבה.

הבנתי אז, אמר לי סבי, שאצל גדולי ישראל מנהיגי האומה, לימוד תורה של ילד יהודי, פעולה שיש בה משום קירוב, הצלת נפשות, הקמת דורות חדשים של לומדי תורה, אין טלפון ואין שליחים, אין מכתב המלצה או מכתב בקשה, פשוט קמים ועוזבים הכל כי בשביל זה עוזבים הכל.

בגעגועים עזים שתוקפים אותי ברגעים אלו, אני נזכר שמדי שנה, הייתי נכנס למרן זצ"ל עם שנים או שלושה ילדים מבית הספר התורני מסיימי כיתות ח' שהתלבטו בין המשך הלימוד בישיבה קטנה בסיומו של בית הספר לבין הליכה למוסד לימודים אחר.

זה היה אחרי תפילת שחרית בביתו שברחוב הקבלן, גם אם היה דיון שהיה אמור להתקיים עם השרים והחכמים, הדבר הראשון אחרי התפילה

מרן זצ"ל ישב והסביר לילד ארוכות מה היא הדרך שאותה יעשה לאחר לימודיו בישיבה, ומדוע הישיבה היא בית היוצר הרוחני אך גם בית היוצר לבניית אישיות האדם, כרבע שעה הקדיש לשאלתו התמימה של הילד

אהוב ואוהב

הגר"צ קוק עם מרן הגר"ע יוסף זצ"ל

תלמד הרבה דברי גדולי חכמי הספרדים, שדבריהם מכוונים להלכה". לשאלת אבא לאיזה גדולים התכוון הרב מטעפליק, השיב הגר"ע: הרב החיד"א, הרב משנה למלך והרב מחנה אפרים. אבא אמר: בכל הישיבות לומדים את ספריהם. מי בכלל זוכר לאיזו עדה היו שייכים המשנה למלך והמחנה אפרים. הגר"ע חייך. אבא הזכיר את לשון ברכת הגר"ש במכתב התשובה לשאלת הגר"ע האם להגיש מועמדות למשרת הראשון לציון: "ויהא רעווא דתירום רישיה אכולא כרכא (יהי רצון שירום ראשו מעל כולם – ש.ק.). ננו, הברכה התקיימה", אמר אבא – ושוב חייך הגר"ע חיוך של ענווה. ועוד פעם – אהבת תורה. "כבודו הרי אוהב תורה, עמל בתורה, מרביץ תורה", אמר לאבא בסוף המפגש. "לכן, כבודו יעודד את הנכד שלי, רבי יעקב (סיני), שיכתוב ספרים".

ריח ההיסטוריה עמד באוויר.

אין זה עניין של מה בכך. זכינו לחיות בדורו של הגאון המופלא רבי עובדיה יוסף זצ"ל. זכינו לחזות בזיו פניו המאירים, להתבשם מברכותיו הלבביות, לשנות מתורתו. בשנותיו האחרונות, כולם הכירו בגדלותו. גם מי שהתנגדו לדרכו במשך השנים, הבינו כי אין גדול ממנו באהבת תורה ובהרצת התורה לרובות עמך בית ישראל. יחיד בדור היה. גם אלף 'חכמים' ספרדים לא ישלימו את הקסר הגדול בהסתלקותו.

איזה יחס העניק האיש ש-850 אלף איש צעדו אחר מיטתו – לתלמיד ישיבה אשכנזי בן 15 שפגש לראשונה בחייו? את התשובה לכך זכיתי לראות בעיניי.

אותם ימים, לפני כשנה ומחצה, עסק מרן הגר"ע יוסף בכתיבת חידושי הלכה בסוגיית עמידה בקריאת עשרת הדברות. 'חכם עובדיה' שמע מבני ביתו, כי מרן רבינו הגר"ש אלישיב זצוק"ל עסק בסוגייה יחד עם תלמידו, אבי מורי הגאון רבי בן ציון הכהן קוק יבדלחט"א.

מיד ביקש אוהב התורה הגדול לברר את הנושא.

אבי הגיע לבית ברחוב הקבלן 45 והעניק לרב את ספרו, 'שיעורי מרן הגר"ש אלישיב' – ברכות, שבו הסוגיה מבוארת בהרחבה. הגר"ע דפדף במהירות בין דפי הספר, שתה בצמא כל מילה, שמח לגלות כי כיוון לדעת הגר"ש, לפיה, אין לעמוד בעשרת הדברות, כדי שלא ישתמע חלילה שיש בתורה פסוקים חשובים יותר וחשובים פחות. ואף אם כולם יושבים – ישאר לעמוד, כיון שהם אינם נוהגים על פי ההלכה.

במהלך השיחה גיליתי כי השפה של הגר"ע אינה עברית. הוא היה ממלמל פסוקי תורה ואמרות חז"ל. נכון, בין לבין, היה משלב מילים מהשפה העברית, אבל כל מחשבתו ודיבוריו נלקחו ישירות מתוך הספרים הקדושים. כל רגע, השמיע עוד פסוק, עוד לשון חז"ל. הנה טעימה, משלב הברכות בלבד: "ישמח צדיק ביוצאי חלציו". "ובאו עליך הברכות האלה והשיגוך". "יראיך יראוני וישמחו". "נגילה ונשמחה בך". ועוד על זו הדרך.

הרב פנה בלבביות לכל אחד מבני המשפחה. קולו הנרגש הביע אהבה אמיתית לתורה, התרגשות מהמשך שושלת הרבנים ותלמידי החכמים לבית קוק.

או אז ניגש אליי אחי הצעיר, מוטי. עיני הגר"ע - נצצו מאושר. לא מדובר בנכדו, לא בתלמידו, לא במי שכפוף לפסקיו, אפילו לא בסתם צורב בן עדות המזרח. מדובר בתלמיד אשכנזי בישיבה קטנה. אבל 'חכם עובדיה', שש ושמת. הנה, מולו ניצב בן ישיבה! והוא הרי גדול אוהבי התורה.

"תגדל מעלה-מעלה בתורה", בירך והוסיף ואמר לו בקול אוהב, מלווה בסטירות חיבה מתוקות: "תלמד הרבה תורה. מי שלא לומד, מה יוצא ממנו? עם הארץ. שוקד על התורה? יהיה תלמיד חכם". והוסיף ואמר: "נשמח בך!".

שמעתם? גדול הדור אומר לתלמיד ישיבה שאינו מכיר: "נשמח בך!". אני הרב עובדיה אומר לך: אם תלמד תורה ותהיה תלמיד-חכם, זו תהיה שמחה אישית שלי!

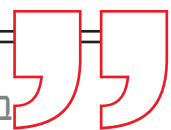

היו אלה שתי תכונות מדהימות, שהן אחת: אהבת תורה ואהבת ישראל שלא היו כמותן בדורות האחרונים.

אהבת התורה - לכל אות ותג. אהבה לכל אדם, אפילו ילד, אשר בשם ישראל יכונה, ובפרט אם בן תורה הוא.

לאחר שסיימו לעסוק בסוגיית הלכתיות, סיפר הגר"ע לאבא על הידידות עם הגר"ש עוד בצעירותם: "יש חושבים שהרב אלישיב יודע רק גמרא, תוספות ורמב"ם. אבל אני יודע שהוא בקי גדול גם בשו"תים של האחרונים".

והוסיף הגר"ע פרט לא ידוע על אחד ממכוני דרכו: "הרב מטעפליק אמר לי:

במהלך השיחה גיליתי כי השפה של הגר"ע אינה עברית. הוא היה ממלמל פסוקי תורה ואמרות חז"ל. נכון, בין לבין, היה משלב מילים מהשפה העברית, אבל כל מחשבתו ודיבוריו נלקחו ישירות מתוך הספרים הקדושים. כל רגע, השמיע עוד פסוק, עוד לשון חז"ל

הרה"ג רבי ראובן אלבז

נוחה של תורה

אם לא היה את מרן, אני בטוח שהייתי מפסיק ולא הייתי מתעסק בעולם התשובה ועוד ועוד בעשייה. רק על ידי הדרכון של מרן - המשכתי. מכל השיעורים הללו, הגעתי אט אט להקמת ישיבת 'אור החיים'. שאלתי את מרן האם יוכל לומר שיעורים מפעם לפעם בישיבה, והוא נענה: אשמח מאד. ואכן, בכל סיום מסכת הוא היה מגיע, יושב ודורש ומעודד גם אותי: "יש לכם רב מורה הוראה, תשאלו אותו".

קשר איתן נוסף לאחר מכן, כשקרא לי ללמוד אצלו בבית-המדרש לדיינות, ואכן כך עשיתי. כשהוא נקרא להיות רבה הראשי של תל אביב, אני זוכר איך היה לנו קשה שהוא עוזב. אך הוא אמר: מה אני יכול לעשות? אבל דעו שאני רק נוסע, אך לא עוזב אתכם.

ב"ה, בינתיים המשכתי בישיבת 'אור החיים' שפתחתי, ובמסירת שיעורי ערב בכולל אברכים, ופעלתי שבעלי תשובה ישתלבו עם אברכים. אין סיום-מסכת ודרשה שהזמנתי את מרן והוא לא בא, גם כשגר בתל-אביב וגם כשהזמנתי אותו לבתי-ים, חולון, ואפילו לאילת. הוא תמיד דרבן אותי לזכות את הרבים, ואמר: עם ישראל צריך אתכם. ממש היה זועק מקירות לבו על זיכוי הרבים.

הכח של 'אור החיים', בוודאי וודאי שמגיע בעקבות מרן. אנחנו מרגישים אותו גם אחרי פטירתו, הוא מורנו ורבנו, מנחה דרכנו, שאמר לנו כל חייו 'כזה ראה וקדש'. ואנחנו נלך עם רצונו זה.

בכלל, כמעט ואין מקום בארץ ואף בעולם שלא דרכה שם כף רגלו להפיץ את אור התורה בכל מקום. אין כפר או מושב בעולם בו לא היה.

מרן היה נוהג בזמנו לכתת רגליו ממקום למקום לשאת את דרשות חודש אלול, והיה מצרף אותי שאדבר לפניו. אחרי כל סבב שיחות, היינו חוזרים ב-1 וחצי רבע ל-2 בלילה, כשמרן 'סחוט' מכל הדרשות. ליוויתי אותו פעם אחר-כך לביתו. הרבנית ע"ה הביאה לו כוס קפה עם חלב, בו השיב את נפשו. לאחר מכן הניח את הגלימה, ומיד להשתאותי ניגש לספריו, לכתובה ולאותיות הקדושות. הוא ממש הרגיש שכל אות שהוא כותב היא מרגלית ששווה את כל העולם כולו.

מרן מסר את נפשו ואת חייו למען הכלל, אך לא זלזל כלל בזמן הפרטי שלו. זו כוחה של תורה, וזה מרן.

את מרן זצ"ל זכיתי להכיר כבר לפני 55 שנים, בהיותי נער צעיר, מעט אחרי שלמדתי בישיבת 'תפארת ישראל' בחיפה. הרב רפאל שפירא זצ"ל שלח אותי לישיבת 'חברון', לאחיו, כשאני צעיר מאד - זמן קצר לאחר בר המצווה. הייתה זו שבת שובה, כשהגעתי ל'חברון'. נאמר לי שישנו רב צעיר לימים, שנושא דרשה בכל שבוע, והוא מדבר כלל לא מתוך הכתב ואת כל הגמרות והפסוקים שהוא מזכיר, הוא 'שולף' בעל פה. אמרתי לעצמי שאני חייב ללכת לראות את זה. אז הכרתי אותו לראשונה.

הגעתי לדרשה, שנישאה בכל שבת ב'פורת יוסף', ובאותה שבת הוא דיבר על חשיבות אכילת דווקא בשר חלק לספרדים, וכן חיזק את הציבור בנושא שמירת שבת זמן רבינו תם.

הלב שלי הלך מיד שבי אחריו. לא ראיתי אדם כמוהו לפני כן. אמרתי לעצמי שהלואי ואזכה ללמוד ממנו תורה. אז אמנם כאמור נכנסתי לישיבת חברון, ובנוסף הייתה לי חברותא עם אברך שלמד בפוניבז' ולמדנו יחד בישיבת נובהרדוק, אך בכל ליל-שבת הייתי הולך לשמוע את מרן נזר ישראל הרב עובדיה.

כל שאלה שהייתה לי בהלכה ובכל נושא תורני, הייתי מפנה למרן. כך לאט לאט יצרתי אתו קשר, והייתה לי סיעתא דשמיא שהרב הסכים שאתלווה אליו אחרי הדרשה לביתו, ואז הייתי שואל אותו שאלות רבות בהלכה.

לאחר מכן, זכיתי להתחתן עם הבת של מי שייסד את השיעור שלו של מרן לבעלי-הבתים בזמנו. עוד לפני החתונה, התברר לי דבר מדהים: שכלתי הייתה מגיעה בכל שבת לשמוע את דרשותיו של מרן, ובמוצאי שבת הייתה כותבת אותן מילה במילה, מהזיכרון. לא ידעתי מזה לפני כן, ואז נאמר לי שהיא אף חיברה ספר דרשות של הרב עובדיה. זה באמת היה דבר גדול, כי מי שישמע הקלטות מאותם הימים, יווכח שהדיבור שלו אז היה מאד מהיר. וב"ה שמחתי שאני זוכה לקחת אישה כזו.

אחרי נישואי למדתי בכמה כוללים ליטאיים, ביניהם בכולל של הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל, והייתי הולך למרן להיבחן על ההלכות שלמדתי.

אחרי הלימוד בכוללים השונים, הייתי בא בכל יום, ב-8 ורבע בערב, לשיעור שמסר מרן לבעלי-בתיים, בכל יום שעה שלמה. מדובר היה באנשים עובדים, קשי יום, אך למרות זאת לא היה שיעור שהוא לא הביא בו מדברי רבי עקיבא איגר, הנודע ביהודה ועוד גאונים. זה היה שיעור גאוני. התפלאתי אז איך הוא מוסר דברים כאלה לאנשים קשי יום, כשרק מידי פעם הוא אומר איזה סיפור יפה או מדרש להעיר את כולם, ואז כולם היו דופקים על השולחנות, "מעשה, מעשה..."

את כל השיעורים ההם מאז, הייתי יושב וכותב. נקשרתי למרן עוד ועוד, ויום אחר הוא אמר לי להתחיל לדבר בבתי כנסיות. כשהתחלתי, היו שאמרו לי 'אתה הרב שלנו', אך אני אמרתי: אני לא רב, אלא רק נותן דרשות. למרות זאת, כל בתי הכנסיות באזור הבוכרים הכתירו אותי. קיבלתי ממרן הסכמה והיתר הוראה, והתמניתי - ועד היום - כרב השכונה.

לימים, רצה מרן שאתן שיעור בשכונת רוממה. לי היה כולל ערב, והרגשתי שחבל לי עליו. אבל מרן לחץ אותי, והלכתי. בשיעור היו שישה אנשים, גם אחרי שבועיים. אמרתי למרן: מחילה, אבל רק שישה אנשים מגיעים, ואני מבטל את התורה שלי בשביל זה? מרן ממש כעס עליי: וכי אני לא מבטל את התורה שלי ונותן דרשות ומספר סיפורים? אתה יודע מה הייתי יכול לעשות בזמן הזה? עניתי למרן: אתה גאון, אבל אני מרגיש שזה יהיה על חשבון הלימוד שלי. נענה ואמר לי: יהיה לך גם זה וגם זה. בתוך שבועיים נוספים הגיע אחיו של מרן, ר' נעים עובדיה לשיעור, אחרי ששמע שאני תלמיד של מרן. הוא דרבן אותי, והיה שואל שאלות בשיעור, שב"ה פרח מאד.

זכיתי להתחתן עם הבת של מי שייסד את השיעור שלו של מרן לבעלי-הבתים בזמנו. עוד לפני החתונה, התברר לי דבר מדהים: שכלתי הייתה מגיעה בכל שבת לשמוע את דרשותיו של מרן, ובמוצאי שבת הייתה כותבת אותן מילה במילה, מהזיכרון. לא ידעתי מזה לפני כן, ואז נאמר לי שהיא אף חיברה ספר דרשות של הרב עובדיה. זה באמת היה דבר גדול, כי מי שישמע הקלטות מאותם הימים, יווכח שהדיבור שלו אז היה מאד מהיר. וב"ה שמחתי שאני זוכה לקחת אישה כזו.

”

הממנהיג המשפיע בישראל

בשלושים השנים האחרונות היה נשיא מועצת החכמים לדמות המשפיעה ביותר בציבוריות ובפוליטיקה הישראלית ■ בראיונות מיוחדים עם יו"ר ש"ס אריה דרעי ומזכיר מועצת החכמים הרב רפאל פנחסי, מספרים האנשים שליוו את מרן בימי הקמת ש"ס ובתקופת המשברים הפוליטיים הגדולים של שלוש העשורים האחרונים על רגעי ההכרעה במחיצתו ■ איך חבר הראשון לציון הספרדי לראש הישיבה הליטאי, על קשריו המיוחדים עם רבין, על מעורבותו העמוקה בהקמת ופיתוח רשת מעיין החינוך של ש"ס ואפילו על ההחלטה להימנע בהצבעה על הסכם אוסלו

/// יוסי הכט

מערכת בחירות שבה אגודת ישראל ופא"י, חברו יחד. אמרתי לר' חיים: איך אלך ברשימה משותפת, הרי הסטייפלר מתנגד לשותפות הזאת? והוא אמר: קודם כל תגיד שאתה מסכים כדי שלהם לא תהיה עילה לא להכניס ספרדי, ואת השאר תשאיר ל"י".

"יעקב בן שלמה רץ לאולמי מודיעין ואמר להם: פנחסי מסכים. בבוקר בשעה שש התקשר אלי לוזר שלזניגר, החתן של לורנץ, ואמר לי: מזל טוב נבחרת במקום השישי של אגודת ישראל. אני מיד קלטתי את התרגיל: אמרתי לו: שישי מטעם אגודה, זה מקום שמיני ברשימה המאוחדת של אגודה ופא"י. הבנתי ששוב מנסים לעשות מאיתנו צחוק. הלכתי לר' חיים גריינמן ואמרתי: אני לא ביקשתי לחזור ולהתמודד אבל אחרי שכבודו העיר את הארי מרבצו, אם ימשיכו לעשות מהספרדים צחוק, אנחנו נריץ רשימה עצמאית. הייתי אז צעיר ונמרץ, הלכתי לבד למשרד הפנים בכולבו שלום, הבאתי חוברות הרשמה לבחירות. היה צריך מאתיים חמישים חתימות, הפצתי את זה בכוללים ותייהום כל העיר".

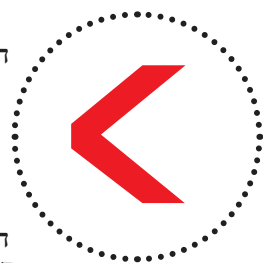
אחרי פנחסי בבני ברק היה זה ניסים זאב בירושלים שהריץ רשימה עצמאית לבחירות המקומיות בשנת 83', והכניס שלושה מנדטים לעיריית הברכה. ה'סיפתח' הזה הוכיח שהשטח בוער, צמא להנהגה ספרדית שתוביל אותו לעצמאות לקראת הבחירות לכנסת.

מרן הגר"ע יוסף זצ"ל, השתחרר ממגבלות רשמיות. חודשים ספורים לפני הבחירות הוא חדל מלשמש כראשון לציון, על אף שלא היה ראוי ממנו. ניסיון לשנות את החוק ולאפשר כהונה נוספת

אמרת תנועת ש"ס, אמרת את שמו של מרן. התנועה שהקים יש מאין, מאות האלפים שהצביעו לה בגלל שמו וכבודו. ההכרעות לאורך השנים שהפכו אותו למנהיג הרוחני המשפיע ביותר על הפוליטיקה הישראלית, או אם להשתמש בהגדרה שמופיעה ב"מטרות המפלגה" של ש"ס ב'רשם המפלגות': "המפלגה רואה במועצת חכמי התורה בראשות הראשון לציון (מלפנים) מרן הרב הגאון ר' עובדיה יוסף שליט"א את הסמכות התורנית, ההלכתית, הרעיונית והפוליטית העליונה בארץ ישראל".

באיזה שלב נקשר שמו של מרן בתנועת ש"ס? בשלביה הראשונים אך לא ביזמה הראשון. התנועה שהחלה כהתארגנות עצמאית בבחירות לרשויות, של הרב רפאל פנחסי מטעם בני התורה הספרדים בבני-ברק, תחת השם ס"ח, אחרי שעסקני אגודת ישראל שהתכנסו באולמי מודיעין, טמנו לו פח ודחקו אותו למקום לא ריאלי.

לימים, בראיון בלעדי שהעניק ל'קו עיתונות' תיאר הרב רפאל פנחסי את ימי ההקמה של הישות הספרדית העצמאית: "קרא לי בשעתו ר' חיים גריינמן ואמר לי, אגודה יושבת כעת באולמי מודיעין. הם מחפשים נציג ספרדי לעירייה ומוכנים להציב אותך כמועמד. שאלתי מיד: באיזה מקום? והוא אמר: במקום השישי, ואז היו בעירייה שישה מקומות, כך שהמקום היה ריאלי. זו הייתה

מרן פוסק הדור הגאון רבי עובדיה יוסף זצוק"ל

במשרת הראשון-לציון לא צלח. במבט לאחור, אלמלי הכישלון ההוא, לא הייתה קמה תנועת ש"ס.

זיווג משמים

מרן הגר"ע יוסף עצמו התלבט קשות האם להוציא את הרכבת מהתחנה: "הגעתי אליו", סיפר הרב פנחסי ל'קו עיתונות', "וראיתי שבלבו של מרן הרב עובדיה לא גמלה ההחלטה והוא מתלבט. בתחילת באותו שבוע נכנסו אליו שלמה דיין ויעקב כהן לבקש ממנו שייסע לחו"ל לגייס חצי מיליון שקל לבחירות, ואז הוא אמר: אני אסגור את הספר ואלך לכתת את רגליי לאסוף כסף על ספק שאולי ניכנס? עדיף שנקבל את ההצעה של לורנץ, שפירא ופרוש, ואז סיפרתי לו מה עשינו בבני ברק במהלך עשר השנים שחלפו וסיכמתי את הכל במשפט: רוצה אדם בקב שלו. הוא שמע את הסיפור ואמר: נחשוב.

"אנחנו היינו צעירים עם הרבה אמיציה, הלכנו ופרסמנו בעיתון שהייתה משלחת אצל הרב עובדיה יוסף ואנחנו שוקלים ללכת לכנסת. לא עברו ארבעים ושמונה שעות והחלה נהירה לבית הרב עובדיה: נציגי אגודה, שלמה לורנץ, מוניה שפירא ומנחם פרוש ז"ל באו לרב עובדיה ואמרו לו: למה לך ללכת לכנסת? הנה אנחנו כאן מבטיחים לך שהמקום הרביעי באגודה שלך. והרי כל הכעס היה על כך שלא נתנו רוטציה לרב מלמד, וכאן הם באו ואמרו שיתנו מנדט מלא-מלא. הרב אמר להם, כפי שאמר לנו: נחשוב.

"מיד אחר כך, נכנסו אל מרן שלמה דיין ויעקב כהן לבקש ממנו שייסע לחו"ל לגייס חצי מיליון שקל לבחירות, ואז הוא אמר: אני אסגור את הספר ואלך לכתת את רגליי לאסוף כסף על ספק שאולי ניכנס? עדיף שנקבל את ההצעה של לורנץ, שפירא ופרוש. כששמעתי מה היה נכנסתי לרב ואמרתי: שמעתי שהיו פה וביקשו מהרב לאסוף חצי מיליון ולכן הרב מעדיף ללכת עם אגודה. אני בא מענף היהלומים, אקח 'בריפקה' של יהלומים, אשים אותה כמשכון בבנק, נקבל את הכסף למערכת הבחירות ואחרי הבחירות, כשניכנס לכנסת, ממילא נקבל את הכסף בחזרה. חלילה שהרב יסגור את הספר. הרב יהיה נשיא המפלגה ויורה לנו מה לעשות. שוב הוא אמר לי: נחשוב, אבל ראיתי שהרבנים התיישבו על ליבו."

הבוסריות וההתחלה הפוליטית נוצרה בחיבור מרתק בין שני ענקים מרן הגראמ"מ שך ומרן הגר"ע יוסף. על החיבור, שהיה נראה כבלתי אפשרי סיפר לימים אריה דרעי ל'קו עיתונות': "צריך להבין איך התגלגלו המאורעות בתשמ"ג: שנה לפני הקמת ש"ס הרב שך עזב את מועצת גדולי התורה של אגודת ישראל. הציבור הליטאי נשאר בלי מסגרת פוליטית. בתשמ"ג הכנסת גם החליטה שהרב עובדיה יוסף לא יכול לכהן קדנציה נוספת כרב ראשי לישראל, בגלל מהלך שהובילו השר משה נסים, המפד"ל ואגודת ישראל, כל אחד מהאינטרסים שלו."

על הרקע הזה נוצר החיבור המיוחד שאפשר את הקמת ש"ס: "זה באמת היה שידוך מיוחד ולא טבעי" נזכר דרעי, "ללכת ולחבר בין הרב עובדיה, שחלק על החזו"א בשמיטה, לבין ראש ישיבת פוניבז'. הייתי צריך להתחיל מבראשית. לספר להם מי זה הרב עובדיה יוסף. הרי התדמית של הרב בבני ברק הייתה רחוקה מכפי שהיא באמת. סיפרתי איך הרב עובדיה כל ימי חייו למרות כל הלחצים אמר להצביע ג', למרות שאז המפד"ל שלטה בכל. תיארתי איך הוא נסע לחו"ל עבור החינוך העצמאי. אחרי שראינו שנוצרה כימיה ויש על מה לדבר, התחלנו לדבר על המבנה. איך זה ייראה ומה הערובה שגם אחרי הבחירות תהיה לרב שך השפעה. דיברנו על מועצת חכמי התורה שיהיו חברים בה, הרב בעדני, הרב שלום כהן והרב שבתאי אטון, ראשי ישיבות שכפופים לרב עובדיה אבל מקבלים גם את ההנהגה של הרב שך."

נתניהו ושמעון פרס בבית הגר"ע יוסף בבר מצוה לבנו של ח"כ אלי ישי

פפ

היו שתי אלטרנטיבות, או ממשלה עם מרץ או גוש עם רפול", הסביר דרעי, "הרב שך הוא שהכריע לא ללכת עם רפול כי הוא נקט בקו לאומני ודרש להכניס לכיתות את ההמנון והדגל, שלא לדבר על גיוס בחורי הישיבות שהיה הדגל של צומת, ולכן הרב שך הכריע שצריך לפעול שרפול לא יהיה בממשל

רשת מעיין החינוך התורני היא הדוגמה הטובה והמוחשית ביותר.

שנתיים אחרי הקמת ש"ס, היא הכלילה בספר התקציב סעיף מיוחד של תקצוב עבור רשת 'מעיין החינוך התורני'. הסעיף הזה לא נכלל בתקציב משרד החינוך, אלא בתקציב משרד הדתות. יחלפו עוד ארבע שנים תמימות, עם שדרוג נוסף בקלפי, עד שהרשת תוכר במעמדה הרשמי ותיכלל בתקציב משרד החינוך.

התפקידים, המשרות, הפוליטיקה כולה – לא הייתה אלי כלי לממש את המטרה של חינוך הדור הצעיר של יהדות ספרד, על פי המסורת שהלכה ונשכחה, הלכה והועלמה, ככל שנקפו השנים. במיוחד שם מרן הגר"ע זצ"ל את ליבו, להקמת תלמודי תורה בפרספריה ובעיירות הפיתוח, במקומות בהם התגוררו מאות אלפים שנותקו מהמסורת, אם בכוח הזרוע ואם מתלאות יישוב הארץ.

בראשית ימי ההקמה של הרשת, הסתייגה צמרת משרד החינוך מההכרה בה. הפקידות הבכירה, בהכוונת השר יצחק נבון, עשתה הכל כדי לתקוע מקלות בגלגלי הרשת החדשה. יו"ר ש"ס אריה דרעי הבין שהוא צריך לפצח את האגוז בחוכמה ולא בכוח ולקח את השר נבון לביקור בתלמוד תורה 'יקירי ירושלים'.

כשנכנס לחדר, קידמו התלמידים את פניו בקימה ובכבוד שהיה זכור לו רק מבית אבא. התרגשותו ניכרה, אבל כשפצחו התלמידים באמירת 'שיר השירים' בנעימה הספרדית עליה גדל, זלגו דמעות מעיניו. מאז הפך שר החינוך לפטרונה של הרשת ודאג להבטיח אישית למרן הגר"ע יוסף כי יסייע להשגת האישורים הדרושים להפיכתה לרשת

לא היה קל לחבר את הקצוות. דרעי נזכר איך הן מרן הגראמ"מ שך זצ"ל והן מרן הגר"ע יוסף זצ"ל לא מיהרו לקפוץ על העגלה: "נכנסתי לרב שך, סיפרתי מי זה הרב עובדיה יוסף ולמה אני חושב שחייבים ללכת ביחד, כי אחרת זה עלול להגיע לקצוות כי המגמה שמגיעה מהרחוב היא לא בהכרח ללכת להנהגה של עולם התורה. אני חייב להודות שאצל הרב עובדיה יוסף זה היה יותר קשה מאשר אצל הרב שך. היה לו קושי אדיר לעבור מעולם הרבנות לפוליטיקה, והוא הרגיש לא טבעי, לעבור מעולם הדיינות והפסק לעולם הישיבות ועוד בשותפות עם הרב שך. הם הרי מעולם לא נפגשו."

רק במוצאי הבחירות התברר עד כמה חיכה הציבור לתנועה שתקומם את גאותו. 36,079 קולות, לא פחות מארבעה מנדטים אל מול שניים של אגודת ישראל. החלום הפך למציאות. מהחיבור הזה, בין ראש הישיבה הליטאי מבני ברק לפוסק הספרדי מירושלים, נולדה ש"ס. מהמקום הזה צמחה התנועה הפוליטית המשפיעה בישראל בשלוש העשורים האחרונים, תחת המנהיג הרוחני שהשפיע כה רבות על ההווה הישראלית.

הכל חינוך

פרישת חסותו על תנועת ש"ס הייתה האמצעי שנועד להגיע אל המטרה: זקיפת גו יהדות ספרד וקירוב מאות אלפים ליהדות מהם התרחקו בשנים שלאחר עליית משפחתם לישראל. אם אפשר להצביע על מפעל שמסמל את המטרה הזו,

רשמית המוכרת על-ידי משרד החינוך.

בתוך שש שנים גדלה הרשת בקרוב לחמישים אחוזים ובכל שלב ושלב, ביקש מרן הגר"ע יוסף דין וחשבון פרטני. השקיעות בלימוד הייתה כל עולמו, אך כשנקרא לנסוע עד לקצה הארץ כדי לסייע ולנאום בפני הורים שמתלבטים אם לרשום את בניהם לתלמוד תורה לא חשב פעמיים.

הרגע שבו הפכה הרשת לרשמית, הפך עבור מרן הגר"ע ליום חג. מה שהחל בהחלטת ממשלה לביטול התקצוב הייחודי ונראה היה כגזירת מוות תקציבית, התגלגל למשבר קואליציוני שאיים להפיל בשנית את ממשלת שמיר. היה זה רק כחצי שנה לאחר התרגיל המסריח, ובשעת לילה מאוחרת, כשעיני הפוליטיקאים ופקידי האוצר כמעט ונעצמות מעייפות, הציג דרעי נוסחה תמימה לראש-הממשלה שמיר: הכללה של סעיף מיוחד בחוק יסודות התקציב הקובע כי שני גופים יהיו זכאים לקבל תקצוב הרשום על שמם: מעיין החינוך התורני ורשת החינוך העצמאי. התיקון הזה, שחרץ לטובה את גורל הרשתות, החזיק מעמד אפילו בסערת ממשלת לפיד-בנט, בתקציב המדינה האחרון. כשמרן הגר"ע יוסף שמע על הבשורה, זה הפך עבורו ליום חג.

מצבה ויציבותה של הרשת, עמדו בבסיסן של שתי הכרעות פוליטיות שחתכו בבשרו וירדו עד חדרי ליבו, האחת, ההצטרפות לממשלת רבין. הרשת שגדלה בממדים חסרי תקדים, עמדה בפני קריסה תקציבית וההצטרפות לממשלת השמאל, הותנתה בשיקומה ובייצובה, מה שאכן קרה. גם ב-99' היה מצבה של הרשת בין השיקולים המכריעים שהובילו להדחת אריה דרעי ולמינויו של אלי ישי – לאחר שמרן הבין כי ראש הממשלה הנבחר אהוד ברק, מתעקש שלא לצרף את ש"ס שבראשה עומד דרעי. הרשת הייתה זקוקה לתזרים תקציבי, ושיקול זה, היה נדבך מרכזי שהוביל להכרעה שהתקבלה בקושי וחדמעות.

בין ב"ב לירושלים

גם אחרי הקמת דגל התורה, ולמרות המתח שנוצר בין מרן הגראמ"מ שך למרן הגר"ע יוסף, נשמר הקשר ההדוק ושיתוף הפעולה. ערב הבחירות שבהן התמודדה דגל התורה, חתם ראש הישיבה על מכתב הקורא לספרדים להצביע ש"ס ואף עלה בחול המועד סוכות לסוכתו של מרן הגר"ע יוסף כדי לפייסו ולהניח

את דעתו.

הקדנציה שלאחר מכן, ומשבר 'התרגיל המסריח' היוו סדק משמעותי בקשר ההדוק בין שני ענקי הדור. ש"ס נמנעה בהצבעה וסייעה להפלת הממשלה. לאחר מכן, שבה האחדות ונשמרה כשמרן הגר"ע יוסף מגיע לכינוס דגל התורה ביד אליהו ולקול מחיאות כפיים של למעלה מעשרת אלפים איש מכריז: "חלילה מהיות פירוד בינינו".

פרס עוד בנה על תמיכת אגודת ישראל, אבל חול המועד פסח התש"ן זכור כרגע המביך בחייו הפוליטיים (שני לו, הוא ההפסד למשה קצב בקרב על נשיאות המדינה. בשניהם, הייתה מעורבת ש"ס עד צוואר, אבל המעגל נסגר כשבסבב השני הביאה ש"ס לבחירתו). ביום שאמור להיות החגיגי בחייו, נעלמו חברי הכנסת מזרחי וורדיגר, הממשלה לא הוקמה ובסופו של דבר הקים שמיר ממשלה צרה בה היו שותפות ש"ס ויהדות התורה.

מה התרחש אז בתווך שבין נשיא מועצת החכמים מירושלים לנשיא מועצת גדולי התורה בבני ברק? לימים, סיפר דרעי ל'קו עיתונות' על אותם רגעים: "באותה תקופה מזכיר המדינה האמריקאי ג'יימס בייקר בא עם דרישות. דרישות? ממש בדיחה: שבמשא-ומתן עם הפלסטינים, יישב כמשקיף בלבד, תושב מזרח ירושלים. שמיר לא היה מוכן בשום פנים ואופן לקבל את הפשרה, ועל זה נהיה משבר עם מפלגת העבודה. שמיר פיטר את פרס ואז כל שרי העבודה התפטרו, ובתוך הארבעים ושמונה שעות, לפני שההתפטרות נכנסה לתוקף, העבודה הגישה הצעת אי-אמון כדי להפיל את הממשלה והופעלו לחצים אדירים כדי שנצטרף לאי-אמון.

"מרן הרב עובדיה כתב מכתב בכתב ידו לרב שך והסביר שאסור להתגרות באומות ואי אפשר להשיב בשלילה לאמריקאים. הוא שלח את הרב דוד יוסף לרב שך, דוד הקריא לו, והרב שך אמר: 'אבא צודק, אתם צריכים לשמוע לאבא'. על סמך זה הרב עובדיה הוביל פשרה שאם שמיר ייגיד 'כן לבייקר' כולם יישארו בממשלה. רבין, שביקר בחשאי את אצל הרב שך, תמך בזה.

"ישבנו אז במשרד הפנים, עם ר' שמואל דויטש, רביץ וגפני. הם חיזקו אותי ללכת עד הסוף והעלו את הרב שך על קו הטלפון. הרב שך אמר לי מפורשות: 'אתה צריך לשמוע לרב עובדיה'. שעתיים לפני הצבעת האי-אמון. הרב עובדיה ישב עם שמיר והתחנן שיתמוך בפשרה, אבל שמיר סירב ואז הרב עובדיה אמר: אין ברירה אלא להימנע. נמנענו בהצבעה חוץ מהרב פרץ שביקש אישית להצביע אחרת. דגל התורה שהייתה איתנו עד הרגע האחרון, שינתה פאזה והצביעה נגד".

הרב ורבין

תהיננה אשר תהיננה הגרסאות, שיתוף הפעולה עוד נמשך עד לשלהי הקדנציה, אבל בבחירות שלאחר מכן, הגיעה השעה שבה הכריע מרן הגר"ע יוסף להצטרף לממשלת רבין. אישיותו כפוסק הדור, ניכרה גם בהכרעות פוליטיות – וכששקל והכריע, דבק בהחלטתו.

גם כאן, מעניינת הגרסה של דרעי שהוביל את החבירה לממשלת רבין בהנחיית מרן הגר"ע: "היו שתי אלטרנטיבות, או ממשלה עם מרץ או גוש עם רפול", הסביר דרעי, "הרב שך הוא שהכריע לא ללכת עם רפול כי הוא נקט בקו לאומני ודרש להכניס לכיתות את ההמנון והדגל, שלא לדבר על גיוס בחורי הישיבות שהיה הדגל של צומת, ולכן הרב שך הכריע שצריך לפעול שרפול לא יהיה בממשלה.

"ניהלנו מו"מ ובסיומו קיבלנו עצמאות טוטאלית להקים, תחת סגנות של הרב מאיה, מינהל חינוך חרדי עם סמנכ"ל הכפוף לשר, ועשרים ותשעה תקנים. אפילו הייתה הסכמה על סמנכ"ל שמקובל על הרב שך, שלמה יעקבזון או מוישה גריינמן. סיכמנו הכל והגעתי אל הרב שך. הצגתי זאת בפניו והוא אמר לי: מה, רבין מסכים לכל זה? אז למה לא חתמת? אמרתי: מועצת החכמים יושבת מחר, אחכה. והוא אמר: אבל הם יחזרו בהם, ייקחו לכם את זה, רוץ לחתום".

"כל זה היה בשני בלילה. ביום שלישי בבוקר הייתה

מועצת חכמי התורה והוחלט לחתום, והרב אטון שהיה בבוקר בשווקי ירושלים אמר: 'איך נלך עם השמאל?', ואז אמר לו הרב בעדני, 'הייתי אצל הרב שך וזו גם ההוראה שלו'. בשלישי בצהריים חתמנו בראשי תיבות על קווי היסוד, גם דגל חתמה. הייתה אפילו כותרת ביתד נאמן, ואז למחרת, בשלישי בשעת לילה מאוחרת, קיבלתי טלפון להגיע בדחיפות אל הרב שך, והוא אמר לי: אסור ששולמית אלוני תהיה שרת חינוך. אמרתי: 'הראש-ישיבע, אבל חתמנו', והוא אומר, לך לרבין. אמרתי, אנסה.

"לקחתי איתי את שלמה לורנץ ונסענו לביתו של רבין בעשר וחצי בלילה. ההוא, מסכן, הריח שיש בעיות, ושאל אותי אם אנחנו הולכים לעשות לו את מה שעשינו לפרס. אמרתי: 'זו הבקשה של הרב שך שאלוני לא תהיה שרת חינוך', ואז רבין אומר לי: חתמתם. זהו, אי אפשר לפתוח הכל. מה אתה חושב שמרצ הסכימו כל כך בקלות שתהיה שר כשאתה תחת חקירה?

"עבר יום, פתאום יתד יצא במתקפה חזיתית, וביום חמישי צריך היה להתקיים טקס חתימת ההסכם, רבין חיכה, ואני הסתגרתי במשרד ולא עניתי לטלפונים. ואז היה הסיפור המפורסם שהרב עובדיה יוסף בא ללשכתי במשרד הפנים, הוא נכנס ולקח אותי בכוח ואמר: 'תקום ותלך לחתום. מה זה? אחרי שחתמנו, אחרי שהסכמנו?', נסעתי כל עוד רוחי בי וחתמתי".

הגרסאות למה שהיה, תמיד ייראו אחרת במשקפי הצדדים המעורבים, אבל מה שהתרחש במהלך הקדנציה ההיא, הפך לאחת מהסוגיות הנפוצות ביותר בחברה הישראלית. עמדתו של מרן הגר"ע כי פיקוח נפש עדיף על שטחים, באה לידי ביטוי בהימנעות ש"ס בהצבעה על הסכמי אוסלו.

במבט לאחור, דרעי מסביר שהיה זה האמון האישי ברבין שגרם למרן הגר"ע יוסף לתלות תקווה בהסכם: "הרב האמין לרבין יותר ממה שהאמין לכל אדם אחר במערכת הפוליטית. הוא ראה בו אדם שפיו וליבו שווים. הוא אף פעם לא שיקר לו ואף פעם לא הבטיח הבטחות שלא יכול היה לקיים. כשהגיעה רגע ההכרעה בנוגע להסכם אוסלו, הרב שמע את כל הצדדים, שקל לכאן ולכאן ובסוף האמינות של רבין הכריעה. הוא אמר 'אם רבין שמבין בביטחון אומר שההסכם ימנע שפיכות דמים ויפסיק מלחמות – זה כמו שרופא אומר שצריך לנתח כדי להציל את החולה".

בהסכם אוסלו השני ש"ס כבר התנגדה ולאחר מכן גם פרשה מהממשלה, "אחרי אוסלו א', נפל האסימון שזה יותר פרס שדוחף מאשר רבין שמוכיל", המשיך דרעי וסיפר, "ראינו שהוכללו שינויים לטובת הפלסטינים, שערפאת מקבל בלי לתת בתמורה, ואז מרן אמר 'זה כבר לא פיקוח נפש תמורת שטחים, זה שטחים תמורת שום דבר'".

שנות השלושים

אי אפשר לסכם ב3,000 מילה, שלושים שנות השפעה אדירות על הפוליטיקה הישראלית, מנקודת מבט אחת של דאגה לעולם התורה ולקימומה של מורשת יהדות ספרד היו רגעי שיא ושפל. הדחת אריה דרעי דווקא לאחר ההצלחה הגדולה והכנסת 17 מנדטים בכנסת. ליבו של מרן שחת דם אך השכל הכריע, לטובת התנועה, לטובת רשת החינוך, וההכרעה יושמה.

ההכרעה לתמוך בשרון שהביאה לייבוש נתניהו מחוץ למערכת הפוליטית, תקיעת הסכין והחבירה ללפיד האב – ההתנתקות שמרן התנגד לה בכל מאודו ונבואת ה'באנה בראש' שהגשימה את עצמה. מערכת הקשרים הענפה עם כל ראשי ממשלות ישראל, שכללה לעיתים גם אמירות קשות ('עזזה עיוורת') כשהגיע.

והייתה כמובן החזרת הפיקדון לדרעי, תקופה שאינה צריכה יתר פירוט והמהלך הפוליטי-הלכתי האחרון, כשמרן כמו פיו הביא להכתרת בנו כרב הראשי לישראל וזכה לראותו עטור במצנפת הראשון-לציון. כמיליון איש ליוו את מרן בדרכו האחרונה, לא בגלל המעורבות הפוליטית בשלוש העשורים האחרונים, אלא אך ורק בגלל המטרה שלשמה נטל על עצמו מרן את המשימה: האדרת עולם התורה והחזרת עטרת יהדות ספרד ליושנה.

■

הגדיל תורה והאדירה

מפעלו התורני וההלכתי של מרן הגר"ע יוסף עוד ייזכר לדורות
■ מרן זצוק"ל, שגדולי ישראל בדור הקודם העידו על גדלותו
התורנית והיו מניחים על שולחנו שאלות הלכתיות סבוכות,
העמיד לדורות הבאים מפעל תורני אדיר שהפך לחלק בלתי
נפרד מארון הספרים היהודי

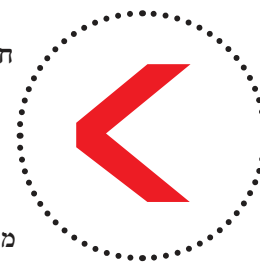
/// הרב משה שפיר

את ספריו הרבים החל הרב לכתוב בגיל צעיר, וכבר בגיל שמונה עשרה שנה כתב הרב את חיבורו הראשון בשם "יביע אומר" (כשיבי"ע הם ראשי התיבות של שמו – עובדיה יוסף בן יעקב), אולם מורו ורבו הגאון רבי עזרא עטייה זצ"ל, לאחר שעבר על הספר ונוכח בבקיאותו ועיונו המרשימים, אסר עליו להדפיסו מחשש לעין הרע.

בכל משך שנות חייו, החל מגיל שלושים, עת הרשה לו רבו להתחיל להדפיס את חיבוריו ברבים, כתב מרן הגר"ע זצ"ל חיבורים רבים, מתוכם ספרי שאלות ותשובות בנושאים אקטואליים, כשבספריו יש שאלות רבות הקשורות למשך כהונתו כדיין, הן בדיני אישות מורכבים, כהתרת עגונות מלחמה, (ממלחמת יום כיפור, תקופה בה כיהן כרב ראשי לישראל), והן בדיני ממונות, תשובות אלו נחשבות כאבני דרך לפסיקה ההלכתית בבתי הדין, ועל פיהם נפסקים מקרים רבים בבתי הדין בארץ ובעולם.

כמו כן חיבר הרב ספרי הלכה רבים, ספרים המשמשים את כלל לומדי התורה, כשהמיוחד בהם הוא שמאותם ספרים נהנים גם לומדי התורה חובשי ספלי בית המדרש, שרמת לימודם גבוהה ועיונית, וגם המון העם, עבור מבקשי ההלכה הפשוטים. ספרים אלו זוכים לתפוצה נרחבת, ומהווים נר לרגלי כל תופס ספר, ועמלי תורה כאחד.

בהקשר הכתיבה תדיר היה אומר מרן זצ"ל בלשון מליצה "וקנה לך חבר" - וקנה, (בקמץ) לך חבר, כשאתה לומד לבד הדברים לא ברורים, אבל אם לומד עם חבר הוא מסביר לך, אתה מסביר לו ומתווכח אתו, העט שלך הוא החבר שלך הוא מתווכח אתך, אמנם אתה מכתוב אותו ולא הוא מושל עליך, אבל עם התרחבות הדברים הוא מרחיב לך את דעתך, הוא מעמיד אותך על האמת, וזה גופו של הלכה.

מרן פוסק הדור הגאון רבי עובדיה יוסף זצוק"ל

מרן הגר"ע יוסף זצ"ל עם
מרן הגר"ש אלישיב זצ"ל

מרן הגר"ע זצ"ל בעת כהונתו כרב הראשי לישראל

שיטה ואסטרטגיה מכוונת וברורה

דרכו ושיטתו בהלכה לא הייתה אקראית חלילה, הכל היה מכוון כשיטה ואסטרטגיה מכוונת וברורה, כך כמו שהרחיב בפנינו הראשון לציון הגאון הגדול רבי יצחק יוסף שליט"א. "בצופן לפיענוח מגמת פניו של מרן אאמו"ר עט"ר מסתתר בתוך המטבע "להחזיר עטרה ליושנה" על המשמעותיות ההלכתיות והחברתיות שבה, מלבד המהפכה ההלכתית שפעל ועשה מרן זצ"ל, מושג להחזיר עטרה ליושנה מצדו של מרן, היא מבחינתו החזרת מלכותו של מרן הבית יוסף כמרא דאתרא בארץ ישראל. זו העטרה שביקש וטרח להחזיר" מטרה נוספת עמדה בפניו של מרן במרוצת השנים, והיא החדרת לימוד ההלכה למעשה בקרב לומדי התורה. אם לפני כמה עשרות שנים, רוב רובו של עולם התורה עסק בסוגיות בש"ס ובמפרשים, והלימוד בשיטת "הלמדנות" הישיבתית היה בראש מעייניהם של בני התורה והאברכים. והלימוד לאסוקי שמעתא אליבא דהלכתא היה נחלת בודדים, אלה שהתעתדו להיות רבנים ודיינים, ויושבי על מדין, דומה, שהמצב כיום השתנה, ואנו חווים בתופעה מלבבת של מאות כוללים העוסקים בלימוד הסוגיות אליבא דהלכתא, לא מסתפקים ב"למדנות הישיבתית" אלא ממשיכים הלאה, לדפוק על דלתות ספרי הפוסקים, ספרי השו"ת"ם מונחים על שולחנות האברכים, שאלות הלכתיות מעשיות מעסיקות את האברכים, והלימוד אליבא דהלכתא חובק זרועות עולם ככוללים רבים בארץ ובארצות

ספיקות וספיקי ספיקות, ובצירוף סברות חדשות שלא עלו בספרים אחרים. אין דעתו נוחה מכך שיושבים על סוגיא במשך ימים רבים, וטוחנים בסברות ומהלכים שמחדשים מעצמם, שיטתו בלימוד היא היקף התורה, סיסמתו היא "לדעת ולהבין", ידיעת התורה, בסוגיות הש"ס הראשונים והאחרונים. ותמיד מרן זצ"ל בשיחותיו לבני הישיבות היה מעודד ומחזק ביחוד להיות שקועים בלימוד, ולשאוף לדעת ולהבין עוד ועוד בלי סוף. וגם האברכים היוצאים למסירת שיעורים לרבים, אין להם לרפות את ידיהם לנוח על משכבם עם חזרתם מהשיעור, אלא להקדיש את זמנם ולהיות שקועים בלימוד למרות טרדות השיעורים בהלכה ובאגדה. וחובה קדושה על האברכים שיחי' להיות שקועים בלימוד, וכל מעייניהם יהיה אך ורק בלימוד, ושום דבר וענין לא יעניין אותם כי הוא זה, שרק כך יצליחו ויראו ברכה בלימודם. דברים אלה משקפים את השקיעות בלמוד של מרן עצמו שרק מי ששקוע כל כולו בלמוד התורה הקדושה, ובאהבתה ישגה תמיד, יכול לזכות לחלומות כאלה, ולסיעתא דשמיא כזו, ובלי ספק שזכה לזה גם בגין כך שהקדיש את כל כולו למען הכלל, ותמיד ממריץ הוא את תלמידיו ללמד אחר החתונה בית יוסף על איסור והיתר ואחר כך את כל הבית יוסף אבן העזר, עם השולחן ערוך ונושאי כליו, וכן בית יוסף ושלחן ערוך ונושאי כליהם על חושן משפט. בלמוד מתוך תוך פתיחת המקורות שמצין עליהם הבית יוסף בכל קטע וקטע. וכך דרכו בקדש, שאם מרן הבית יוסף מצין לאיזו סוגיא, פותח הסוגיא ומעייין בה היטב, וכך דרכו

דברים אלה משקפים את השקיעות בלמוד של מרן עצמו שרק מי ששקוע כל כולו בלמוד התורה הקדושה, ובאהבתה ישגה תמיד, יכול לזכות לחלומות כאלה, ולסיעתא דשמיא כזו, ובלי ספק שזכה לזה גם בגין כך שהקדיש את כל כולו למען הכלל, ותמיד ממריץ הוא את תלמידיו ללמד אחר החתונה בית יוסף על איסור והיתר ואחר כך את כל הבית יוסף אבן העזר

מנהגיה, והארץ נחלקה לשבטים רבים. לשיטתו של מרן, על כל הספרדים לעשות כדעת מרן, ומסתמך על תשובת מרן הב"י בספרו אבקת רוכל (סימן ריב) בו הוא קובע כי קמא קמא בטיל, ואם נהגו באיזה מקום כדעה מסויימת, והגיעו תושבים חדשים להצטרף לקהלה, ואין בדעתם לחזור לחו"ל, הרי המיעוט צריך לילך אחר הרוב, ואף אם מיעוט זה באיזה שלב נתרבה ונעשה הרוב, אחר שהגיע קימעה קימעה, שייך בו הכלל התלמודי "קמא קמא בטיל". על סמך קביעה זו מרן אאמו"ר ביטל מנהגים שונים שהביאו עמם העולים מגלויות שונות ואדרבה חיזקם לנהוג כמרא דאתרא הבית יוסף".

הקמת ישיבות ספרדיות

בנוסף לזכותו של מרן זצוק"ל יש לזקוף את הקמתן של ישיבות ספרדיות רבות, הן בשל כך שתלמידים רבים מבני עדות המזרח הגיעו למוסדות התורה הודות לפעילותו רבת השנים בקרב צבור ה"עמק", לשלוח את בניהם לתלמודי תורה וישיבות, והן בשל עזרתו הישירה להקמת אותן ישיבות. לדוגמא יש לציין את ישיבת "קול יעקב" שזכות היוצרים שלה נזקפת לזכותו של מרן שפעל רבות אצל נדיבי עם להקים את הישיבה, ובמשך שנים מסר שם שיעורים קבועים. הוא זה שיצק את אבן הפינה לקול יעקב, והוא זה שחנך את הבנין שכה רבות טרח במימונו. הודות לפעילותו אצל מר אדמונד ספרא, ואצל הנדיב אלברט מצרי, זרמו תרומות רבות להקמת ישיבה זו. גם ישיבת נחלת משה נזקפת לזכותו של מרן,

בקדש, שאם מרן הבית יוסף מצין לאיזו סוגיא, פותח הסוגיא ומעייין בה היטב, וכך בכל פרט ופרט. וממריצם ומעודדם להיות רבנים ודיינים בישראל, יושבי על מדין. ולא פעם טענו בפניו, כי להיות ר"מ או ראש ישיבה לכאורה חשוב יותר, שעל ידי כך האדם יוכל להיות כל כולו שקוע בלמוד ולהתעלות בלמוד, והיה כמשיב, כי האדם צריך לשים את כל מעיניו למען הכלל, ולא לדאוג על התקדמותו בלבד. וזה שאמר עשה לך רב, ש"הרב" יהיה בשבילך, לצורך התלמיד, ולא כדי שהרב יוכל להתעלות. עוד אומר לנו הראשון לציון הגר"י יוסף שליט"א: "מהפכה הלכתית נעשתה בזכותו של מרן בהנחלת דברי השו"ע לכלל הספרדים, בבחינת ויעשו כולם אגודה אחת לעשות כדברי מרן הש"ע. אכן, עם קיבוץ הגלויות שאנו עדים לו מלפני קרוב למאה שנה, וביתר שאת אחר קום המדינה, נתעוררה בעיא זו ביתר שאת וביתר עוז, כאשר כל עדה הביאה עמה את

הגולה.

תופעה מרנינה זו נזקפת בלא ספק להשפעתו הגדולה מרן שליט"א, שבמשך עשרות שנים מכתת את רגליו ממקום למקום, בארץ ובגולה, ומעודד ומחזק ומדריך את האברכים בלימוד סוגיות אליבא דהלכתא. הוא מרבה לכתוב על כך בספריו הרבים, בהם הוא מדריך כיצד ללמוד אליבא דהלכתא, והיאך סדר הלימוד.

אצאים לשרי התורה של היהדות הספרדית

בדרשותיו ובשיעוריו הרבים הרבה הוא לדרבן את האברכים להרבות בידיעות בספרי הראשונים, ובספרי השו"ת"ם הקדמונים. לדעתו, ידיעת התורה והיקף העיון בספרי הפוסקים, מקנה יתרון ללומד להיות בכלל "כוחא דהיתרא עדיף", שככל שהיקף הידיעות מרובה, כך המסקנא מקילה יותר, בצירוף

איש חי, לאחר שנוכח שבעשרות רבות של הלכות פסק הבן איש חי נגד דעת מרן השו"ע, ולא מיבעיא במקומות שחשש להחמיר נגד דעת השו"ע, בבחינת המחמיר תבא עליו ברכה, אלא אף במקומות שהם לקולא נגד דעת השו"ע, הורה ופסק בניגוד לדעת מרן שקבלנו הוראותיו. וזאת למרות שהרב בן איש חי בעצמו כתב ברב פעלים ח"ב (חיו"ד סי' ז) שאפילו מאה אחרונים יחלקו על מרן קבלנו הוראות מרן.

מרן לא שמר לעצמו את כל הטוב הזה אלא חתר להעמיד עוד ועוד תלמידי חכמים שידעו לפסוק ולהורות הלכה כיהא וכיאות ובאופן הנכון לכן חשוב היה לו להעמיד כראוי את סדר הלימוד לאברכים, שכן תדיר טען כי עיקר הלימוד אצל אברכים נשואים תלמידי חכמים צריך להיות בעיקר בענייני או"ח ויו"ד הנוהגים למעשה גם בזמן הזה, כדי שידע לקיים המצוות כהלכתן, וגם להימנע מלהיכשל באיסורי תורה ואיסורי דרבנן, ולא כמו שנוהגים מקצת אברכים שעוסקים בכל זמנם אך ורק בפלפול בסדר קדשים וטהרות שאינם נוהגים כלל בזמן הזה, שהוא בבחינת דרוש וקבל שכר ואילו בעניינים הנוהגים בזמן הזה אין להם חלק ונחלה, ועקבותם לא נודע, ואינם בקיאים אפילו בהלכות שבת, ובהלכות תפלה וברכות, גם בעניינים הנוהגים באופן תמידי, ופעמים רבות שנכשלים גם בדברים הידועים אפילו לבעלי בתים הקובעים עתים לתורה באו"ח ויו"ד.

פעם התבטא מרן זצ"ל בחריפות ואמר: "הכרנו כמה גאונים אמתיים שבקיאם בכל התלמוד, בלא גוזמא, אבל דא עקא רבותיהם לא למדו אותם איך להגיע לפסק ההלכה, נשאו מרחפים בין

שפעל אצל הנדיב משה סבא ממכסיקו לתרום לישיבה זו. כך פעל אצל הנדיב נסים גאון להקים את ישיבת תורה והוראה, וישיבות חשובות חבות לו את זכות הקמתן.

ואכן נאמן לדרכו האמורה להחזיר עטרה ליושנה פעל ופועל ללא ליאות להרמת קרן יהדות ספרד, בהקמת ישיבות גבוהות לבני עדות המזרח. מלבד ישיבת "חזון עובדיה" הכולל הגדול "יחווה דעת", הכוללים "מאור ישראל" "ביע אומר" "לית חן" הוקמו על ידו, ולזכותו יש לזקוף את הקמתן של תלמודי תורה בכל רחבי הארץ, את הקמתן של בתי ספר לבנות וסמינרים שונים, והרמת דגל התורה בקרב הספרדים, והחזרתם בתשובה של רבבות עמך ישראל. אם יש כיום רבבות בעמך ישראל שחזרו לצור מחצבתם, הרי זה בזכות פעילות רבת השנים של מרן, עוד קודם שהקים את תנועת ש"ס, וגם לאחר הקמתה של תנועה זו. השפעתו על הצבור בארץ ובגולה חוצה גבולות עדתיים, ועולם התורה הספרדי חב לו את זכות הקמתו, בבחינת החזיר עטרה ליושנה כפשוטו.

פסיקותיו הייחודיות

קו מנחה נוסף בדרכו של מרן היא שיטת הפסיקה הייחודית שהתווה לשומעי לקחו, כאשר בספריו הוא מסתמך על פוסקים חשובים רבים, ראשונים ואחרונים, חדשים גם ישנים, מצרף סניפים וספיקות, ואינו מסתמך על כח סברתו בלבד. אינו מסתמך על אוקימתא בדברי הראשונים ממו שעשו כמה ממחברי הזמן, אינו מרבה לתקן ולהגיה ספרים, אלא מבאר את דברי הראשונים כפשוטן, בלא שום דחקים ואוקימתות. כללי הפסיקה הוא מרובים, והוא זה שהחזיר בקרב

בפסיקותיו היה חותר לא אחת לכוחא דהיתרא, כמובן שכוח זה שייך רק במי שיודע ומבין היטב בכל צדדי הענין וסוגיא ואין מדובר בהכרעה נמהרת חלילה, אולם כך בעיות אקטואליות רבות שהתחדשו בשנים האחרונות, עם התחדשות הטכנולוגיה החדשה בת ימינו, באו על פתרון ההלכתי בתשובותיו ובספריו הרבים. הוא היה הראשון שהתיר את השימוש ב"דוד שמש" בשבת לצורך רחיצת פניו ידיו ורגליו

המחברים הצעירים שבדור את כללי הפסיקה הרבים המפוזרים בספרי הפוסקים הקדמונים, מעתיקי השמועה מדור דור.

בפסיקותיו היה חותר לא אחת לכוחא דהיתרא, כמובן שכוח זה שייך רק במי שיודע ומבין היטב בכל צדדי הענין וסוגיא ואין מדובר בהכרעה נמהרת חלילה, אולם כך בעיות אקטואליות רבות שהתחדשו בשנים האחרונות, עם התחדשות הטכנולוגיה החדשה בת ימינו, באו על פתרון ההלכתי בתשובותיו ובספריו הרבים. הוא היה הראשון שהתיר את השימוש ב"דוד שמש" בשבת לצורך רחיצת פניו ידיו ורגליו, ושטיפת כלים וכדומה. הוא היקל גם בהטמנת רותחין בתוך ה"טרמוס" מערב שבת, והתיר את השימוש במקרר חשמלי בשבת.

האומץ בפסיקותיו של מרן זצוק"ל בא לידי ביטוי במספר הלכות שעוד לפני כשבעים שנה, העז להורות ברבים נגד הוראותיו של הרב בן

השמים ובין הארץ, בקיאים בתלמוד באפן נפלא, יודעים כל מלה ומלה בתלמוד, אבל בענייני הלכה פחדנים מאד, מפני שלא למדו אותם איך לפסק הלכה. ולא למדו כללי הפסיקה. אשרי אדם שנכנס לעמק התלמוד והוא מגיע גם לפסק הלכה. ויש כללים, והוא תמיד מטה און ושומע, איך פוסקים בכל דבר."

כמו כן קרא כי חוב קדוש מוטל על כל אברך, ובפרט מי שחננו השי"ת בלשון לימודים, נופת תטופנה שפתותיו, למסור שיעורי הלכה להמון העם וללמדם את דרך ה' בהלכות המצוות, כמו הלכות ק"ש ותפלה, הלכות שבת ומאכלות אסורות, הלכות טהרת המשפחה ודיני המועדים, הלכות תרומות ומעשרות וחלה, דיני ריבית ומשא ומתן, וכדומה. ואם לא ידע בעצמו את ההלכות המצוות, כיצד יזכה את הרבים בדבר ה' זו הלכה, מה גם שזיכוי הרבים היה תדיר לרגליו ועצם מעצמותיו וכידוע.

שר התורה

גיליון מיוחד לזכרו של

גדולה שימושה יותר מלימודה.
הרב אמיר קריספל עם מרן
הגר"ע יוסף זצ"ל
צילום: יעקב כהן

נאמן ביתו

הרב אמיר קריספל, אחד מנאמני ואיש סודו אחד של מרן הגר"ע יוסף זצוק"ל זצוק"ל, בשיחה כאובה ורווית גילויים על שהתרחש מאחורי הקלעים ■ בשיחה עם קו עיתונות הוא חושף טפח ומספק הצצה נדירה משולי אדרתו של מורו ורבו אליו היה קשור בעבותות של אהבה

/// מנדי ריזל

"למדתי בכולל שלו ב'חווה דעת' ושם גם הוסמכתי ל'דין-ידין' ו'אבן העזר'. לפני 23 שנים, בשנת תשנ"א, נקראתי לדגל על-ידי בניו של מרן ובברכתו ומאז, כמעט מידי יום ביומו, הייתי מעביר דקות ארוכות במחיצתו".

התפקיד שהוטל עליו היה לקבל את השאלות שהגיעו מכל רחבי העולם ולסננם: "יש מכתבים שלא היה טעם להכניס אליו, כיוון שמדובר בסוגיות שכבר נכתבו בספריו; יש גם שאלות שצריך לדעת איך לשאול", הוא מסביר. במקביל, הוא היה מביא אל הרב ספרים והמלצות שונות לחתימה, וגם שימש כשליחו של מרן "לכל מיני וועדות חיצוניות". תפקיד שהצד השווה בכל גווניו מחייב לייצג את הרב בכבוד, תוך ידע רב בהלכה.

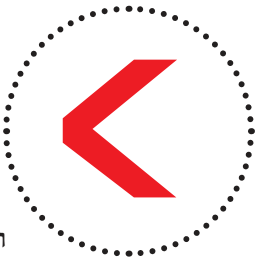
"לרב היו כתפיים רחבות מבחינה הלכתית, ואנשים לא מבינים עד כמה. הסיפור של עגונות המלחמה הוא רק דוגמא קטנה לכך. הייתי מגיע לרב עם בקשות לברכה בגלל צרות, לא עליכם, וגם שאלות סבוכות בהלכה שרק הרב עצמו יכול היה

הרב אמיר קריספל יושב בבוקר יום שלישי השבוע בסלון ביתו, אבל וחפוי ראש. המחשבות של היממה האחרונה רצו שוב ושוב בזכרונו, והוא לא יכול היה להירגע. "אני מדבר

איתך ועדיין לא מעכל", אמר בעיניים דומעות. "כמעט בכל יום הייתי נמצא בשעה הזו אצל מרן, אבל עכשיו אני נמצא בבית ולא מסוגל לתפקד. יש לי תחושה עצומה של יתמות ובלבול גדול".

שעות אחדות קודם לראיון הוא נקרא להיפרד ממרן. "זה היה הרגע הקשה של חיי", הוא אומר ונאנח עמוקות. "לא יכולתי לישון הלילה. אני לא יודע מה קורה איתי", הוא אומר.

הרב קריספל היה אחד מאנשי סודו ומהאנשים החביבים ביותר על הרב עובדיה יוסף זצוק"ל.

מרן הגר"ע זצ"ל עם חמיו הרה"ג אברהם פטאל

לפתור. הוא היה היחיד שניתן היה להציב בפניו. באסון התאומים, לדוגמא, התקשרו אלי מהבית של הרב אלישיב וביקשו בשמו כי מרן ייקח על עצמו את האחריות לפסוק בנושא העגונות כי רק לו יש את הגב לעשות כך. במקרה אחר, כשהייתי אצל הרב אלישיב בנושא מסוים הוא אמר לי את דעתו וציין: 'זו הדעה שלי, אבל אני רוצה לשמוע מה סובר הרב עובדיה'. במקביל, גם האדמו"רים מגור זצ"ל – בעל ה'לב שמחה' וה'פני מנחם' היו שולחים אליו מאות חסידים עם שאלות מורכבות בנושאים רגישים".

ניסים גלויים

הרב אמיר מספר כי "לפני שנים אחדות הייתי אצל הרב וואזנר שליט"א, והוא אמר לי בזה הלשון: 'הקשר שלי ושל הרב עובדיה הוא קשר אישי דרך התורה. באמצעות הספרים. אני כותב עליו והוא כותב עלי. רק אני והוא יודעים עד כמה עמוק הקשר בנינו'. הרב וואזנר גם אמר לו באותה הזדמנות, כי 'הרב עובדיה בקיא בספרים שלי יותר ממני'".

כמי שייצג את מרן, היה הרב קריספל נציגו גם בוועדת הרבנים לעניין שבת קודש. "מדובר בסוגיות שגדולי ישראל היו צריכים להכריע, ותמיד נדהמתי שכאשר כל אחד מהנציגים היה חוזר עם תשובתו של הרב אותו הוא מייצג – כיוונו כולם לאותה דעה. מעולם לא היו חילוק בין הרבנים בנושא השבת".

מטבע הדברים, הרב היה עד לניסים שהתחוללו בזכות של מרן, אך "מדובר בדברים אישיים שאני לא רוצה לחשוף, גם לא בעילום שם, כדי לא לפגוע חלילה באף אחד". כשיקשתי ממנו בכל זאת לשלוח סיפור כלשהוא, הוא נבר בזיכרונו, ונזכר במקרה שאירע עם קרובת משפחתו: "אישה, בת משפחה, הייתה עקרה במשך 10 שנים. היא רבעלה הגיעו לשאול את הרב לדעתו בנוגע לטיפול מסוים, ונענו: 'תיקחי אתרוג שבירך עליו תלמיד חכם ותאכלי ממנו'. זה היה בערב ראש-

הרב אמיר מספר כי "לפני שנים אחדות הייתי אצל הרב וואזנר שליט"א, והוא אמר לי בזה הלשון: 'הקשר שלי ושל הרב עובדיה הוא קשר אישי דרך התורה. באמצעות הספרים. אני כותב עליו והוא כותב עלי. רק אני והוא יודעים עד כמה עמוק הקשר בנינו'. הרב וואזנר גם אמר לו באותה הזדמנות, כי 'הרב עובדיה בקיא בספרים שלי יותר ממני'"

פפ

הלכות אבלות, אבל פתאום ראיתי שהוא לומד בעניינים אחרים. הזכרתי לו כי הוא באבל, אבל הוא נשא את ידי כלפי מעלה, ואמר 'מה אתם רוצים, שלא אלמד?'. במקרה אחר, כשאחיו נפטר לפני 10 שנים, הוא למד תורה ואמר 'אני מוכן שידונו אותי על זה בשמים – ולא על ביטול תורה. זה החמצן שלי'".

הספר האחרון

ואם בלימוד התורה של הגר"ע עסקינו, הרב קריספל מגלה כי "עד היום הוציא הרב 55 ספרים ויש עוד ספר אחד, ה-6 במספר בסדרה של הלכות

חולק לעשרות חתיכות, שעליהן בירכו הנשים ואכלו. בכל שנה אני נחשף מחדש לסיפורי מופת של נשים שנפקדו ב"ה".

כמי שהיה סמוך למרן במשך איין-ספור שעות, הוא מספר כמובן גם על ההתמדה. השקידה. אהבת התורה. "כשהוא היה באמצע ללמוד, גם אם היית שם בחדר תזמורת עם 30 נגנים, הוא לא היה שם לב. לפעמים היו באמתחתי שאלות חשובות של פיקוח-נפש, אבל לא ניתן היה להפריע. כשמרן היה עולה מהתפילה, הוא היה רץ לספרים וכל מי שראה את זה נדהם בכל פעם מחדש. הייתי מביא לעיתים את הילדים שלי רק כדי שיראו את זה. שיבינו מה היא אהבת תורה. זה היה משהו שחדור בו. ב'שבעה' על בנו הרב יעקב זצ"ל, הבאנו לרב

השנה ומובן שביקשתי מהם להמתין מעט. מיד לאחר חג הסוכות לקחתי את האתרוג שעליו בירך מרן והבאתי לה. היא הביאה חלקים ממנו לנשים נוספות שהיו זקוקות לפרי בטן – וראה זה פלא: כולן נפקדו באותה השנה. בנה הבכור של אותה אישה, שנולד בזכות האתרוג של מרן, כבר בן 17 והוא שוקד כעת על התורה ועל העבודה באחת הישיבות הקדושות בירושלים".

השמועה על הלידות הנסיות פשטה, ובערב חג הסוכות שלאחר-מכן קיבל הרב קריספל עשרות טלפונים של נשים עקרות, ובפי כולן בקשה אחת: חתיכת אתרוג שעליה בירך מרן. "מאז, בכל שנה היינו מביאים לרב אתרוג אחר בכל יום, וכל אתרוג

שהתגוררו בסמוך לרבי ישראל. ואכן, רבי יצחק הגיע במיוחד מרמלה לנתיבות, ישב עם הזוג במשך מספר שעות והצליח במשימתו. בדרכו חזרה לביתו פגעה משאית במונית בה נסע והוא נהרג במקום. ה'בבא-סאלי' הצר על כך מאוד ובכה רבות, עד שה'בבא-חאקי' בא אליו בחלום ואמר לו: 'תפסיק לבכות. לו היית יודע איפה אני נמצא עכשיו – היית רוקד משמחה. אם אתה בוכה בגללי, תפסיק – כי אין סיבה'. כך גם לעניין אברהם אבינו: בעינינו הרוחניות הוא ראה את מצבה של שרה לאחר הסתלקותה והבין כי עליו לשמוח, אך כדי שאנשים 'לא ידברו' הוא בכה, אבל קצת. ולענייננו: עלינו לדעת שהמקום שבו נמצא מרן כעת צריך לנחם אותנו. מרן נמצא כעת למעלה ורוקד משמחה בגן-עדן. עלינו להתחזק בדרכיו, ללמוד בספריו ולגרום לו לנחת-רוח עד להתגלותו של משיח צדקנו ותחיית המתים, במהרה בימינו אמן".

כהן והרב צדקה עלו לקרוא לו, כשבחוץ שורקים הפגזים. הם מצאו אותו שוקד על תלמודו, וכשקראו לו לרדת בבהילות הסביר להם כי לא שם לב למתרחש סביבו. ברגע שהם נכנסו איתו למקלט, פגע פגז בישיבה והרס את המבנה בו ישב מרן דקה קודם לכן".

נאמן הבית, הרב קריספל, לא מצא נחמה, אבל יש בפיו 'ווארט' יפה שהיה שגור על לשונו של מרן צוק"ל בשעה שהיה הולך לניחום אבלים: "הוא היה אומר תמיד כי 'כשנפטרה שרה אימנו, כתוב 'ויקם אברהם לספוד ולשרה ולבכותה', כאשר הכ"ף במילה 'ולבכותה' – קטנה. רש"י על אתר מסביר כי אברהם אבינו בכה קצת. ולכאורה, מדוע? הוא חי עם שרה 90 שנה, זה יפה לבכות עליה רק קצת?" וכך היה הגר"ע מסביר את הסיבה: "ה'בבא-חאקי' – רבי יצחק אבוחצירא זי"ע, אחיו של ה'בבא-סאלי' – רבי ישראל אבוחצירא זי"ע, היה ידוע כמומחה גדול לשלום בית. פעם אחת הזמין אותו ה'בבא-סאלי' לעירו נתיבות, כדי להשכין שלום בין בני זוג

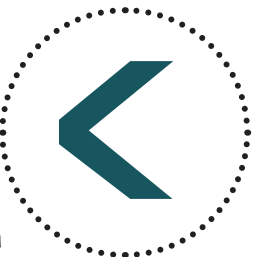
שבת, שנמצא כעת במכבש הדפוס. הרב לא זכה לראותו יוצא לאור עולם, אבל בעז"ה הוא יצא לקראת ה-30".

הרב קריספל משחזר סיפור ששמע מחבר מועצת חכמי התורה הגאון רבי שלום כהן. "הוא אמר לי, 'אתם חושבים שאתם מכירים את הרב עובדיה? אספר לכם מעט עליו'. הוא העלה זכרונות כיצד למד עם הרב מסכת שבת בהיותו בן 12, בישיבת 'פורת יוסף' בעיר העתיקה בירושלים כשהרב במשך עשרה חודשים ויתר על ארוחת הצהריים וניזון מלחם שחור עם מרגרינה, תוך כדי הלימוד, כדי לא לפספס עוד עמוד ועוד דף". ויש בפיו עוד סיפור מדהים, שגם אותו שמע מהגר"ש כהן: "בתקופת של קום המדינה, הותקפה ירושלים היהודית בידי הירדנים ומידי פעם נדרשו התושבים היהודים לנוס למקלטים. באחת הפעמים, כשמרן למד בישיבה, הייתה הפגזה כזו וכולם נמלטו אל המקלט. רבי עזרא עטייה זצ"ל שאל אם יש מישהו שחסר, והיחיד שלא ירד היה מרן, שהמשיך בלימודו. רבי שלום

ממיטת ח

כשהרב משה קליין הלך איתנו במסדרונות המרכז הרפואי הדסה עין כרם בירושלים ביום ראשון האחרון, הוא נאלץ לעצור כמעט מיד. רגע. "מה שלום הרב?", נשאל הרב קליין שוב ושוב, על-ידי מבקרים רבים שמכירים את דמותו, כרב המרכזים הרפואיים הדסה בירושלים. הרב קליין

מזה שבועות וחודשים מלווה הרב משה קליין, רב בית החולים 'הדסה', את בני משפחתו ומקורביו של מרן הגאון רבי עובדיה יוסף זצ"ל ■ במסגרת תפקידו, הוא נמצא ליד גדולי ישראל בשעתם הקשה, כשהם נתונים בייסוריהם במיטת בית החולים ■ בראיון ל'קו עיתונות', מספר הרב קליין על הנהגותיו של מרן הגר"ע יוסף בעת אשפוזו האחרון לחייו ■ וגם: על מה הקפיד מרן הגר"ע יוסף להוציא מפיו גם בעת חולשתו הגדולה?

/// חנני בליין

מרן פוסק הדור הגאון רבי עובדיה יוסף זצוק"ס

(צילום: בועז בן ארי)

רב בית החולים הרב משה קליין

והאציליים ביותר שפגשתי מעודי, זאת לצד גדלות תורנית אינסופית שבאה לידי ביטוי כשנכנסתי אליו למיטת חוליו כשהרגיש טוב יותר, אז יכולתי לשאול ולקבל תשובות, וכן להאזין לדברי תורתו.

הרב קליין מגלה, כי במסדרונות חדרי הרפואה ב'הדסה', אמרו הרופאים כי העובדה שהגר"ע התעורר לפני כשבוע, לאחר שהורדם והונשם, הינה למעלה מדרך הטבע. "כפי שאמר הרופא המטפל ברב, פרופ' דן גילון, כשמדובר באדם גילו ועם מחלות רקע כמו שלו, זקוקים לסיעתא דשמיא גדולה הרבה יותר, ועצם זה שניתן לנו מהקב"ה עוד כמעט שבוע עם הדמות הענקית הזו – זו מתנת שמים".

אפילו באשפוז האחרון של מרן, כאשר היה חלוש מאד - זמן קצר לפני שהורדם והונשם בשבוע שעבר, שמע ממנו הרב קליין ברכה נוספת: "תבורך מפי עליון", ועוד אמירות של הכרת הטוב של מה שעושה הרב קליין למענו, בהכינו את צוות בית החולים להגעתה של האישיות הרוחנית רמת הדרג.

"הימים הבאים לאחר אשפוזו של מרן, התאפיינו בשני דברים: בתפילות ובקשות לשלומו של הרב, לצד עבודה של למעלה מגדר הטבע של כלל הצוות הרפואי וגדולי הרופאים. צריך להבין שהיחס של הרופאים ב'הדסה' אל הגר"ע, היה כביכול הוא אינו הגר"ע יוסף, שכן בהתמודדות רפואית צריך להתמודד אך ורק רפואית ובקור רוח מול סיטואציות קשות, ללא מערכת רגשות. אבל אני יודע שהם היו מודעים לכך שרבן של ישראל נתון בידיהם והם ידעו שאחריות גדולה - וזכות גדולה - בידם, לצד זאת שאני יודע שהם היו עושים כל שלאל ידם גם לכל חולה, אנונימי ככל שיהיה.

"המשפחה", הוא מוסיף, "הייתה מלאה אופטימיות מהרגע הראשון. בני הגר"ע כולם, ובראשם הראשל"צ הגר"י יוסף, הביעו אמון מלא בעשייתו של הצוות הרפואי, והיו בטוחים שהקב"ה יערה רוח ממרום שתביא לרפואת פוסק הדור. לא ראיתי אצלם רגעי ייאוש, ראיתי רק ראייה נכוחה של המציאות, ראייה חסרת אשליות ומודעות להסתברויות ולסטטיסטיקות, לצד אמונה מוחלטת ושרופא כל בשר - יכול להפליא לעשות. לצערנו, לבסוף משמים החליטו אחרת, אבל זוהי מהותו של אבא - לפעמים מותר לו להגיד גם 'לא'".

המצב החל להידרדר בפתאומיות החל משעות הבוקר המוקדמות, בניו של הגר"ע הועקו למיטת חוליו - כשהרופאים כמעט ומרימים את ידיהם בייאוש. שעות לאחר מכן, מעט לאחר השעה 1 בצהריים, זה קרה: מרן הגר"ע יוסף השיב את נשמתו לבוראה.

איך נראו ימיו האחרונים של מרן הגר"ע יוסף זצ"ל בבית החולים? ביקשנו מהרב קליין לתאר לנו, מעט ממה שחווה בתפקידו כרב בית-החולים, ליד החדר בקומה השמינית של בית החולים שבירושלים.

הרב קליין: "אלו היו שעות קשות, אך מיוחדות מאד: לראות בתוך צערם את הליכותיהם של גדולי ישראל, המתמודדים עם כאב, לראות את האמונה היוקדת בהם גם בשעת משבר, ולראות את הנהגותיהם כלפי גדולי הרופאים, בהכרת הטוב האינסופית שלהם". בכלל, הרב קליין אומר שתורה בפני עצמה היא לראות את הרבנים והאדמו"רים בהגיעם לבית-החולים, גם כאשר מגיעים הם לביקור חולים אחרים. כ"ק האדמו"ר מבאיאן, הוא מספר בעדות מכלי ראשון, נכנס לפני מספר ימים לתוך חדרו של מרן הגר"ע, שם העתיר בתפילה לרפואתו, שהלא שכינה נמצאת למעלה ממראשותיו של חולה.

"בהקפות השניות לפני כשבועיים בחצר צאנו, השתתפתי כמידי שנה. ישבתי עם ידידי, וכשהכל היה מוכן ורק חיכו לכניסתו של האדמו"ר, ניגשו אליי הגבאים ואמרו כי האדמו"ר מבקש שאבוא לחדרו. נכנסתי לחדרו. האדמו"ר היה עטוף בטלית, פניו היו יוקדות, והמשאלה היחידה שלו ממני, רגע לפני ההקפות, הייתה: אנה ספר לי מה שלומי של הרב עובדיה".

הכרת הטוב אינסופית

כשאנחנו משוחחים על שהייתו של מרן הגר"ע יוסף בבית החולים, מספר הרב קליין: "רק אתמול סיפר לי אחד האחים, שבניתוח האורתופדי שנערך למרן, כשהוא שכב במיטה רגעים ספורים לפני הניתוח, בכל זריקה ומחט שהחדירו לגופו, הוא מיד הודה למטפלים ואמר: 'תודה רבה, תבורך מן השמים'. מעולם לא נתקלתי, אמר לי האח, באדם שברגעים האלו, במקום להיות טרום ככאביו - מה שמטריד אותו זה הכרת הטוב. "לדידי", אומר הרב קליין, "בהנהגותיו, הגר"ע יוסף היה אחד האנשים העדינים

מרן הגר"ע יוסף באחד מאישפוזיו האחרונים

ויליו

חצי-פסיכולוג בנוסף לשיעור קומתו הרבנית. ואכן, תפקידו של הרב קליין הוא הרבה יותר מרב. הוא מהווה את הכתובת לעשרות חולים ומבקרים ב'הדסה' מדי יום, שמוצאים בו גם מקור לנחמה עבור הצרה הפוקדת אותם בעת הזו. כעת, מדובר היה בצרת רבים: שהותו של מרן הגר"ע בבית החולים, שמיקדה אליה את כל תשומת הלב החרדית בשבועות האחרונים, עד פטירתו של מרן הגר"ע יוסף זצ"ל. יום לאחר מכן, יום שני, הכל השתנה:

חייך אז בנעימות לפונים, והרגיע אותם כשסיפר שהמצב ב"ה משתפר עוד ועוד, וסיפר על הדיווח האחרון של הרופאים המטפלים במרן הגר"ע יוסף. גם זה חלק מהתפקיד שלו, כרב בית-החולים. אינו דומה תפקיד רבני בבית-כנסת או בשכונה מסוימת, לתפקיד רבני בבית-חולים. כאן לא מדובר רק בשאלות של שבת, עירוב או כשרות, אלא במסכת שאלות מורכבת, הלכתיות כבדות משקל, לצד שאלות אנושיות סבוכות. רב בית-חולים, יהיו מי שיגידו, צריך להיות גם

הרה"ג אליהו בר שלום

יחיד בדורו

תמונה נדירה שבה נראים מרן הגר"ע יוסף זצ"ל עם יבדלח"א רבה של בית ים הגר"י בר שלום. מאחור נראה אריה דרעי בבחירות

אותו למלאות את מקומו. ועד זקנה ושיבה. לפני 5 שנים כשנכנסנו אליו ערב הבחירות, הפגין כלפיו כבוד יוצא מגדר הרגיל, תוך שהוא אומר לו "רק עליך אני סומך בבית-ים, תעשה מה שצריך".

מיליון איש שצעדו אחר מיטתו, בהתראה של 4 שעות, הוכיחו בעוצמה כמה היה טוב מרן עבור כלל ישראל. בכל מקום שהייתי בעולם, פסק של מרן היה סוף דבר, שאין עליו עוד עוררים. השפעתו בכל קצויה תכל היא אדירה, מעבר לכל פרופורציה אנושית, ואנחנו עדיין לא מבינים אותה.

התפילות והזעקות הנוראות שנישאו עבור מרן במשך כשבועיים לא הלכו ריקם. חלה התעוררות אדירה בעם. את התוצאות נראה רק לאורך שנים. אני זוכר שבתקופת מלחמת ששת הימים היתה התעוררות אדירה. היום, ארבעים שנה אחרי, אנחנו יודעים שאז קמה תנועת התשובה ויש היום מיליון חוזרים בתשובה. אם נרצה להבין את כוחו ומעמדו של המטאור הזה שאין לנו דוגמא אליו, נצטרך להרחיק לעוד 40 שנה קדימה, אז נראה בוודאות איזה מהפכה של התעוררות עשה מרן בחייו, ובלי ספק הרבה הרבה יותר מכך בפטירתו. אוי מי יתן לנו תמורתו.

הכותב הוא ראש בית ההוראה "משפטי החיים" בת ים

דור מסכן. אין הגדרה אחרת. הניסיונות לתאר את מרן זצוק"ל, כפוסק גדול או כזכרן גדול, כמנהיג גדול או כאישיות גדולה, קטנים מדי עליו. אלו לא ההגדרות הנכונות. זה הרבה יותר. יש להבין כי העולם הירוד של זמננו רחוק מאוד מההשגות שהיו בימי קדם, כאשר התהלכו ענקים בעם ישראל. ה' ריחם על שארית הפליטה בדורנו ושלח לנו משהו ענק מהדורות הקודמים, כדי להרים את כל הדור מאתים שנה אחורה, לרמת גדולי התורה של פעם. כאשר זה נלקח, הדור כולו נזרק אל הבוץ העכשווי, ואין מי שיכול למלאות את החלל. זה האסון הנורא, של כל הדור כולו.

מרן זצוק"ל הוא חידה אנושית, שאין לנו כלים להכיל אותה. להיות ענק יחיד בדורו, ולהיות יכול למשוך המון עם בסיפורי תורה. להיות כל חייו במרכז התקשורת, ולהיות כל חייו בריכוז עצום בלי לזוז מהתורה. לשלוט בכל חלקי התורה בעל פה ברמה שאין לה דוגמא, ולהיות מסוגל להביא בספריו דברי ת"ח צעיר כדי לעודדו. אי אפשר לתאר את עוז רוחו ומלחמתו, כנגד כל העם כמעט, (כמו בפאה נוכרית), ומצד שני את רכות ליבו מול אשה אלמונית בצרה, או ילד קטן שביקש ממתק והוא לימד אותו לברך..

זכינו להיות בני משפחתו. (אבי, הרב הראשי לבית-ים, הוא אח חתנו). למרן זצוק"ל הייתה חיבה מיוחדת במינה לאבי שליט"א. עוד בצעירותו כאשר מרן לא היה יכול לומר את השיעור בביכנ"ס שמש צדקה בירושלים, היה שולח

מרן זצוק"ל הוא חידה אנושית, שאין לנו כלים להכיל אותה. להיות ענק יחיד בדורו, ולהיות יכול למשוך המון עם בסיפורי תורה. להיות כל חייו במרכז התקשורת, ולהיות כל חייו בריכוז עצום בלי לזוז מהתורה. לשלוט בכל חלקי התורה בעל פה ברמה שאין לה דוגמא, ולהיות מסוגל להביא בספריו דברי ת"ח צעיר כדי לעודדו

ציווה לנו את האחדות

של מרן לפעול ככל יכולתו, וכל תשוקתו הייתה לראות את בנו ממלא את מקומו וממשיך דרכו ההלכתית. הדבר פשוט היה בנפשו, לא ניתן לתאר כמה נחישות, כמה יוזמה, למרות חולשתו הרבה שאין לה שיעור ובין אשפוז אחד למשנהו, פעל ללא לאות כצעיר ובריא אולם מזמן אנשים איש איש מגוף הבוחר לרבנות הראשית מתחנן בדמעות, מבקש עבור בנו, מספר על גדולתו של בנו לכל אחד ומביע את משאלתו שהיה ניכר לכולם שזוהי ממש בקשתו האחרונה, צוואתו שבנו ימשיך את דרכו בהפצת התורה וההלכה לעולם כולו.

לראות את טקס ההכתרה של בנו הגדול, לא היה מרגש מזה. שמחה עצומה מהולה בעצב עמוק. מי לא הבין כי מרן מעביר את הכתר ואת השרביט לדור הבא לבנו הגאון העצום, שזכה עשרות בשנים ליצוק מים על ידי של אביו הגדול. לא את הגלימה הרקומה חפץ מרן בכל מאודו לראות את בנו לובש והיה נוכח למרות סבלו וחולשתו בכל טקס ההכתרה. לא את כובע הראשון לציון, אלא את בגדי הנהגתו ביקש להעביר לבנו. כמו שהעביר אהרן את הכהונה לבנו אלעזר כפי שאומר המדרש שמשוה הפשיט בגד ראשון מאהרן והעבירו לאלעזר וכן שני וכן שלישי... מרן לא הסכים לעזוב את העולם הזה את צאן מרעיתו ואת כלל ישראל ללא רועה הלכתי. והואיל ומרן בחר בבנו, בראייתו הבהירה והרחבה, הרי שהוא הראוי והמתאים ביותר, וכבר אמרו חז"ל כי אין אדם עומד על דעת רבו אלא אחר ארבעים שנה. מי האמין בתחילת דרכו של מרן, שכיתת רגליו למסור שעורים ולקרב את העם שבשדות ופשוטי העם שזו תהיה התוצאה. רק הוא ברוח גדולותו ודעתו יכול היה לראות את הנוול, ואין לי ספק כי ככה יעשה עם בנו רבי יצחק, שעוד יאיר ויזרח אורו בכל קצוות תבל בדרך אביו הגדול.

באמת כשנתבונן, למרות שבוודאי לא אלמן ישראל וב"ה ישנם בקרבנו ת"ח עצומים וגדולים מאד, אך מי זכה ללכת בדיוק בדרך מרן, בחיבור 40 (!) ספרים הנפוצים בכל בית יהודי מקצה העולם ועד סופו ומתורגמים ב-14 שפות, והכל כפסקי אביו, ובדרך מרן ה"בית יוסף" זיע"א... היש מי שזכה עוד שיהיה אור תורתו וזרח דוגמת מרן רבי יצחק שליט"א, האם יש מי שזכה ליצוק מים על ידי אביו יותר ממה שזכה בנו רבי יצחק במשך יותר מיובל שנים, וכבר אמרו חז"ל כי גדול שמושה יותר מלימודה, ויהושע זכה לעמוד אחרי משה רק מפני ששימש את משה וראה את הנהגותיו מקרוב. ולמרות שאמרו פני משה כפני חמה ופני יהושע כפני לבנה, כי להגיע לדרגתו של משה אי אפשר, אבל דור דור ודורשיו, ויפתח בדורו כשמואל בדורו (ר"ה כ"ה, ע"ב).

לסיום, אחי יקרים, בני יהדות ספרד המעטירה, אין ספק שלאחר הסתלקותו של מרן ומפגן האחדות האדיר שראינו בהלוויה, יבואו כל שונאי ישראל והמלעזים למיניהם ויבקשו לראות את יהדות ספרד הולכת ושוקעת ואף ינסו לגרום למחלוקות בתוכנו. אך אל לנו לתת לשועלים אלו להלך בהר ציון ששמים, אלא להוכיח, כי ביכולתנו לא רק לשמר את האחדות הזו, שהייתה מפעל חייו של מרן בכל שנות מנהיגותו ואשר הגיעה לשיאה בהסתלקותו, אלא להעצים אותה ובכך להמשיך את מורשתו של מרן זצוק"ל. בפטירתו ציווה לנו את האחדות.

אמר החכם מכל אדם "ודבר שפתיים אך למחסור" (משלי יד, כג). כמדומה שההלוויה העצומה של מרן רבינו זיע"א אמרה את דברה, יותר מכל מימרות שיכולות להיאמר על דבר גדלותו. הלוויה שטרם נראתה כמותה לא רק בציבור בני התורה, אלא בעולם כולו. עם ישראל מכל גווי היהדות החרדית, הדתית ושאונה דתית העיד על הנפטר עם "מיליון" עדים שהוא האחד היחיד והמיוחד של דורנו. הגדול שבדור בתורה, הגדול שבדור בהנהגה, הגדול שבדור בקירוב וחיבור עם ישראל כולו לתורה ולמסורת ישראל. ענק שבענקים מדור הנפילים, מרן של כל ישראל.

וכפי שבכל חייו מסר מרן זיע"א מסרים חדים וברורים הן בשיעוריו הברורים והנהירים בצחות שאין דומה לה, הן בפסקיו החדים כתער ולא מותירים מקום לטעות, הן בביטוי השקפותיו ודעתו הרחבה, כך גם במותו העניק מסר חד וברור לכל העם היושב בציון ובגולה, כי יוסף הוא המשביר לכל הארץ, הוא הגדול שבגדולים והגבוה מעל הרמים הוא המרן של הדור.

דומה כי התקשורת הישראלית על כל גווניה שהכירה את מרן סביב ענין כזה או אחר, משפט כזה או אחר, נעמדו נדהמים פעורי פה ונאלמים מול העוצמה של העם היושב בציון כולו על כל רבדיו וגווניו, שאמר את דברו בלא מילים שמדובר על מנהיג בסדר גודל שלא נמצא דוגמתו בדור זה, גדול שידע לדבר אל כל גווי העם למן הגדולים ביותר ועד לעם שבשדות, הכל היו תלמידיו.

וכאמור דבר שפתיים אך למחסור, ואין מטרת מאמר זה לפרט אף מעט מגדלותו בתורה או בהנהגה שזה לבטח עוד נשמע ונקרא אין סוף דברים על גדלותו ומעלותיו, ואף הם יהיו קוים דקים וחווים למול דמותו הרמה.

אבל היה לי קשה לראות חוגים מסוימים מתוכנו שלמרות שהשתדלו להרבות בתארי כבוד למרן זיע"א היה מעבר ליכולתם, לכוחם, לבטא או לכתוב את התואר הכל כך מתבקש "מרן".

גם אחרי שכל עם ישראל ואפילו התקשורת החילונית והציבור החילוני למן נשיא המדינה, ראש הממשלה, ועד מנהל ביה"ח הדסה וכל איש צבור או כתב תקשורת, כולם השתמשו במילה "מרן" בתארים את רבינו זיע"א. אחרי שראו במו עינם את גדלותו בעיני כל עם ישראל, וכמו שאמרו על יעקב אבינו שכל מלכי הארץ הניחו כתריהם ובאו ללוותו מאחר שהכירו בגדלותו, אז כיצד יתכן שדווקא אצלנו יהיה מי שינסה להתכחש לזה?

מי אם כן ראוי להיקרא מרן אם לא הוא, האם יש בדור מי שישווה לגדלותו בתורה? האם יש מי שהנהיג ביד רמה את כלל ישראל כולו על כל גווניו וחוגיו, יותר ממנו? בוודאי שמרן זיע"א לא זקוק להם ולא לכמותם ותורתו מכרזת עליו מקצה הארץ ועד קצה, ועם ישראל כולו נוהה אחריו ואחרי תורתו, זהו מרן שזכה לו דורנו, זהו מרן זכותו תגן עלינו שהסתלק למגינת ליבנו אבל אור תורתו יישאר לזרוח בתוכנו.

דבר נוסף שהנני חייב לומר ולא אוכל להחריש: ידוע לכל, נהיר ובהיר לכל, זה לא סוד, לא ניתן להיתמם בדבר, ונדמה שאפילו עיוור לא יכול לטעון לא ראיתי וחרש לא יוכל לומר לא שמעתי כיצד מרן זיע"א בכל תקופתו האחרונה כשהרגיש שחוליו מכביד עליו עשה הכל לראות את בנו הראשון לציון רבי יצחק שליט"א ממשיך דרכו ההלכתית. כל מי שעמד בקרבתו נפעם מגודל נחישותו

ובאמת כשנתבונן, למרות שבוודאי לא אלמן ישראל וב"ה ישנם בקרבנו ת"ח עצומים וגדולים מאד, אך מי זכה ללכת בדיוק בדרך מרן, בחיבור 40 (!) ספרים הנפוצים בכל בית יהודי מקצה העולם ועד סופו ומתורגמים ב-14 שפות, והכל כפסקי אביו, ובדרך מרן ה"בית יוסף" זיע"א... היש מי שזכה עוד שיהיה אור תורתו וזרח דוגמת רבי יצחק שליט"א

